

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2023

Magda Závrbká

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Magda Závrbská

Spolupráce malotřídní školy s obcí

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a s použitím pouze uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 19. 4. 2023

.....
Závrbská Magda

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat PhDr. Dominice Provázkové Stolinské Ph.D. MBA, za vstřícnost, metodické vedení mé diplomové práce a podnětné rady a připomínky, které mi byly při zpracování práce velmi přínosné. Dále děkuji všem ředitelkám a učitelkám malotřídních škol za jejich ochotu a spolupráci na výzkumné části.

OBSAH

I. Teoretická část	6
Úvod	6
1 Vzdělávání v České republice	8
1.1 Školský systém	8
1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	9
1.3 Školní vzdělávací program	10
2 Malotřídní škola	14
2.1 Charakteristika malotřídní školy	14
2.2 Klady a zápory malotřídních škol	15
2.3 Pojem malotřídní škola v zahraničí	17
2.4 Financování	20
3 Školní prostředí	23
3.1 Prostředí	23
3.2 Atmosféra	25
3.3 Klima školy	26
3.4 Klima třídy	27
3.4.1 Nástroje ke zkoumání klimatu školy a třídy	29
4 Venkovské a malotřídní školy	30
4.1 Škola jako součást společnosti	30
4.2 Prostředí a klima venkovské školy	31
4.3 Vztah obce a malotřídní školy	32
5 Malotřídní školy a volnočasové aktivity	34
5.1 Škola a volný čas dětí	34
5.2 Vliv volnočasových aktivit na rozvoj osobnosti dítěte	35
5.3 Formy spolupráce malotřídní školy	37
II. Empirická část	39
6 Charakteristika výzkumného šetření	39
7 Cíle výzkumu a výzkumný předpoklad	41
8 Metodologie výzkumu	42

8.1	Výzkumné metody.....	42
8.2	SWOT analýza.....	43
8.3	Příprava a vypracování SWOT analýz	45
8.4	Interview	46
8.5	Příprava a průběh interview.....	49
9	Výzkumný vzorek šetření	53
9.1	Charakteristika výzkumného vzorku	53
10	Vyhodnocení.....	59
10.1	Vyhodnocení rozhovorů	59
10.2	Návrh strategií	73
11	Vyhodnocení dílčích cílů práce a předpokladu.....	76
12	Diskuse	78
<i>Závěr.....</i>	<i>.....</i>	<i>80</i>
Seznam zkratk.....	82
Seznam použitých zdrojů a literatury	83
Seznam obrázků.....	88
Seznam příloh	89
Přílohy.....	90

I. Teoretická část

Úvod

V současné době je na českém venkově a v celé České republice okolo 1300 malotřídních škol. Tento typ škol je závislý na jejich zřizovatelích – obcích. Pro obec i pro školu je jejich vzájemný vztah velmi důležitý. Školy jsou lákavou vybaveností obce a přispívají k její atraktivnosti pro eventuální nové obyvatele. A pro školy jsou jejich zřizovatelé důležití z hlediska jejich další existence. Také pro veřejnost je přítomnost školy v místě jejich bydliště důležitá. Stávající obyvatelé zpravidla sami navštěvovali místní školu a mají k ní vřelý vztah. Je tedy součástí tradice obce. Pokud nahlédneme přímo na vztah malotřídních škol s obcemi, bývá jejich vzájemná spolupráce obvykle velmi bohatá. Tato diplomová práce je zaměřena na způsoby, jakými vybrané malotřídní školy z okresu Kroměříž fungují ve spolupráci s obcí, ve které se nachází.

Důvodem pro výběr tématu diplomové práce „*Spolupráce malotřídních škol s obcí*“ byl osobní zájem zjistit, jak a na čem školy a obce spolupracují. Autorka této práce žije v jedné z obcí, které se podílely na výzkumu, a tudíž je jí prostředí malotřídních škol blízké. Jelikož navštěvovala malotřídní školu jako žačka a v průběhu svého dalšího studia měla možnost nahlédnout do několika dalších malotřídních i plnoorganizovaných škol, postupně si všimla rozdílů mezi oběma typy škol. Došla tak k několika závěrům, které její vztah k malotřídním školám prohloubily. Vesnické prostředí má své ojedinělé kouzlo a škola hraje v životech obyvatel velkou roli. Učitelé malotřídních škol se velmi angažují a významně se podílí na společenských událostech v obci. Věnují žákům a veřejnosti více času, než je jejich náplní práce. Rozdíl spatřuje také v atmosféře samotných škol. Malotřídní školy jsou menší a mají méně žáků, díky tomu učitelé znají všechny žáky ve škole a mají větší povědomí o jejich rodině a prostředí, ze kterého pochází. Je pro ně jednodušší orientovat se ve všech událostech v obci a mohou tak s žáky o těchto událostech diskutovat.

Cílem této diplomové práce je zjistit, jakým způsobem spolupracují malotřídní školy s obcí, ve které se nachází. Shrnout tak nejobvyklejší typy spoluprací týkající se spolupráce s obcí, ale také například se sdruženími, spolky, popřípadě s dalšími institucemi a organizacemi, nebo rodiči.

Teoretická část je členěna do pěti kapitol. První kapitola je zaměřena na vymezení základních pojmů z českého školství a kurikulárních dokumentů, které jsou nyní platné. Dále pak popisuje nastávající změny a revize, které jsou v této chvíli připravovány.

Druhá kapitola charakterizuje malotřídní školy a jejich specifika. Jsou v ní uvedeny klady a zápory malotřídních škol. Na tuto část navazuje pojednání o malotřídních školách v zahraničí. V závěru této kapitoly je uveden náhled na financování škol v České republice a na obec jako zřizovatele školy, jenž přiděluje škole finance.

Ve třetí kapitole jsou vymezeny pojmy jako: prostředí, atmosféra, klima školy a klima třídy, jež budou zmíněny dále v práci a je proto potřeba se v těchto pojmech orientovat a chápat rozdíly mezi nimi.

O venkovské malotřídní škole pojednává kapitola čtvrtá. Je zaměřena na objasnění pozice školy ve společnosti, dále pak popisuje prostředí a klima venkovských škol a následně přechází k pojednání o vztahu školy s obcí, kterou je zřizována.

Poslední kapitola teoretické části je zaměřena na malotřídní školy a volnočasové aktivity. Jak škola ovlivňuje volný čas dětí, jak využití volného času působí na rozvoj osobnosti dětí a jaké formy spolupráce škola využívá k podílení se na aktivitách pro žáky i mimo vyučování.

Empirická část popisuje výzkum, důvody pro jeho zvolení a uvádí cíle diplomové práce s výzkumným předpokladem. V kapitole číslo osm jsou popsány metody výzkumného šetření, jejich příprava a průběh. Před vyhodnocením získaných dat je charakterizován výzkumný vzorek šetření, kterým jsou tři malotřídní školy. V rámci vyhodnocení, jsou uvedeny dvě metody. Na tuto kapitolu navazuje diskuse, která je pojednáním o výsledcích výzkumného šetření, dodržení cílů práce a předpokladů. Cílem je zjistit dostatek informací, abychom mohli shrnout jakým způsobem probíhá spolupráce malotřídních škol s obcemi a navrhnout školám strategie ke zlepšení jejich stávající situace.

V závěru nalezneme shrnutí a popis diplomové práce a formulace závěrů výzkumného šetření.

1 Vzdělávání v České republice

Proto abychom se mohli dále zabývat malotřídními školami a jejich pozicí v obci, nebo jejich vlivem na společnost, je potřeba si vymezit nejprve školství v České republice jako takové. V první kapitole se seznámíme s hlavními složkami, které se podílí na organizaci a vedení českého školství.

1.1 Školský systém

Na národní úrovni školství zastupuje MŠMT neboli „Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy“. Je jedním z ústředních orgánů státní správy, v jeho čele stojí člen, popřípadě členka vlády České republiky. Působnost toho ministerstva je vymezena zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR v aktuálním znění.

V současnosti je ministrem školství, mládeže a tělovýchovy Prof. JUDr. Vladimír Balaš CSc. (MŠMT, 2023).

Na úrovni krajů zajišťují chod školství krajské odbory. Školství v krajích poté spoluvytvářejí další zřizovatelé škol a školských zařízení. Zřizovateli mohou být obce a města, soukromé subjekty, církve, nebo ministerstva, jako například zmíněné MŠMT.

Po roce 2000 v České republice došlo k významným změnám vzdělávacího systému. Od roku 2001 byla stěžejním dokumentem pro organizaci školství tzv. Bílá kniha. Jedná se o další název pro: Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. „Bílá kniha“ je dokument, který formuloval vládní strategii v oblasti vzdělávání, a to v podobě obecných záměrů a rozvojových programů směřovaných pro vývoj vzdělávací soustavy. Jeho platnost vypršela po schválení „Strategie vzdělávací politiky v České republice do roku 2020“ jenž svou platnost též již pozbyla. (Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, 2001)

V současné době se řídíme dle „Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+“, dále jen Strategie 2030+. Strategie opět plní funkci klíčového dokumentu pro rozvoj vzdělávací soustavy ČR. Jejím cílem je modernizovat vzdělávací systém zejména v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají.

Strategie vymezuje dva základní strategické cíle:

- *Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.*

- *Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů. (Strategie 2030+)*

Aby bylo možné tyto cíle naplnit, bude potřeba proměna stávajícího vzdělávacího obsahu, forem a metod. Proměny mají spočívat především ve snížení objemu učiva, tak, aby žáci měli dostatečný čas si učivo osvojit a být dále schopni nabyté vědomosti uplatnit v životě. Pro změnu ve vzdělávacím obsahu je potřeba revize RVP ZV. Mělo by dojít k úpravám očekávaných výstupů a k vymezení jádrového a rozvíjecího učiva. Očekává se, že by tento krok mohl přinést individualizaci a diferenciaci výuky. Rozvíjecí učivo má být využíváno k rozvoji nadaných žáků a žáků, kteří o učivo projeví zájem. Povinně si všichni žáci osvojí pouze jádrové učivo. Dále je kladen důraz na aktualizaci klíčových kompetencí a revizi oblasti ICT. V neposlední řadě revize RVP přinese také metodickou podporu: učební materiály a úlohy a modelové ŠVP, které budou školy moci využít. Zůstane jim však možnost tvořit si svůj vlastní ŠVP. (Strategie 2030+)

Další důležitou složkou školského systému ČR je „Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“. Uskutečňuje a vymezuje práva a povinnosti fyzických i právnických osob při vzdělávání a stanovuje působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

1.2 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

V zákonu 561 z roku 2004 jsou vymezena ustanovení pro systém vzdělávacích programů. Díky tomuto zákonu vešly v platnost „Rámcové vzdělávací programy“ (pro mateřské, základní, střední všeobecně vzdělávací i odborné školy), dále jen RVP. Pro základní vzdělávání je užívána zkratka RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Záměrem těchto dokumentů je vymezit výsledky vzdělávání a také soubor učiva k jejich dosažení. Škola z těchto dokumentů vychází při tvorbě svých školních vzdělávacích programů. Důraz je v RVP ZV kladen na obsahovou stránku, nikoli pouze na organizační strukturu vzdělávacího systému. Stěžejní je poskytnout plnohodnotný vzdělanostní základ jak z hlediska vědomostí, tak z hlediska osobnostního rozvoje. Jelikož si školy z RVP ZV samy vytváří své vlastní školní vzdělávací programy, mají prostor pro vlastní pojetí obsahu učiva a jeho struktury, či volby metod. Tím se otevírá školám možnost jistého profilování školy. Zvýrazňuje se role tvořivých a aktivních činností žáků, která vede nejen k utváření vědomostí, ale především k dovednosti uplatnit tyto vědomosti v praxi a v životě. Tento záměr je v RVP ZV ukotven pod pojmem kompetence. Ty jsou uvedeny jako soubor znalostí, hodnost, zkušeností a dispozic, které si žák v průběhu studia osvojí (Skalková, 2007).

Nejaktuálnějším vydáním je Rámcový vzdělávací program 2021. Pro základní vzdělávání je využívám RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. V současné podobě programu je dokument dělen na části A-D, slovníček použitých pojmů a přílohu. Část A obsahuje „Vymezení rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů“. Po revizi, ke státní úrovni kurikulárních dokumentů patří pouze rámcové vzdělávací programy, *Národní program vzdělávání* je vyčleněn. Část B obsahuje „Charakteristiku základního vzdělávání“ tato kapitola se zabývá povinností školní docházky, organizací základního vzdělávání, hodnocení výsledků vzdělávání, získáním stupně vzdělávání a ukončením základního vzdělávání. Část C se dělí na šest podkapitol, kdy první se týká pojetí a cílů základního vzdělávání, druhá určuje klíčové kompetence. Ty jsou rozděleny již z předešlých vydání RVP ZV do šesti oblastí (kompetence: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní). V této variantě přibývá další oblast kompetencí, a to kompetence digitální. Mění se tak i název vzdělávací oblasti, které jsou obsažené v následující podkapitole dané části dokumentu. Název „Informační a komunikační technologie“ se zkrátil pouze na „Informatika“. V dokumentu je uvedeno dalších osm vzdělávacích oblastí. Ke každé vzdělávací oblasti je vypsána její charakteristika, cílové zaměření, vzdělávací obsah vzdělávacího oboru a učivo. Na tyto oblasti navazují průřezová témata dělena na šest témat, týkající se osobnostního rozvoje žáka. Poslední podkapitolou je rámcový učební plán. Ten prošel změnou zejména v rámci minimální časové dotace. Kdy byla pro 1. stupeň dotace navýšena o jednu hodinu pro vzdělávací oblast informatiku a snížena o jednu hodinu pro oblast Člověk a jeho svět. V poslední části se program zabývá: vzděláváním žáků se SVP, vzděláváním žáků nadaných a mimořádně nadaných, materiálními, personálními, hygienickými, organizačními a jinými podmínkami pro uskutečňování RVP ZV a zásadami pro zpracování, vyhodnocování a úpravy školního vzdělávacího programu. Slovníček použitých výrazů popisuje a charakterizuje každý zmíněný pojem, zpravidla v několika slovech nebo větách. Přílohou jsou Standardy pro základní vzdělávání. (RVP ZV, 2021)

Jak je již v předchozí podkapitole zmíněno, RVP ZV prochází revizí, která přinese mnoho změn. Stávající RVP ZV z roku 2021 bude tedy nahrazen jeho novou revizní verzí.

1.3 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program, dále jen ŠVP je kurikulárním dokumentem, který je zpracován pedagogickými zaměstnanci školy. Vychází přitom z aktuálního RVP ZV. Při jeho tvorbě se zohledňují pedagogické záměry školy a jejího zřizovatele a vzdělávací podmínky

školy. ŠVP musí být schválen ředitelem školy, který zodpovídá za jeho soulad s RVP. Naplnění programu dále kontroluje *Česká školní inspekce*, která spadá pod MŠMT. Program by měl být volně přístupný, je povinností školy, umožnit nahlédnutí do ŠVP každému zájemci. Díky tomu, že si školy samy tvoří školní vzdělávací program, vzniká prostor se profilovat a odlišit od jiných škol. Může také napomáhat k lepší spolupráci učitelského kolektivu a podporovat mezipředmětové vzdělávání. V programu škola formuluje vlastní představu o vzdělávání. Za účelem usnadnění práce při tvorbě vznikl metodický portál „www.rvp.cz“, kde jsou publikovány rady a inspirace pro pedagogy. Prostřednictvím portálu jsou dochází k rychlému elektronickému šíření kurikulárních dokumentů. Funguje také jako fórum a uložisko dokumentů. (Dostál, 2011)

ŠVP se skládá z následujících závazných částí:

1. Identifikační údaje – v této části se uvádí název programu, údaje o škole, zřizovateli a také platnost dokumentu.
2. Charakteristika školy – zde se jedná o údaje týkající se úplnosti a velikosti školy, charakteristiky pedagogického sboru a dlouhodobých projektů.
3. Charakteristika ŠVP – jde o popis zaměření školy a školou zvolených výchovných a vzdělávacích strategií. Dále podává tato část dokumentu informace o zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných. V neposlední řadě také začlenění průřezových témat ve výuce.
4. Učební plán – dělí se na dvě části. První je tabulace učebního plánu, kde najdeme například výčet povinných vyučovacích předmětů a jejich časové dotace pro určitý ročník. V druhé části jsou to poznámky k učebnímu plánu – specifika a realizace povinných a volitelných předmětů.
5. Učební osnovy – obsahem jsou názvy vyučovacích předmětů, jejich charakteristika, a především vzdělávací obsah vyučovacímho předmětu.
6. Hodnocení výsledků vzdělávání žáků – stěžejní jsou pravidla pro hodnocení žáků. Informace o způsobech hodnocení (klasifikací, slovně, kombinací) a kritériích hodnocení. (Manuál pro tvorbu ŠVP ZV, 2005)

Pro pomoc ředitelům a učitelům škol při tvorbě vlastního ŠVP vznikl také „Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání“ dále jen Manuál ZV. Manuál ZV vznikl v roce 2005 a na jeho tvorbě se podílelo velké množství autorů. Hlavními autory jsou Jaroslav Jeřábek a Jan Tupý. Manuál ZV byl vytvořen jako soubor námětů a návodů, které

si však týmy pedagogů podílejících se na tvorbě ŠVP musí dovytvářet a upravovat, pro své potřeby. Nejedná se tedy o přesný návod, který by bylo třeba striktně dodržet.

Text Manuálu ZV je členěn do několika částí. Nejprve se v první části autoři snaží naznačit, proč je potřebné vytvářet vlastní školní program, ve druhé části se zabývají přípravnou fází tvorby ŠVP ZV, dále pak navazují nejrozsáhlejší částí manuálu, která je věnovaná samotné tvorbě ŠVP ZV. Poslední část pak přináší odpovědi na nejčastěji kladené dotazy ze škol, souvisejících s tvorbou ŠVP ZV, se zavedením kurikulační reformy, nebo realizací ŠVP ZV.

V úvodu jsou zmíněny přednosti a možná úskalí tvorby vlastního ŠVP ZV. Za přednosti jsou uváděny fakta jako:

- Znalost podmínek, předností učitelů a osobností žáků, pro které ŠVP ZV pedagogický tým tvoří.
- Spolupráce týmu, možnost hledat nové možnosti efektivního vzdělávání a nejvhodnější způsoby jeho vymezení v dokumentu.
- Propojení předmětů, metod, forem, které doposud uplatňoval každý sám.
- Podílení se na dokumentu, který je Váš a ve kterém se tak lépe orientujete než v převzatém dokumentu.

K úskalím je uvedeno:

- Zúžení představ o reformě pouze na tvorbu ŠVP ZV, nikoli na nastávající kvalitativní změny ve vzdělávání a v činnosti celé školy.
- Hrozba, že při tvorbě škola uvidí pouze uspořádání vzdělávacího procesu bez promýšlení situací a činností, ve kterých je vhodné obsah realizovat.
- Tento krok může přinášet nejistotu a obavy – následně může docházet k názorovým střetům.
- Příprava ŠVP ZV se může stát pouze záležitostí ředitele a několika dalších zaměstnanců, bez aktivity a zájmu ostatních spolupracovat a nové si osvojit.

Dále jsou v manuálu zmíněna možná rizika při vynechání některého z kroků. Velmi přínosná je zejména však poslední kapitola, která vyplývá z otázek kladených přímo řediteli a učiteli. Otázky podobného charakteru jsou spojeny do jednoho okruhu a detailně zodpovězeny. Manuál ZV tedy přináší nejen návod a rady pro tvorbu ŠVP ZV, ale také přímo reaguje na otázky, které při tvorbě mohou vyplynout. (Manuál pro tvorbu ŠVP ZV, 2005)

Manuál ZV mohou školy stále využívat a pracovat s ním při tvorbě ŠVP, se změnami, které však nese Strategie 2030+ a revize RVP přichází možnost modelových ŠVP, kterými se školy budou moci řídit. Bude tedy na jejich uvážení, která variantu zvolí. (Strategie 2030+)

2. Malotřídní škola

Jelikož hlavním tématem této diplomové práce jsou malotřídní školy, tato kapitola je věnovaná charakteristice malotřídních škol, jejich kladech, záporech a působení nejen v České republice, ale také v jiných státech. Dále jsou uvedeny další zahraniční pojmy, které se k tomuto typu školy vážou, nebo jsou s ním v určité interakci. Závěrem kapitoly je nahlédnutí do financování škol v ČR a financování malotřídních škol.

2.1 Charakteristika malotřídní školy

Pojem malotřídní škola není ukotven ve školní legislativě. Pokud bychom pojem „malotřídní školy“ hledali, našli bychom je pod pojmem „škola neúplná“. Tento typ škol se vyznačuje tím, že v něm probíhá výuka pouze 1. stupně základní školy, tedy 1. – 5. ročníku. Od „úplné“ školy se liší tím, že má alespoň dva ročníky spojeny v jedné třídě. Průcha, Walterová a Mareš (2009) malotřídní školu definují jako školu, v níž jsou alespoň v jedné třídě společně vyučováni žáci ze dvou či více ročníků.

Podle počtu tříd ve škole, dělíme malotřídní školy na školy jednotřídní, dvoutřídní, trojtřídní nebo čtyřtřídní. Nejčastějším typem malotřídních škol (dále MáŠ) v ČR, je MáŠ dvoutřídní. Dalším typem je škola trojtřídní. Méně se vyskytují školy jednotřídní. Typem, který je v naší zemi nejméně obvyklý je potom typ čtyřtřídní, který se již blíží škole úplné, jelikož spojuje pouze 2 ročníky do jedné třídy. Ostatní ročníky tvoří samostatné třídy. Počet tříd je částečně závislý na velikosti obce, ve které se nachází. Počet obyvatel v obci – vesnici ovlivňuje zároveň počet žáků školy, avšak počet ročníků ve škole, není ovlivněn počtem tříd ve škole. (Trnková, 2008 s. 53-64)

Ve své publikaci Trnková (2010) uvádí, že výuka v tzv. kombinovaných třídách je používána v zásadě ze dvou důvodů. Jedním z důvodů vzniku malotřídních škol bývá nedostatečná síť škol v dané zemi a nedostatek učitelů. V těchto školách bývají třídy velmi početné, jelikož jsou ročníky spojeny pouze do jedné, nebo dvou tříd. Taková byla situace především v Evropě v 19. století a první polovině 20. století. Dnes se jedná o méně ekonomicky vyspělé země. Druhým důvodem, a to důvodem historicky mladším, je ten, že se malotřídní školy nachází v místech, kde žije ve školním obvodu méně dětí. Nastává pak situace, kdy počet dětí z některého ročníků nedosáhne státem stanoveného minima pro vytvoření samostatného ročníku a je tak potřeba ročníky spojit do jedné třídy. Obvykle se tento typ malotřídních škol objevuje ve více ekonomicky vyspělých zemích a tyto školy bývají na venkově.

Trnková uveřejnila výsledky svého výzkumného šetření ve sborníku *Studia paedagogica* (2008), vyplývá z nich, že malotřídní školy se nachází převážně v obcích do 1 500 obyvatel. Překvapivě se však často vyskytují i v menších vesnicích do 500 obyvatel. Výjimečně se malotřídní školy objevují i v obci nad 5000 obyvatel, ty však ztrácí charakter venkova a z tohoto důvodu je autorka nebrala v potaz při výpočtech průměrného počtu obyvatel v obcích s malotřídní školou. Výslednou hodnotou byl počet 726 obyvatel na obec s Máš. V kraji Vysočina se nachází nejmenší obce s Máš, oproti tomu největší obce s Máš jsou v kraji Moravskoslezském.

Pokud bychom měli uvést jednoduchou představu o malotřídních školách, mohli bychom ji popsat následovně: Za školu malotřídní označujeme školy neúplné, ve kterých jsou spojeny nejméně dva ročníky do jedné třídy. Zpravidla se tento typ škol nachází v obcích do 1 500 obyvatel.

2.2 Klady a zápory malotřídních škol

Pozici malotřídních škol a jejich klady a zápory shrnula Emmerová (2000). Popisuje vnímání malotřídních škol jako ideální místo pro první setkání žáků se vzděláváním. Atmosféra tohoto typu škol je často popisována jako rodinná, nejen pro malý počet žáků, ale i z důvodu, že se ve třídách setkávají různě staří žáci, což podporuje navozování jiných vazeb než v plnětřídních školách. Žáci se díky tomu učí vzájemnému respektu a toleranci. Starší žáci se učí pomáhat mladším a přijímat je do kolektivu jako sobě rovnocenné partnery. Mladší žáci se naučí respektu a ohleduplnosti vůči starším. Přínosem je také to, že v průběhu vyučování mohou mladší žáci pochytit informace, které učitel předává starším žákům. Menší kolektiv také znamená jednodušší udržení atmosféry a kázně ve třídě. Dále autorka jako pozitivní faktor udává menší kolektiv zaměstnanců školy a bližší vztahy mezi nimi. V neposlední řadě pak dobrou znalost prostředí, ze kterého žáci pocházejí. Učitelé mívají vcelku blízký kontakt s rodiči žáků, znají jejich rodinné prostředí a mohou tak lépe volit způsoby komunikace s rodiči nebo přímo s žáky samotnými.

Katz, Evangelou a Hartman (1990) In Lloyd (2002) tvrdí, že díky stimulaci sociálních schopností a častým interakcím s žáky jiné věkové skupiny zároveň dochází u žáků věkově smíšených tříd i k rozvoji kognitivních funkcí. Starší děti totiž mají možnost být „odborníkem“ který mladší žáky něčemu učí, předává jim své vědomosti, což má blahodárný vliv na jejich vlastní učení. Kognitivní schopnosti žáků jsou hůře měřitelné, oproti schopnostem sociálním a emocionálním. Ve výzkumech týkajících se sociálních schopností a rozvoje emocionální

stránky osobnosti dítěte ve věkově smíšených třídách byly učiněny tři hlavní zjištění. Studie ukazují, že „spojené“ třídy:

- mají příznivý vliv na duševní zdraví dětí
- přispívají ke zlepšení sociálního a emocionálního rozvoje dětí
- žáci z těchto tříd mají vřelejší vztah ke škole

Výzkumníci, kteří tvrdí, že mezi klasickou třídou a třídou věkově smíšenou téměř nejsou rozdíly, zjišťují, že co se týče výsledků nekognitivních nebo afektivních schopností, jsou rozdíly daleko větší než u kognitivních. (Veenman, 1995, In Lloyd, 2002)

Malotřídní školy mají ovšem i negativa. Emmerová (2000) uvádí kritické názory, které označují malotřídní školy za neefektivní. Tato neefektivnost má spočívat ve vysokých finančních nákladech. Zpochybňovány jsou také znalosti žáků, co se týká školního učiva. K nepopíratelným záporným faktorům patří vysoké nároky na učitele a jejich schopnost organizace a plánování hodiny. Učitel musí najít ideální model pro poměr přímé a samostatné práce, aby mohl realizovat výuku dvou a více ročníků souběžně. Při svém studiu nejsou učitelé na tyto požadavky dostatečně připravováni, záleží tedy na jejich vlastní zkušenosti a motivaci pro práci na malotřídní škole.

Průcha (2004) uvádí fakta, která vyhodnotili D.A. Masson a R.B. Burns (1997) ze 150 výzkumů z různých zemí. Ačkoli z těchto výzkumů vyplývá, že mezi kombinovanými a klasickými třídami nejsou zjištěny žádné významné rozdíly ve vzdělávacích výsledcích, učitelé, kteří se výzkumů účastnili uvedli, že:

- Zátěž na učitele a jejich přípravu na vyučování je u MáŠ větší.
- Se nemohou v kombinovaných třídách věnovat žákům tak intenzivně a probrat učivo stejně důkladně jako v klasických třídách.

Spilková (2005) však vyvrací, že by malotřídní školy z pedagogického hlediska poskytovaly méně kvalitní vzdělávání než školy plnoorganizované. Za klady malotřídních škol pak považuje nízký počet žáků, díky kterému má učitel možnost přistupovat ke každému individuálně. Tento fakt může napomoci i ke snadnějšímu procesu integrace dětí se specifickými vzdělávacími potřebami.

Pro malotřídní školy existuje, stejně jako pro jakoukoli jinou instituci, mnoho tvrzení kladných i tvrzení záporných. Často je operováno s názorem, že z malotřídních škol odchází žáci s nižšími vzdělávacími výsledky. Tento názor je opakovaně vyvracen různými výzkumy

a mnoha autory. Je však samozřejmé, že k malotřídním školám nepatří pouze pozitiva, ale i negativa, která byla zmíněna v této podkapitole.

2.3 Pojem malotřídní škola v zahraničí

V zahraničí se objevují různé pojmy a termíny označující školy, které se podobají našim malotřídním školám. Pod stejným pojmem však nenajdeme totožné školy, někdy ani podobný typ školy, jako máme v naší zemi. Nejprve je tedy nutné ujasnit si pojmy, které jsou využívány celosvětově.

Autoři z různých zemí, citovaní Fargas-Malet & Beagley (2002) definují „malé venkovské školy\small rural schools“ jako:

- Åberg-Bengtsson (2009) In Fargas-Malet & Beagley (2022): „*Je to základní škola, nacházející se v malé vesnici s méně než 100 žáky (věku 6-13 let). Menší školy mívají méně než 50 žáků.*“ (Švédsko).
- Petterson and Ström (2019) In Fargas-Malet & Beagley (2022): „*Škola umístěna ve venkovské oblasti, která má do 55 žáků a 1–8 učitelů, kteří učí ve třídě se smíšenými ročníky.*“ (Švédsko).
- Autti and Hyry Beihammer (2014) In Fargas-Malet & Beagley (2022): „*Jedná se o malou školu s méně než 50 žáky, většinou umístěnou ve venkovské oblasti, typicky v ní vyučují 2 nebo 3 učitelé, kteří učí více ročníků v jedné třídě.*“ (Finsko).
- Bajerski (2020) In Fargas-Malet & Beagley (2022): „*Definice malých venkovských škol v polských výzkumech uvádí, že se jedná o školy s nízkým počtem studentů (méně než 30–70 žáků), školy jsou v kritické situaci, jelikož jim hrozí uzavření nebo omezení jejich rozsahu. Neposkytují úplný rozsah vzdělávání na úrovni základní školy.*“ (Polsko).
- Jones (2004) In Fargas-Malet & Beagley (2022): „*Malé venkovské střední školy, včetně škol spádových, které navštěvují žáci ve věku 11-18 let. Mají méně než 700 žáků. A školy pro děti ve věku 11-16 let s méně než 600 žáky.* (Wales).
- Raggl (2019) In Fargas-Malet & Beagley (2022): „*Malé venkovské školy jsou školy, jenž se nachází ve venkovských oblastech a mají méně než 50 žáků ve třídách se spojenými ročníky.*“ (Rakousko).

Malotřídní školy tedy nepůsobí pouze v České republice, ale také v sousedních zemích, jiných zemích EU i celosvětově. Každý stát má svůj vlastní školský systém a školy jsou tedy organizovány s odlišnostmi od našeho-českého školského systému. Pravidlem však je, že za

malotřídní školy jsou označovány menší školy se spojenými třídami a menším počtem žáků. Někdy se setkáváme s pojmem „venkovská škola“, ovšem jak je patrné z definic například Jonese (2004) nebo Bajerskiho (2020), ne každá venkovská škola je zároveň školou malotřídní. V historii docházelo k uzavírání a rušení tohoto typu školy. Příčinami byl odliv obyvatel z venkovského prostředí, a tedy následný nedostatek žáků. Ale také požadavky školských systémů, kterým malotřídní školy nebyly schopné dostát. Jednou z příčin byly také politické události. Postupem času a změnami souvisejícími s rozvojem regionů se zvýšila poptávka po znovuoobnovení.

Jak uvádí Průcha (2004), malotřídní školy jsou znovuoobjevovány a zaváděny. U nás i v zahraničí stále působí vysoký počet těchto škol. Mezi země, ve kterých bychom zmíněný model našli patří: Finsko, Norsko, Švýcarsko, Francie a další. Některá označení v zahraničí tento typ uvádí jako termín: „malá škola“ = *small scholl/one room school* (anglické označení), *kleine Grundschule* (německé označení), nebo také *petit école primaire* (francouzské označení). Můžeme se setkat také s pojem „kombinované třídy/combination classes“ = seskupení dvou a více ročníků do jedné třídy, kde vyučuje jeden učitel. Kombinované třídy mohou být uváděny pod pojmy jako: *multigrade class* (třída s více ročníky), *multiage class*, *mixed-age class* (věkově smíšená třída).

Pojmy jako „multi-grade classes“, „composite or combination classes“ a „multi-age classes“ popisuje australská autorka Linley Cornish (2009):

- *Multi-grade* třídy se obvykle vyskytují na venkově a v odlehlých oblastech. Jsou tvořeny z nutnosti, jelikož škola nemá dostatek žáků. Spojení ročníků ve třídě je ustálené, může však docházet k tomu, že učitel třídu učí pouze jeden nebo dva roky. Třídu opouští z důvodů přidělení do jiné třídy. Zpravidla jsou ročníky vyučovány podle vlastních učebních osnov. Učitel ve výuce využívá samostatnou práci žáků-individuální práci s učebnicí. Počet ročníků v jedné třídě se pohybuje od dvou do sedmi, některý z ročníků nemusí být zastoupen žádným studentem.
- *Composite or combination* třídy spadají pod „multi-grade“ třídy. Jedná se většinou o třídy se dvěma spojenými ročníky v městských školách. Jsou taktéž tvořeny kvůli nedostatku žáků, tudíž z nutnosti. V tomto případě však bývá spojení ročníků dočasné. Osnovy jsou specifické pro každý ročník.
- *Multi-age* třídy vznikají na základě vlastního rozhodnutí školy. Příčinou bývá závazek k vyhovění požadavků společnosti. Běžně se tyto třídy vyskytují na městských nebo

krajských školách. Učitelé na těchto školách ve „svých“ třídách zůstávají více let, díky čemuž se mohou zaměřit na individuální přístup k žákům a vytvořit vhodné kurikulum přizpůsobené třídě.

Austrálie:

Cornish (2009) dále popisuje postavení těchto tříd v Austrálii. Nejčastějším typem smíšených tříd jsou třídy „multi-age“ a „multi-grade“. Každý typ však vzniká z jiných příčin. Vznik „multi-age“ třídy stojí na rozhodnutí školy, za to „multi-grade“ třídy z nutnosti. Učitelé „multi-age“ tříd jsou přesvědčeni, že pro proces učení je diverzita třídy prospěšná. Snaží se prostřednictvím různých strategií zajistit žákům kurikulum, které podporuje jejich vývoj. Učitelé „multi-grade“ tříd, tyto strategie taktéž využívají. Je pro ně však obtížné dodržet požadavky všech ročníků. Strategie neúčinnější pro „multi-grade“ třídy jsou ty, které umožňují co největší množství hromadné výuky. Tedy výuky, kdy učitel uplatňuje přímou práci se všemi ročníky ve třídě zároveň. Kvůli zvýšenému počtu ročníků v těchto třídách je totiž výuka jednotlivých ročníků velmi obtížná a neefektivní. S výukou ročníků odděleně se tak práce učitele v každém ročníku nutně zkrátí a poměr samostatné práce naopak zvýší. Úspěšní učitelé malotřídních škol musí být velmi zdatní v plánování a organizaci hodin a aktivit tak, aby žáci spolupracovali mezi sebou jako jedna třída. (Cornish, 2009)

USA:

Průcha (2004) uvádí, že z Amerických studií vyplývá, že malotřídní školy v USA fungují jako východisko z nouze v případech, kdy je ve školách nedostatek žáků, učeben a finančních prostředků. Přistupují tedy ke zřizování kombinovaných tříd a spojují tak žáky z jednoho nebo více ročníků do jedné třídy. Současně však učí podle ročníkově oddělených kurikul. Následkem jsou zvýšené nároky na práci učitele. Průcha (2004) uvádí výzkumná zjištění D.A. Masson a R. B. Burns (1997), kteří shledávají nevýhody kombinovaných tříd v tom, že nelze ve výuce věnovat tolik pozornosti jednomu ročníku stejně intenzivně, jako je tomu v běžných třídách. Což se potom odráží na vědomostech žáků.

V západoevropské pedagogice je výuka s věkově smíšenými skupinami žáků často považována za jistou formu alternativního školství. Tato forma může být také označena za inovaci ve vzdělávání. (Průcha, 2004)

Co se týká jiných zemí, Průcha (2004) uvádí, že se setkáváme se snahami, aby se v Německu znovu otevřely malotřídní školy, které byly v roce 1966 zcela odstraněny. Pozitivem, které spatřuje v tomto typu vzdělávání je princip tzv. „otevřené třídy“.

Pojem „otevřené třídy“ Zanetel (1998) In Průcha (2004) popisuje jako třídy, které jsou spojovány pouze na určité předměty, a to podle jejich úrovně v daném předmětu, nikoli podle jejich věku.

V České republice, ale i v jiných státech se malotřídní školy a školy jim podobné obnovují. Při nejmenším je v zájmu společnosti si tyto školy udržet. Mohli bychom tedy tvrdit, že malotřídní školy obecně mají pozitiva, která jsou pro společnost velmi postradatelná.

2.4 Financování

Finance školy jsou složkou, která podmiňuje jejich existenci a možnosti, proto je nutno se tímto pojmem zabývat, zvláště pokud se jedná o malotřídní školy. Školy a školská zařízení mohou být financovány různě. Zřizovatelem bývá MŠMT, kraj, obec, církev nebo soukromník- od toho se zdroje financí liší. Jelikož se financování školy odráží na chodu školy, materiálním vybavení, platech učitelů, příležitostech pro žáky, vhodnosti a velikosti prostor školy a mnoha dalších složkách, je to pro školu stěžejní faktor, který ji přímo ovlivňuje a na kterém závisí existence školy.

Oproti plnoorganizovaným školám, v případě malotřídních škol častěji dochází k finanční tísní. To je zapříčiněno většinou menším počtem žáků, který se odvíjí od velikosti školy a obce ve které se škola nachází. Pro obce je škola velmi důležitou institucí, která zvyšuje atraktivitu obce a spokojenost občanů. Proto je v zájmu obcí, aby se jejich malotřídní školy neuzavíraly, a naopak se jejich fungování v obci snaží podpořit a udržet. V této kapitole jsou uvedeny možnosti financování škol a systém financování jako takový. Dále pak další příležitosti pro financování, které školy mohou využívat.

Financování regionálního školství:

Francová (2004) uvádí, že v regionu rozhodují o hospodaření s finančními prostředky instituce, které vykonávají státní správu ve školství. Mezi tyto instituce řadí kraje a obce, ale i MŠMT, ČSI, školské rady a ředitele předškolních či školských zařízení. Finanční prostředky se poskytují dle počtu žáků (Francová, 2004).

Finance od ministerstva školství:

Finanční prostředky ze státního rozpočtu, vyčleněné na platy a náhrady platů a ostatní náklady vyplývající z pracovně-právních vztahů rozepisuje krajským úřadům MŠMT. Dále

jsou tyto prostředky poskytovány na výdaje školy spojené s výukou zdravotně postižených dětí, na učební pomůcky a školní potřeby v případě, že jsou poskytovány žákům bezplatně. (Francová, 2004)

„Orgánům kraje v přenesené působnosti pak přiděluje finanční prostředky na školství podle počtu dětí a žáků a stanovených normativů. Stanovuje závazné zásady o přidělu finančních prostředků, podle kterých provádí přidělování finančních prostředků krajské a obecní úřady.“ (Francová, 2004, s. 14)

Finance od kraje:

„V rámci státní správy a samosprávy rozlišujeme mezi:

a) samostatnou působností kraje

Kraj v samostatné působnosti spravuje školy, školská zařízení, která zřizuje. Těmto organizacím zabezpečuje investiční výdaje a neinvestiční náklady. Kraj jim může přispívat na výdaje hrazené státem.

b) přenesenou působností kraje

Kraj v přenesené působnosti ekonomicky zabezpečuje předškolní zařízení, školy a školská zařízení zřizované církvemi a zařazené do sítě škol a školských zařízení. Podobně přiděluje finanční dotaci v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním předpisem.“

(Francová, 2004, s.15)

Pro hospodaření s rozpočtovými prostředky je volena školská rada, která se schází alespoň dvakrát ročně. Rada je svolávání vedoucím odboru školství pro daný kraj. Dále má na starosti úkony spojené s rozpočtem a financováním školských zařízení odbor školství, finanční oddělení, výbor pro výchovu, vzdělání a zaměstnanost a Česká školní inspekce.

Finance od obce:

Obec má dle zákona o obcích vlastní finanční zdroje, se kterými hospodaří dle podmínek stanovených zákonem. Má povinnosti zabezpečovat veřejné statky, jako je například základní školství. Na financování veřejných statků se dále podílí i stát, a to v podobě dotací. Jestliže žák navštěvuje školu zřizovanou jinou obcí, je obec, ze které pochází povinna hradit určité výdaje obci zřizující školu, pokud se nedohodnou jinak. (Francová, 2004)

Školy mají i další možnosti, jak získat finance pro své působení. Mohou využívat tzv. „šablony“ nebo různé projekty a získat tak finanční prostředky „navíc“. Finance můžou být škole darovány jako sponzorský dar, například od některého z rodičů žáků, od firem, institucí apod. Pokud se jedná o menší finanční obnos, spíše symbolický, školy pořádají různé soutěže

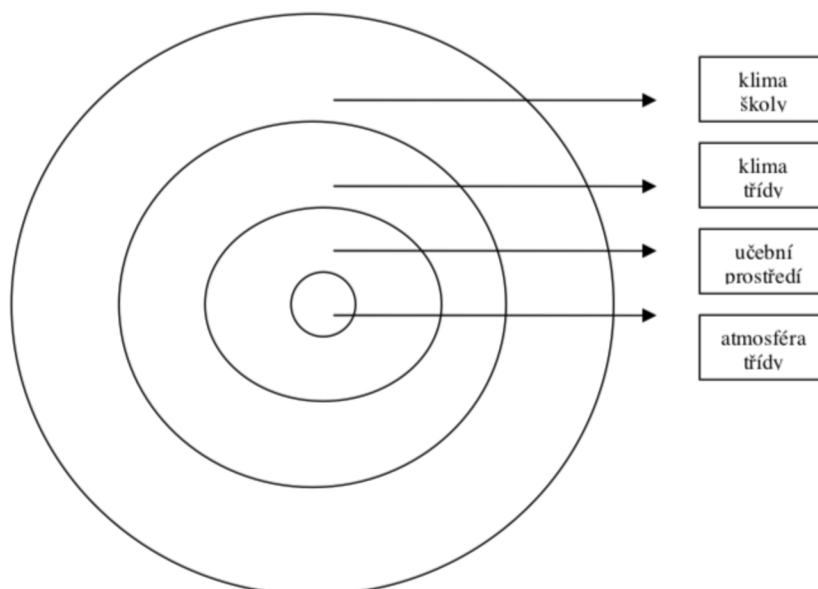
ve sběru: papíru, plastových vršků, pomerančové kůry, kaštanů apod. nebo organizují jarmarky pro veřejnost, nebo další podobné akce. Obvykle se finance z těchto aktivit využijí na pokrytí části výdajů na dopravu na výlety nebo na jiné menší výdaje, jelikož tyto aktivity nepřinášejí větší obnos peněz a jsou pořádány na základě dobrovolnosti. Finance jednotlivých škol jsou poněkud závislé na funkci ředitele školy a na zřizovateli školy.

3 Školní prostředí

V literatuře často narazíme na pojmy jako je atmosféra, prostředí, klima školy a klima třídy. Tyto pojmy se vážou ke škole a jejímu okolí, jsou v odborné literatuře často v úzké vazbě a mohou se jevit jako synonymní. Každý pojem má však odlišný význam a jsou mezi nimi znatelné rozdíly. Jelikož jsou tyto pojmy uváděny v dalších kapitolách, potřebujeme znát jejich přesný význam a rozlišit je od sebe navzájem. Pro přesnější vymezení pojmů dále využíváme definic a grafu.

Obrázek č. 1:

Grafické zobrazení vztahů mezi pojmy: klima školy, klima třídy, učební prostředí, atmosféra školy.

Obrázek 1 je převzat z PETLÁK, E. *Klíma školy a klíma triedy*, Bratislava: Iris, 2006. str. 28. ISBN 80-89018-97-1. Obrázek vyjadřuje vztah mezi klimatem školy, klimatem triedy, učebním prostredím a atmosférou školy.

3.1 Prostředí

Nahlédneme-li do různých publikací, dojdeme k závěru, že v rámci pojmu prostředí, jde vždy o jevy a předměty vyskytující se v našem okolí, a to nezávisle na naše vědomí, jde o určitý prostor a objektivní realitu, uvádí Kraus (2014).

Pro definici prostředí jako prostředí školního, ne pouze obecného termínu, využijeme definice Laška (2007), který definuje prostředí jako nejširší pojem, na který navazují termíny:

klima a atmosféra. Prostředí zahrnuje umístění školy v regionu, architekturu školy, hygienická hlediska školy a stupeň či typ školy.

Další úhel pohledu přináší Mareš (1998), který ve své případové studii také poukazuje na široký rozsah pojmu prostředí. K pojmu řadí navíc ergonomický aspekt (uspořádání pracovního místa, umístění ovládacích prvků, vhodnost nábytku) a aspekt akustický (úroveň šumu a hluku, odraz zvuku).

H. Grecmanová (2008, s. 9) definuje prostředí jako: „*objektivní realitu se souborem faktorů, (bytostí, jevů, podmínek, procesů, činností), které člověka v průběhu během jeho života obklopují, mají pro něho význam a hodnotu, jsou s ním v interakci, ovlivňují jej a formují–intencionálně i funkcionálně.*“

V přírodním i společenském prostředí se setkáváme s klimatem, které je s prostředím velmi úzce spjato. Často tak dochází k mylnému ztotožňování těchto dvou pojmů. Pojem klima nelze vysvětlovat pouze jako prostředí. Je s prostředím úzce spjato, nelze však tyto pojmy považovat za synonyma, tvrdí (Grecmanová, 2008).

Blašíková (2015) zmiňuje dělení dimenzí podílejících se na školním prostředí dle R. Tagiuriho (1968):

- *Personální dimenze (žáci, učitelé, rodiče, ředitel a jeho zástupci, provozní zaměstnanci atd.)*
- *Sociální dimenze (interakce mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi učiteli a ředitelem školy, mezi učiteli a rodiči atd.)*
- *Kulturní dimenze (hodnotové vzory, normy a pravidla, systém víry, poznávací a hodnotící postupy, tradice a symboly atd.)*
- *Materiální dimenze (architektura školy, vybavení školy–nábytek, pomůcky, estetické úpravy atd.)*

Prostředí může působit, stejně jako klima nebo atmosféra, buď pozitivně, nebo negativně. Jestliže setrváváme v negativním prostředí, tudíž prostředí, které nás nějakým způsobem nenaplnuje, necítíme s v něm dobře, nebo nás dokonce omezuje, může se to odrážet na našem výkonu.

Ve své publikaci uvádí Barták (2021) pojem „bariéry vzdělávání“. Tyto bariéry dělí na osobní a situační, kdy právě k situačním bariérám může patřit pracovní prostředí. Pro žáky

a učitele je pracovním prostředím škola. Barták poukazuje na fakt, že k negativnímu působení prostředí na jedince dochází tehdy, pokud zde převažuje nedůvěra, ignorace nebo neochota spolupracovat. Tyto nedostatky mohou být příčinou nespokojenosti jedinců, ta může postupně snižovat motivaci k učení. (Barták, 2021)

Pokud převedeme tato tvrzení do prostředí školy, můžeme bariéry v učení vnímat jako komplexní problém. Jelikož prostředí ovlivňuje každého jedince z kolektivu a jeho blízké okolí, je vysoká pravděpodobnost, že pokles motivace do určité míry zasáhne každého jedince z dané skupiny. U žáků se nedostatek motivace projeví nezájmem o výuku a aktivity nabízené učitelem, nebo naopak neochotou učitele vymýšlet a zařazovat aktivity, které by byly zajímavé a lákavé pro žáky. Oboustranná neochota tak snižuje možnosti výuky a její úspěšnost. Stává se tedy bariérou vzdělávání žáků.

3.2 Atmosféra

Hlavním rozdílem mezi atmosférou a klimatem školy, který vyplívá z definic, je doba trvání tohoto jevu a jeho proměnlivost. Atmosféra se mění v daleko kratším časovém úseku, může být ovlivněna konkrétní situací, např.: potyčka mezi žáky. Klima je oproti atmosféře stálější a trvalejší jev.

Hvozdík (1986) označuje za nositele atmosféry učitele a jeho vyučovací styl. Na toto tvrzení lze narazit i u jiných autorů. Obecně se má za to, že učitel z velké části ovlivňuje atmosféru i klima třídy, nelze ho však považovat za jediného nositele. K atmosféře a klima třídy patří mnoho dalších podnětů, jimiž jsou následně ovlivňovány.

Mareš (1998) ve své přehledové studii uvádí, že atmosféra je velmi krátkodobý jev, který se může měnit během vyučovacího dne, nebo hodiny. Trvá v řádů minut, někdy i hodin, výjimečně i déle. Je situačně podmíněná a velmi proměnlivá. Autor nabádá čtenáře k vybavení si atmosféry své třídy po velké přestávce, před těžkým testem, nebo po rvačce mezi žáky. Označuje termín „spouštěč“ jako kritickou událost, která je pro žáky a učitele impulzem ke změně prožívání situace.

Obecně bychom tedy mohli atmosféru pojmenovat jako krátkodobé „naladění“ třídy/školy, které se mění v určitých krizových událostech různého rozsahu. Nemusí se však jednat pouze o situace negativní, ale také situace pozitivní či překvapivé. Často se jedná o události se silnou emocionální odezvou jakéhokoli charakteru. Z toho vyplývá, že pokud se změní prožívání toho, co se ve třídě zrovna děje, mění se i atmosféra třídy.

3.3 Klima školy

Termín „klima“ bylo již zmíněno. V této podkapitole uvedený termín však vymežíme přesněji, abychom lépe vnímali rozdíly mezi pojmy prostředí, atmosféra a klima. Dále také narazíme na rozdíly mezi klima školy a klima třídy.

Dle Petláka (2006) bývá pojem klima školy nejčastěji vymezen jako: „duch školy“, „atmosféra školy“, „kultura školy“, „prostředí školy“, „sociální systém školy“.

Některá z uvedených přirovnání však kritizuje Blašítková (2015, s.8): „*Uvedené asociace jsou vágní, a proto je nedoporučujeme s klimatem školy spojovat.*“

Klima školy nelze zaměnit ani s atmosférou školy, která je závislá na prostředí školy také, ale na rozdíl od klimatu je jevem velmi krátkodobým a situačně podmíněným (Blašítková, 2015). Časové trvání tohoto jevu je tedy delší a stálejší než atmosféra, která se mění poměrně často. Rozdíly však nejsou pouze v časovém trvání. Milerski B. a Śliwerski (2000) vymezují klima následovně: „*Klima školy je psychosociální činitel ovlivňující kvalitu vzdělávání a výchovu ve škole, který se vztahuje především na vzájemné vztahy mezi učiteli a žáky, mezi učiteli a vedením školy, rodiči žáků, a i mezi samotnými žáky. Pro kvalitu vzdělávání je správné klima školy, která vyžaduje připravenost pomoci, náklonost a smysl pro bezpečí a také vzájemná úcta a důvěra.*“ (Milerski, B., Śliwerski, B., 2000, s. 97)

Klima třídy a klima školy je ovlivněno žáky, učiteli, ostatními pracovníky školy a rodiči. Dalšími činiteli v tvorbě klimatu může být prostředí, ve kterém se škola nachází, počet žáků, nebo zaměření školy. Klima tedy není tvořeno pouze žáky samotnými, ale podílí se na něm okolí třídy a školy. (Petlák, 2006)

V odborné literatuře jsou uváděny různé typy klimatu školy. Blašítková (2015) dělí klima dle:

- stylu výchovy (autoritativní, demokratické, liberální)
- uniformity a plurality (uniformní, pluralitní)
- autentičnosti chování (otevřené, uzavřené)

Mezi další typy klimatu školy můžeme uvést také typy klimatu dle Grecmanové (2015).

Jedná se o dělení podle:

- chování učitele v konfliktu se žáky (konzervativní klima, progresivní klima)
- percepce nátlaku, který vede k přizpůsobení (školy homogenní, školy heterogenní)
- zájmu o lidi, nebo o pracovníky školy
- způsobu vedení školy a kontaktu školy s okolím

Setkáváme se také s pojmem pozitivní klima školy. To se odvíjí od možnosti hodnocení kvality klimatu a rozdělení na žádoucí (pozitivní) a nežádoucí (negativní). (Grecmanová, 2015) Negativní klima označuje P. Piťha a Z. Helus (1993, s. 23) za klima kde se „nedá dýchat“. Dále poukazují na fakt, že může také klima vyvolávat neurotické příznaky. „*U dětí to bývá pocení dlaní, okusování nehtů, bolesti hlavy či žaludku, nevolnost, poruchy soustředění a jiné.*“

Jestliže že panuje ve škole atmosféra ohrožení, pak nemůže vzniknout pozitivní klima. Z pravidla žáci považují za pozitivní situaci, kdy učitelé chápou jejich potřeby, naslouchají jim, více chválí a jejich sklony k dominanci jsou minimální. Můžeme konstatovat, že pozitivně prožívané sociální klima vyvolává spokojenost se školou, angažovanost a radost z učení a snižuje množství školní zátěže a strach ze školy, zatímco očekávání velké disciplíny a dodržování restriktivních norem vede k nespokojenosti, nesouhlasu a zvyšování strachu. (Grecmanová, 2015)

Klima školy může tedy velmi ovlivňovat všechny, kdo jsou jeho součástí. Proto je velmi důležité usilovat a pozitivní klima školy, aby škola byla místem, kde se žáci i učitelé cítí dobře a jsou tak motivováni k práci, spolupráci a zdokonalování se.

3.4 Klima třídy

Pokud hovoříme o školním klimatu, na tom, co klima zahrnuje a co jej ovlivňuje bychom se určitě shodli. Každý, kdo stál před třídou plnou žáků má představu o čem je řeč. Problémem však bývá definování tohoto pojmu. Často jsou prezentovány další termíny jako: atmosféra, ovzduší třídy, nálada apod. Ne vždy se ale jedná o totéž. Na mnoho různých definic pojmu „třídní klima“ poukazuje Anderson (1982), který definuje tento problém otázkou „*Are we hunting the same beast?*“ neboli „*Lovíme to samé zvíře?*“. Dle jeho názoru každý popisuje jev jen ze svého úhlu pohledu a domýšlí si celek. (Čapek, 2010)

V odborné literatuře je pojem klima třídy hojně definován, a to různými způsoby a do různé hloubky. Je tedy dobré mít na mysli tvrzení Andersona a vnímat definice z konkrétních úhlů pohledu.

Lašek (2007) představuje tento jev jako: „*trvalejší sociální a emocionální naladění žáků ve třídě, které tvoří a prožívají učitelé a žáci v interakci.*“ (Lašek, 2007, s. 40)

Hovoří tedy o časovém trvání tohoto jevu a účastnících podílejících se na klimatu. Čapek (2010) přirovnává klima třídy ke klima v meteorologii, tudíž k podnebí. Podnebí je dlouhodobý stav počasí, a tak i klima třídy je dlouhodobého trvání na rozdíl od nestále a rychle

se měnící atmosféry. Znamená to tedy, že se mění postupně a v průběhu delšího časového úseku – z toho plyne, že klima není ovlivnitelné jednou náhlou dočasnou změnou.

Podrobněji pak tento pojem definován následovně: „*Klima třídy vyjadřuje, do jaké míry je žák ve třídě spokojený, jestli si žáci vzájemně dostatečně rozumí, jaký je stupeň soutěživosti a konkurence mezi nimi a jaká je soudržnost třídy.*“ (Gavora, P., 1999, s. 137) Pohlíží na tento jev z jiného hlediska. Zaměřuje se na komunikaci a společenské vztahy mezi žáky, které jsou složkami pro tvorbu klima třídy. Jedná se tedy o pohled „žakovský“.

Žák i učitel jsou spolutvůrci třídního klimatu. Zvláštní pozornost je potřeba věnovat funkci třídního učitele. Petlák (2006) uvádí, že pro dobré klima třídy, je potřeba aby učitel neplnil pouze didaktickou činnost, ale aby si uvědomoval a v praxi uplatňoval vhodné přístupy k jednotlivým žákům a ke třídě a tvořil tak optimální klima třídy.

Třídní učitel by měl být obhájcem svých žáků, je jedním z důležitých dospělých v životě žáků a zároveň je jakýmsi motivátorem a sociálním vzorem. Proto je chybou, pokud má třídní učitel nedostatek hodin ve své vlastní třídě a nemá tak prostor pro své působení. (Čapek, 2010)

Působení spolutvůrců klimatu je oboustranné. Učitel přímo působí na žáky a žáci zase na učitele. Ačkoli se role učitele jeví jako primární, jelikož udává rytmus a pravidla výuky a vede kolektiv žáku dle svých představ, žáci mohou klima třídy taktéž velmi výrazně ovlivnit. Oboustrannost této interakce vystihl Petlák (2006): „*Tvořivost učitele se projevuje v tvořivosti žáků. Důvěra učitele k žákům se projevuje v důvěře žáků k učiteli a ke škole.*“ (Petlák, 2006)

Pokud pohlédneme na žáka jako na spolutvůrce klimatu třídy, je nutné si uvědomit, že se mění jak postoj samotného žáka a jeho vnímání třídy, spolužáků a učitele, tak i postoj a charakteristiky celé třídy. V první etapě 1. stupně základní školy, tedy v první a druhé třídě, závisí klima především na učiteli, jelikož žáci spontánně přijímají autoritu dospělé osoby, tedy učitele. Ve druhé etapě 1. stupně základní školy se žáci dostávají do období puberty a předpubertálního rozvoje osobnosti. Důležitá je pro žáky potřeba rovnocenného partnerství mezi vrstevníky a respekt dospělých k dospívajícímu. Při nedodržování vzájemného respektu dochází ke konfliktům až agresi a následnému narušení vztahů. Žáci postupně se svou rostoucí nezávislostí začínají učitele vnímat kritičtěji. (Čapek, 2010)

Z poznatků, které uvádí Petlák (2006) ve své knize vyplývá, že žáci lépe vnímají učitele s přísným přístupem, kteří jsou ale vybaveni kvalitami jako je čestnost, upřímnost a pochopení. Vnímají žáka jako významnou osobnost, ne pouze jako objekt svého působení. Pozitivní klima

tedy není zapříčiněno benevolentním přístupem s minimálními požadavky, je především ovlivněno přístupem učitele k žákům.

K závěru bychom neměli opomenout roli rodiče jakož to třetího spolutvůrce klimatu třídy. Rodiče se na tvorbě klima podílejí nepřímo a však stále mají na klima vliv. Jsou „spolupříjemci“ školního vzdělávání svého dítěte a své názory a postoje ke škole na dítě přenáší. Mohou tedy kladně nebo záporně ovlivnit to, jak žák školní prostředí a své povinnosti vnímá.

3.4.1 Nástroje ke zkoumání klimatu školy a třídy

Jako jeden z hlavních rysů klimatu třídy popisuje Čapek (2010) velmi obtížnou zjištěnost a měřitelnost klimatu. Popisuje jej jako něco neuchopitelného a konkrétněji nepopsatelného, co ale všichni účastníci zřetelně vnímají a cítí. Jelikož je tento jev tak těžko měřitelný a těžko uchopitelný, pomáhají si autoři charakteristickými pojmy, které lépe definují daný pohled na věc. Např.: „vyučovací klima“, „komunikační klima ve třídě“, „klima učení se“... Nelze ho mapovat zaměřením se na vzdělávací výsledky za pomoci testů. Nejlépe o klimatu třídy mohou vypovídat jeho účastníci – žáci a učitelé.

Většinou jsou tedy pro zkoumání klimatu školy využívány rozhovory, nebo různé typy dotazníků. Obě varianty mohou být určeny jak pro žáky, učitele, rodiče, další zaměstnance školy, nebo školní inspektory.

V minulosti byla hojně používána metoda kvantitativního výzkumu v podobě dotazníků, škál nebo sociometrických technik. Kolektiv autorů (Grecmanová, Dopita, Poláchová Vašátková, Skopalová, 2012, s.7) uvádějí příklady nástrojů pro zkoumání klimatu školy:

- *School Climate Profile – Profil klimatu školy od Roberta H. Foxe, RONALDA LIPETTA a Richarda Schmucka (1974)*
- *Klima-Skalen – Škály od Helmuta Fenda (1977)*
- *Fragebogen für Lehrer, Schüler und Eltern – Dotazníky pro učitele, žáky a rodiče od Friedricha Oswalda et al. (1989)*
- *Linzer Fragebogen zum Schul – und Klassenklima – Linecký dotazník ke klimatu školy a ke klimatu třídy od Ferdinanda Edera (1996)*
- *Soziales Klima an Schulen aus Lehrer –, Schulleiter – und Schülerperspektive (KESS 4) – Sociální klima na školách z perspektivy učitelů, vedení školy a žáků od Nike Janke (2006)*

4 Venkovské a malotřídní školy

Venkovské školy, jak už nám jejich označení napovídá, se vyskytují na vesnicích a v menších obcích. Ne každá škola, která je venkovská, musí být zároveň malotřídní, je to však velmi časté. K venkovským a malotřídním školám patří odlišné klima než ke školám městským. V této kapitole se budeme zabývat klimatem venkovské a malotřídní školy a vztahem obce a školy. Nejprve se na školu podíváme jako na součást společnosti, což nám napoví, proč se městské a vesnické školy v mnohém liší.

4.1 Škola jako součást společnosti

Průcha (2017) představuje pojem „škola“ jako jeden z nejfrekventovanějších pojmů ve všech jazycích. Poukazuje na knihu Edwarda L. Thorndike, ve které autor uvádí výsledky z měření různých textů. Vyplývá z nich, že slovo „school“ neboli „škola“ patří mezi prvních 1 000 slov s nejčastějším výskytem. Toto tvrzení bylo potvrzeno nejen pro anglický jazyk, ale také pro další cizí jazyky včetně češtiny. Z toho vyplývá, že škola je pro člověka tak významnou součástí života, že je zmiňována takřka každodenně. V běžném rozhovoru, v rodinném prostředí v médiích apod. Dalším „důkazem“ o důležitosti školy ve společnosti je to, že povinnost školní docházky je ukotvena přímo na úrovni ústavy v Listině základních práv a svobod.

Škola je pro naši společnost tedy neodmyslitelnou součástí a je obrazem společnosti, jelikož se jedná nejen o vzdělávací, ale také výchovnou instituci a významně se podílí na začlenění jedince do společnosti, vede ho k převzetí své sociální role.

Všeobecně se uznává, že by školy neměly být izolované a uzavřené pro veřejnost, naopak by měly kooperovat s prostředím, v němž se nachází a s místní komunitou. Uzavřenost školy vůči komunitě se považuje za negativum. V současnosti školy směřují ke kooperaci a kontaktům především s rodiči, kdy komunita rodičů je považována za nejpočetnějšího partnera pro vztahy s prostředím. (Průcha, 2017)

Dvořák a kol. (2010) uvádí, že základní škola je jedním z pilířů sociální konstrukce společnosti. Je společenstvím dospělých a dospívajících. Žáci si ve škole osvojují vzorce chování a hodnoty důležité pro rozvoj osobnosti a začlenění do života ve společnosti.

Škola zastupuje ve společnosti hned několik úloh, a proto se stává neodmyslitelnou součástí našich životů. Přítomnost školy zvyšuje atraktivitu obce pro občany, jelikož děti tak mohou navštěvovat školu v místě svého bydliště a v okolí, které jim je již známo. Škola se také

podílí nebo přímo sama organizuje mnoho kulturních a společenských událostí, kterými často „žije“ celá obec.

4.2 Prostředí a klima venkovské školy

V předchozí kapitole pojednáváme o pojmech jako je prostředí, nebo klima školy. Tyto jevy jsou závislé na mnoha podnětech a také na okolí, či sociálních faktorech přímo působících na školu, žáky, učitele apod.

Jednou ze složek zasahujících do prostředí a klimatu školy je lokální prostředí. Tento termín uvádí Kraus (2014) v citaci Pilcha a Lepalczyka (1995). Ti termín lokální prostředí definují jako skupinu lidí žijících na určitém teritoriu, kteří vlastní společné tradice a hodnoty a využívají stejných institucí a služeb. Jedná se o obyvatele žijící v jisté sounáležitosti. Dále Pilch (1995) pracuje s rozdíly mezi městským a venkovským prostředím. Jako znaky městského prostředí uvádí např.: dominanci konzumního přístupu, méně hluboké mezilidské vztahy, rychlou proměnlivost života, zánik tradičních autorit, ale i výraznou diferenciaci v profesní kultuře a společnosti. Oproti tomu venkovské prostředí charakterizuje spíše protiklady těchto tvrzení. Důležité je pro něj zachování lidové kultury, blízkost k přírodě a významnější role učitele.

Přímé porovnání současného venkova a města charakterizuje Kraus (2014). Zmiňuje, že se život na venkově v posledních desetiletích velmi změnil. Za hlavní složky, které prošly změnami považuje rodinný život a chod domácnosti. Dále také zemědělství a pracovní možnosti. Výrazná změna mobility, která u venkovského obyvatelstva vzrostla spolu s rozmachem hromadné dopravy, obohatila sociální kontakty a pracovní možnosti. Změnil se tak celkový rytmus života. Jako problém však uvádí zanikání menších obchodů, kulturních sálů a jiných služeb. Po roce 1990 se lidé snažili oživit tradice ménětržních venkovských škol, ty se však kvůli nízkému počtu žáků potýkali s finančními problémy. V některých oblastech tak dochází k vyliďňování venkova.

Další důležitou složkou je klima venkovské školy. Autoři uvádí rozdíly mezi klimatem městských a venkovských škol následovně:

Dle Grecmanové (2008) je možné předpokládat: „že *poloha školy souvisí se sociálním složením obyvatelstva a společně působí na její klima.*“ (Grecmanová, 2008, s.52)

Pokud tedy mluvíme o klimatu školy, je pro nás stěžejní sociální složení obyvatelstva v dané oblasti. Umístění školy ve městě či vesnici není samo o sobě rozhodující a přímo ovlivňující klima školy. Lze však předpokládat, že na venkově budou sociální vztahy bližší,

z důvodu menšího počtu obyvatelstva, se kterým souvisí menší počet žáků ve škole. Ve škole se pak tvoří spíše „rodinné“ prostředí, které může napomoci k pozitivnímu klimatu.

Rozdíly v organizaci škol popisuje J.C. Moraco (1978, IN, Grecmanová, 2008) kdy tvrdí, že velikost školy způsobuje také větší administrativní zátěž. H. Skarupská (2005, IN Grecmanová, 2008) na Moroca navazuje a hovoří o „klimatu rodinného typu“, kdy ve škole probíhá více interakce, tedy „každý zná každého“ a na menších školách se tedy nevyskytuje taková anonymita, jako na školách s větším počtem žáků.

Dále popisuje Grecmanová (2008) zjištění dalších autorů, ze kterých vyplývá, že při výzkumných šetřeních se někdy neukazuje žádné spojení mezi velikostí školy a klimatem. Jako problém se jeví obtížnost vyhodnocování závěrů pro toto šetření. Obecně však autoři vysledovali větší soudržnost a solidaritu u žáků z menších tříd, v nichž se vyskytuje více inovací. Naopak ve větších třídách měli žáci více jasno v pravidlech, třídy byly orientovány na soutěž a úkoly, klima však bylo mírně negativnější.

Z těchto tvrzení můžeme vyvodit závěr, že klima malotřídních a venkovských škol bývá o něco přívětivější než na větších městských školách. Za důvod je potom považováno složení obyvatelstva a komunity, tudíž prostředí školy, nikoli samotné místo, kde škola leží.

4.3 Vztah obce a malotřídní školy

Školy jsou vnímány jako součást občanské vybavenosti venkovských obcí. Výrazně napomáhají rozvoji obcí a patří ke klíčovým institucím. Venkovské, a především malotřídní školy mají odlišné postavení v obci než školy plnoorganizované-městské, jelikož bývají jedinou školou v obci. Mají tedy své výsadní postavení. Má se za to, že škola je podstatnou součástí tradice, bez níž je budování identity dětí s místem bydliště obtížné. (Trnková, 2010)

Emmerová (2000) vysvětluje, že: „*Problematika málotřídních škol je úzce svázána se současnými problémy našeho venkova. Jejich každodenní existenci ovlivňuje klima obce, její tradice, ale i prozaické denní problémy.*“ (Emmerová, 2000 s. 81)

Dále uvádí, že tradiční prostředí vesnice se vyznačuje vysokou mírou sociální kontroly, blízkými sousedskými vztahy. Na vesnicích bývá typická vyšší religiozita, častější jsou i společenská setkání (křtiny, poutě, svatby). Jedinečnost obce doplňuje folklórní tradice a funkce různých spolků (ochotnické divadelní spolky, muzikantské spolky, spolky dobrovolných hasičů, myslivců). V průběhu let docházelo ke změnám práce obyvatel. Bylo obvyklé, že obyvatelé pracovali jako hospodáři ve své obci, postupně však našli uplatnění

v jiných obcích a jiných oborech. Vlivem působení masový médií došlo ke změnám hodnotových systémů.

Jako velmi důležitý aspekt silně působící na život v obci se jeví komunita. Pojem komunita se většinou definuje jako skupina lidí žijících na vymezeném územní, jenž jsou vázáni k sobě navzájem nebo jsou vázáni k místu.

Typy komunity můžeme dělit na:

- Morální neboli duchovní – může se jednat o různé spirituální komunity, nebo hnutí vyznávající stejný styl života. Hlavním poutem je hodnotová orientace/víra.
- Sídelní neboli geografické – rozhodujícím znakem je společně obývané místo. Tento typ komunity charakterizuje úroveň bydlení, vzdělanosti, míra kriminality nebo kvalita sousedských vztahů apod.

(Kraus, 2014)

Malotřídní školy jsou významnou součástí místních komunit. Proto je pro školy důležité, aby v komunitě byly považovány za neodmyslitelnou součást obce a aby bylo v zájmu obce i komunity si školu udržet. Kromě udržení chodu školy je také tématem samotné zřizování venkovských malotřídních škol v menších obcích.

Jaké jsou hlavní důvody obcí pro zřizování malotřídních škol ve svém výzkumu uvedla Trnková (2010). Starostové obcí jako nejčastější důvod pro zřízení školy v obci uvedli „dojíždění dětí“. Jejich záměrem je zamezit dojíždění dětí do školy v jiné obci, které může ukrývat bezpečnostní nebo vývojově psychologická úskalí pro děti mladšího školního věku. Na druhé příčce byly „tradice“. Dle autorek se dá předpokládat, že starostové považují školu za tradici obce, dědictví obyvatelstva obce a také součást sociálního a kulturního života v obci. Třetím nejčastějším důvodem jsou „kulturní činnosti“, které jsou zřizovateli vnímány jako důležitější prvek než samostatné vzdělávání. Čtvrtým bodem byla „specifika malotřídky“. Ta jsme již uvedli v předchozích kapitolách, není tedy třeba je dále rozvádět. I pátý důvod pro zřízení MáŠ v obci, „sounáležitost s obcí“, poukazuje k tomu, že školy jsou vnímány jako pojítka pro občany.

Škola ovlivňuje společenský život v obci a obec naopak ovlivňuje chod školy, panuje tedy mezi nimi vzájemný vztah. Od učitelů se pak očekává, že kromě výuky budou ochotni po své pracovní době angažovat ve společenských aktivitách. (Trnková, 2010)

5 Malotřídní školy a volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity jsou velmi důležité pro rozvoj osobnosti dětí, jelikož to, jakým způsobem využíváme svůj volný čas, formuje naši osobnost. Děti prostřednictvím volnočasových aktivit získávají nejen určité dovednosti, ale také se učí dodržovat pravidla, spolupracovat v kolektivu, poznávají nové přátele a objevují své nadání. Základní školy se snaží svým žákům nabízet, různé typy volnočasových aktivit a kroužků, jelikož žáci samotní někdy neví, ve kterých činnostech by mohli být úspěšní a co by je mohlo bavit, nebo ani netuší, že nabídky takových aktivit existují. Zejména pak malotřídní školy se podílí na pořádání a organizaci společenských událostí pro veřejnost a pro své žáky a velkou měrou se tak účastní veřejného společenského života a života dětí.

5.1 Škola a volný čas dětí

Děti tráví přes polovinu svého dne ve vyučování a při plnění školních povinností, to ovšem nemusí být jediný způsob jakým škola žáka formuje. Z několika různých důvodů, které budou zmíněny v této kapitole, je velmi důležitá náplň volného času dítěte. Škola se zabývá i touto činností, kdy organizuje volný čas svých žáků. Často ve spolupráci s rodiči nebo širokou veřejností. V rámci školních akcí a programů, tak žáci mohou společně se svou rodinou a občany obce trávit svůj volný čas například na sportovních, nebo kulturních akcích na kterých se podílí jako společnost-komunita.

Podobně úlohu školy ve volném čase žáků popisuje Hofbauer (2004), který tvrdí, že od školy se očekává vytváření předpokladů pro úspěšné začlenění mládeže do profesního, občanského i volnočasového života. Ve spolupráci s rodiči, institucemi pro volný čas dětí a mládeže a s obcemi, rozvíjí a kultivuje zájmy, nadání a sociální vztahy jedince.

Dále je nutné upřesnit, kdy mají žáci prostor a možnosti navštěvovat instituce a kroužky s nabídkou aktivit pro relaxaci a rekreaci a jak organizace různých typů aktivit v nich probíhá. Potažmo jak se mohou děti začlenit a organizace navštěvovat a využívat jejich služeb.

Volnočasové aktivity patří k aktivitám v době mimo vyučování. Dobu mimo vyučování žák věnuje aktivitám vztahujícím se ke škole (příprava na vyučování, cesta do školy...), nebo činnostem se školou nesouvisejícími. (Hájek, 2004)

Pro děti a mládež bývá nabídka volnočasových aktivit velmi bohatá. Správným využitím volného času se zabývají různé organizace a skupiny mimo školu, ale i samotná škola. Škola nabízí svým žákům různé kroužky a aktivity, které mohou navštěvovat. Tato tvrzení uvádí i Průcha, Walterová a Mareš (2003), kteří udávají, že organizovanou formu trávení volného

času zajišťují školy (ve školních družinách), dále potom školská zařízení pro výchovu mimo vyučování a pro zájmové vzdělávání ve volném čase.

K aktivitám a programům, které organizují školy jako mimovyučovací aktivity, můžeme řadit: školy v přírodě, výlety, akademie a další. Nejpravidelnější formou pro organizaci volného času v rámci školy je již zmiňovaná školní družina. Družina má výchovnou, vzdělávací i rekreační funkci. Je využívána žáky v době mimo vyučování a v době školních prázdnin. Často jsou na školách tvořeny školní kluby, které jsou však zpravidla určeny spíše pro žáky 2. stupně ZŠ. Obsahem se školní kluby podobají školní družině s tím rozdílem, že aktivity a organizace jsou přizpůsobeny věkově starším dětem. (Hájek, 2004)

Ačkoli školní kluby mohou být zřizovány i na prvním stupni, tradiční a obvyklejší jsou pro nás školní družiny. Zaměříme-li se na činnosti školní družiny, kromě funkce vzdělávací a výchovné, plní také funkci sociální, jelikož nabízí rodičům péči o jejich děti v době, mimo vyučování (před vyučováním, po vyučování, při jiných školních aktivitách). Družiny zřizují školní kroužky, jejichž členy mohou být i žáci, kteří nejsou do družiny přihlášení. Provoz školní družiny upravuje vnitřní řád, ten určuje podmínky spolupráce s rodiči. (Knotová, 2011)

5.2 Vliv volnočasových aktivit na rozvoj osobnosti dítěte

Kromě přímého výchovně vzdělávacího působení školy a školního prostředí na žáka, je nedílnou součástí výchovně vzdělávací soustavy také výchova dětí mimo vyučování. Velký význam pro rozvoj osobnosti člověka má společenská struktura naší společnosti a prostředí, ve kterém člověk žije. Základními institucemi pro výchovu dětí jsou škola a rodina. Kromě těchto institucí cíleně působí na výchovu a rozvoj dětí organizace, které se zaměřují na volnočasové aktivity a jejich nabídku. Jedná se o organizace, skupiny a instituce jako jsou například: sportovní kluby, lidové školy umění, střediska volného času apod. K dětem a mládeži se také obracejí různé hromadně sdělovací prostředky-média, která bezpochyby také velkou mírou ovlivňují osobnost dítěte. Kromě televize a rozhlasu to mohou být i divadla, knihovny, kina apod. Všechny zmiňované instituce a skupiny mohou ovlivnit rozvoj osobnosti jedince jak pozitivně, tak negativně. Vždy záleží přímo na jednotlivci, jakých aktivit se bude účastnit, jaké knihy, představení nebo skupiny si vybere a bude z nich čerpat a jestli vůbec zvolí některou z těchto možností. Vliv volnočasových aktivit a institucí poskytujících tyto aktivity je značný zejména v období dospívání. (Kořínek 1984)

Hájek (2004) se vyjádřil k jednomu z principů pedagogiky volného času následovně: „*Ve svém volném čase může každý dělat to, co se mu líbí – pokud to není ovšem v rozporu se zákony. Z toho vyplývá, že se může sám a svobodně rozhodnout, co a proč chce dělat.*“

Můžeme tedy hovořit o tom, že rozhodnutí o svém volném čase a o aktivitách, které chceme svůj volný čas vyplnit, bývají zpravidla dobrovolná. Hlavním záměrem pro organizaci volného času, je nabídnout spektrum činností, které přispívají k osobnímu rozvoji a zamezit tak patologickým jevům ve společnosti.

Kromě těchto funkcí organizovaného volného času, přidává Knotová (2011) ještě jednu funkci a tou je funkce sociální. Její naplnění spatřuje zejména v: „*...pomoci rodičům v péči o děti, ale také do jisté míry v kompenzaci případných nevyhovujících podmínek a neodpovídajících podnětů v rodině.*“

Za velmi důležité lze považovat to, že aktivity volného času mohou řešit negativní jevy mezi dětmi a mládeží. Zařízení pro volný čas vycházejí z již zmíněných základních zásad, ale přizpůsobují se stavu a možnostem účastníků. Poskytují tak i emocionální vyžití, kompenzaci tělesných nebo psychických neduhů, a především napomáhají svou činností ke zvyšování důvěry dětí ve vlastní síly a schopnosti. (Hofbauer, 2004)

Tyto funkce mohou působit jako prevence patologického chování, nebo naopak jako sociální rehabilitace a možnost znovuzачlenění jedince do normálního života. Patologické chování se může projevovat jako nealkoholové závislosti na omamných látkách, alkoholové závislosti, vandalismus, gamblerství, záškoláctví a mnoho dalších jevů.

Organizace řídící volný čas mohou mít velmi kladný dopad na osobnost jedince a jeho rozvoj. Žáci si zkusí, jaké činnosti jim jdou snadno, na co mají nadání a co je baví. Mohou tímto způsobem odhalit své předpoklady. V pozdějším věku a v dospívání potřebují vyzkoušet co nejvíce věcí a poznávat svět, orientovat se v něm. Usměrnování a podněcování jejich výběru činností může ovlivnit jejich budoucí profesní orientaci. Zájem o pohyb a sport je významný pro formování osobnosti v oblasti volní, ale i citové a intelektuální. Mládež se tak učí plánovat si činnosti a řešit problémy. Osvojují si postupy, jak vytyčit cíl svého zájmu, naplánovat si postup a překonávat překážky při jeho plnění, popřípadě hodnotit své vlastní individuální výsledky. (Němec, 2002)

Jako další příznivý vliv na děti a mládež se považuje návyk zabývat se užitečnou a přínosnou činností a vhodným využíváním volného času i v dospělosti. Smysluplně trávený čas a vedené aktivity odborníky pomáhají k rozvoji celé osobnosti dítěte a mnoha jeho

vlastností. Pro společnost je důležité, aby její součástí byli jedinci, kteří mají správné návyky a umí se svým časem smysluplně nakládat. V opačném případě může docházet k negativním projevům, které se poté dotýkají celé společnosti a je potřeba je řešit jinými způsoby.

5.3 Formy spolupráce malotřídní školy

Děti tráví volný čas odlišně. Někteří navštěvují kroužky ve škole, jiní sportovní kluby nebo umělecké školy. Najdou se i žáci, kteří svůj volný čas mimo vyučování neumí trávit efektivně. Těmto žákům může pomoci ke smysluplnému trávení volného času nabídka aktivit, nebo účast na událostech, konajících se přímo v obci. Proto je důležité, aby škola navazovala spolupráce, které mohou rozšířit nabídku aktivit pro žáky, nebo mohou pomoci s organizací různých událostí.

Spolupráce malotřídních škol s obcemi, ve kterých se nacházejí, může probíhat různými formami a s různými institucemi, spolky nebo osobami. Stěžejní je pro školu spolupráce s obcí, která je z pravidla zřizovatelem školy a školu financuje. Zároveň je škola velmi důležitá pro život v obci a její občany. Obec a škola spolupracují na pořádání společenských a kulturních akcí.

Jedná se například o:

- vystoupení žáků základní školy na slavnostních akcích
- besídky pro seniory/rodiče
- slavnostní zahájení a ukončení školního roku
- zábavné programy pro veřejnost – veřejné kulturní akce
- dětské dny
- sportovní dny a soutěže, atletické olympiády
- využití obecní knihovny a akce spojené s chodem knihovny

Dále je pro školu důležitá spolupráce se spolky, které v obci působí. Míra spolupráce se odvíjí také od komunikace mezi školou a spolky a možnostmi pro spolupráci. V obcích účinkuje většinou:

- Sbor dobrovolných hasičů – SDH
- Zahradkáři – Český zahrádkářský svaz
- Myslivecký spolek
- TJ Sokol
- Fotbalový klub
- Divadelní spolek
- Rybářský spolek

Zpravidla se zaměstnanci školy angažují především v přípravě aktivit pro děti z obce, ale často narazíme i na jejich angažovanost v práci pro obec. Mezi zaměstnanci školy není práce pro obec a její občany tak rozšířená, má spíše podobu jednorázových aktivit než soustavné činnosti. Venkovské školy však díky angažovanosti jejich zaměstnanců pomáhají zaplnit deficit výskytů zájmových organizací pro děti na venkově. (Trnková, 2010)

K častým spolupracím dochází i se zájmovými útvary a uměleckými školami. Umělecké školy navštěvují základní školy a nabízí žákům předměty ze své nabídky. Žákům zadají jednoduché úkoly, na jejich základě sledují, jaké má dítě vlohy. Svůj názor sdělí dítěti i rodičům a pro ty je následně jednodušší posoudit, jaké nadání by mohl žák dále rozvíjet. Pokud žáci nemají zájem o docházku do ZUŠ, mají na výběr různé zájmové kroužky vedené přímo školou, nebo mohou využít kroužků a zájmových aktivit ve volnočasových organizacích. Pro sportovně zaměřené děti jsou k mání i různé sportovní kroužky a organizace například judo, sportovní gymnastika, atletika, fotbal a další. Sportovní aktivity mohou být nabízeny jak ZUŠ (tanec), tak středisky volného času, nebo přímo sportovními spolky a organizacemi.

V neposlední řadě je spolupráce s rodiči a veřejností. Rodiče se mohou podílet na akcích školy, na různých výletech, besídkách, jarmarcích. Tvoří spolky rodičů – KRPS, které se účastní organizace kulturních akcí školy, spolek může přispívat na kurzy, dopravu na plavecký výcvik, výlety, exkurze apod. Pro školu i rodiče je důležité spolupracovat a podílet se na výchově a vzdělání žáka a nabízet mu škálu zajímavých aktivit a vést ho tak k začlenění se do společnosti a komunity v obci. Školy pořádají akce, které mohou žáci navštěvovat zároveň s rodiči, dávají rodičům možnost individuálních rozhovorů nebo společných setkání. Podporují tak vzájemné vztahy a otevřenost při komunikaci. Rodiče i veřejnost můžou školu podpořit i finančně nebo materiálně prostřednictvím sponzorských darů.

II. Empirická část

6 Charakteristika výzkumného šetření

V empirické části jsou uvedeny cíle a předpoklad pro výzkumné šetření. V osmé kapitole jsou představeny výzkumné metody, které byly pro výzkum využity. Kapitola představuje pojem SWOT analýza a interview. V další kapitole se setkáme s charakteristikou vybraných škol, jako výzkumného vzorku. Poté jsou uvedeny základní SWOT analýzy jednotlivých škol a vyhodnocení rozhovorů s ředitelkami a učitelkami působícími na těchto školách. Následně jsou navrženy strategie pro každou školu. V závěru se tato kapitola zaměří na uvedené výzkumné otázky a předpoklady a na jejich následné vyhodnocení.

Školy jsou pro naši společnost každodenním tématem. Žáci jsou povinni projít základním vzděláním v podobě devítileté školní docházky. Funkcí škol je zprostředkovat žákům vzdělání, ale mimo to, mají i funkci výchovnou. Ve školním prostředí se žáci začleňují do společnosti, jsou součástí kolektivu a hledají si tak svoji vlastní roli a úlohu ve společnosti. Jelikož děti ve škole tráví téměř polovinu dne, je pro ně institucí, která vysoce ovlivňuje jejich život. Často se školy zapojují i do nabídky volnočasových aktivit, kroužků pro jejich žáky. Zprostředkovávají žákům nabídky mimoškolních aktivit, aby děti trávily svůj volný čas smysluplně a předcházelo se tak patologickému chování. Co se týká odpoledních aktivit, tak jsou to právě školy, kdo často pořádá nejrůznější kulturní, nebo sportovní události. Přípravují nespočet aktivit, do kterých se zapojují žáci, ale také rodiče a veřejnost. Často při organizaci takových událostí spolupracují s obcí, spolky v obci, nebo jinými institucemi. Obvyklá je i spolupráce s rodiči. Především malotřídní školy jsou známy tím, že se vysoce podílí na kulturním vyžití v obci a zaměstnanci školy se hojně zapojují do nejrůznějších událostí a jejich organizace. Stávají se tak nepostradatelnou součástí obce a její komunity. Pro žáky může účast na takových událostech znamenat bohatší kontakt s vrstevníky i mimo budovu školy, ale také kontakt s obyvateli obce, se kterými by se jinak nesetkali. Dříve se na vesnicích mezi sebou znali téměř všichni obyvatelé. S růstem vesnic a přesunem občanů se však tento jev vytrácí. Proto jsou společenské akce v obci vždy zdrojem jedinečné atmosféry, jelikož se zde setkají občané různého věku, s různými zálibami a z různých sociálních skupin. Organizace takových událostí však často znamená vynaložit mnoho času a energie a není vždy v možnostech pouze obce nebo pouze školy takovou akci připravit samostatně. Proto si škola a obec často vypomáhá a akce organizují společně. Popřípadě obec poskytuje škole prostory pro konání události. Naopak může školu poprosit o nacvičení vystoupení nebo krátké scénky pro doplnění kulturní

složky v rámci jiného typu akce. To je důvodem, proč se tato práce zaměřuje na průběh a formu spoluprací škol s obcemi, ale také s jinými malotřídními školami, spolky, nebo institucemi. Vycházíme z možností škol, jejich umístění, vybavenosti obcí, dopravní dostupnosti. Hlavním cílem je shrnout, jakými způsoby vybrané malotřídní školy spolupracují s obcí.

Pro výzkumné šetření byly osloveny tři malotřídní školy z okresu Kroměříž. Jedná se o školy z obce Přílepy, Slavkov pod Hostýnem a Ludslavice. Záměrně byly vybrány školy ze stejného okresu, aby výsledky nebyly ovlivněny odlišnostmi oblastí, kde jsou obce umístěny nebo například jinými kulturními zvyklostmi. Stěžejní je, že se jedná o školy malotřídní. Respondenti byli vybíráni podle pracovní pozice a podle doby, kterou působí na malotřídní škole. Z každé školy byla oslovena paní ředitelka a jedna paní učitelka.

7 Cíle výzkumu a výzkumný předpoklad

Hlavním cílem práce je zjistit, jakými způsoby vybrané malotřídní školy spolupracují s obcí, jaké strategie by mohly uplatnit, pro zlepšení spolupráce i pro zlepšení celkové image školy a jejího chodu. Vymezit formy spolupráce škol a obcí a jejich vliv na život v obci.

Dílčí cíle teoretické části:

- Definovat pojem malotřídní škola.
- Charakterizovat klima venkovské školy.
- Uvést klady a zápory malotřídních škol a rozdíly mezi malotřídními a úplnými školami.
- Popsat postavení školy v rámci společnosti a vymezit její roli v životě žáka.
- Uvést příklady různých způsobů spolupráce malotřídních škol.

Dílčí cíle empirické části:

- Uvést souhrn informací o jednotlivých školách a o spolupráci těchto škol s obcemi, ve kterých se nacházejí.
- Zjistit, které způsoby a formy spolupráce jsou mezi vybranými malotřídními školami a obcemi ve kterých se nachází využívány.
- Zjistit, jak škola spolupracuje s dalšími organizacemi, školami a rodiči.
- Zjistit, jak ovlivňuje angažovanost malotřídní školy život v obci.
- Interpretovat údaje vyplývající ze SWOT analýzy škol, vyvodit strategie vhodné pro danou školu.

Předpoklad

Stanovený výzkumný předpoklad zní:

- Obce své malotřídní školy podporují a spolupracují s nimi, díky vzájemné spolupráci se škola podílí na kulturním vyžití v obci a je váženou a neodmyslitelnou součástí obce.

8 Metodologie výzkumu

V rámci této práce využíváme kvalitativního výzkumu, jelikož záměrem je získat co nejvíce informací o škole a spolupráci školy.

„Kvalitativně orientované výzkumy připouštějí existenci více realit.“
(Chráška, 2016, s. 29)

Jelikož každá škola má svoji realitu a pro splnění hlavního cíle práce se budou tyto reality prolínat, je vhodný spíše kvalitativní výzkum nežli výzkum kvantitativní.

Gavora (2010) tvrdí, že kvalitativní výzkum nám uvádí jakousi „nečíselnou“ podobu zjištění. Jedná se o podobu slovní, o výstižný a podrobný popis zkoumaného. Také zmiňuje, že zastánci tohoto typu výzkumu svůj výběr metody argumentují tím, že si více cení významu komunikovaného než čísel.

„Kvalitativní metody jsou často neoddělitelné od přesvědčení či filozofie osoby, která je provádí.“ (Walker, 2013, s. 50)

Důvodem pro toto tvrzení Walkera (2013) je to, že výzkumník provádějící kvalitativní výzkum daleko více ovlivňuje respondenty, jelikož jsou spolu v přímé interakci. Všechna zjištění jsou tak „filtrována“ přímo výzkumníkem, jeho zkušenostmi a jeho osobností. Walker jako příklad uvádí situaci, kdy by dva lidé zpovídali stejnou osobu, ale vývoj interview by byl odlišný, už pouze proto, že jsou výzkumníci odlišnými osobnostmi.

V rámci kvalitativního výzkumu se výzkumník snaží proniknout blíže ke zkoumaným osobám a situacím, aby jim mohl lépe porozumět. Je tedy vhodné být se zkoumanými osobami tváří v tvář. Proto je nejčastěji využívanými metodami pro kvalitativní výzkum interview a participační pozorování. (Gavora, 2010)

8.1 Výzkumné metody

Pro výzkum byly zvoleny dvě metody. Jednou z nich je SWOT analýza. Konkrétně se jedná o SWOT analýzu školy. Přesněji o základní, obecnou SWOT analýzu každé školy, která vychází z informací uvedených ve Školních vzdělávacích programech daných škol. Poté byla jako další metoda zvoleno polostrukturované interview s vybranými učitelkami a ředitelkami

škol, zaměřené na získání informací týkajících se spolupráce školy s obcí. V této kapitole jsou představeny obě vybrané metody.

8.2 SWOT analýza

SWOT analýza se využívá jako orientační analýza vnitřního prostředí. „Umožňuje zmapování silných a slabých stránek organizace (z hlediska její velikosti, zaměření, strategie, organizační struktury, kultury, práce a pracovního prostředí, znalostí a dovedností zaměstnanců, jejich uspokojení z práce vzhledem k jejímu obsahu, rozmanitosti, obtížnosti, úrovni a forem organizace práce), očekávání a eventuelních rizik či hrozeb, které je třeba brát v úvahu formou krizového plánu, pokud se nedaří rozvíjet silné a oslabovat slabé stránky firemní činnosti.“ (Barták, 2021, s. 208)

Čapek (2010) uvádí jádro SWOT analýzy v klasifikaci a ohodnocení jednotlivých faktorů. Jedná se o faktory: **S**trengths = silné stránky, **W**eaknesses = slabé stránky, **O**pportunities = příležitosti a **T**reaths = hrozby. Z počátečních písmen všech čtyř základních skupin potom vyplývá zkratka „SWOT“. Analýza je tedy spojením dvou analýz. S-W analýza, zabývající se vnitřním prostředím instituce, tedy faktory, jež ovlivňuje přímo samotná instituce, a O-T zabývající se vnějším prostředím, které tuto instituci ovlivňuje z vnější. Dále se analýza dělí na pozitivní stránky S-O a negativní W-T. SWOT vychází z předpokladu, že za pomoci strategií pro maximalizaci předností dané instituce, využití příležitostí, jež vnější prostředí nabízí a minimalizaci nedostatků, či eliminaci hrozeb, lze dosáhnout úspěchu. Čapek (2010) ale také uvádí, že by tento typ analýzy neměl být jediným druhem hodnocení a evaluace, zvláště pokud je ve školách zpracováván pedagogickým sborem. Může s sebou nést riziko neobjektivnosti a neadresnosti, a to z důvodu, že pedagogové mohou mít svůj vlastní subjektivní pohled, který přenesou do výsledné analýzy. Chybou může být např.: uvádění neovlivnitelných věcí jako slabiny školy: „*finanční problémy školství*“, a naopak neprokazatelné věci jako silné stránky: „*škola skvěle připravuje žáky pro praxi*“.

Postupů pro vypracování SWOT analýzy se v literatuře objevuje několik. Pro naše účely se zaměříme na SWOT analýzu školy. Obecně bývá doporučován kreativní přístup, který je ovšem záměrný a přesně plánovaný tak, abychom dosáhli požadovaného výsledku. Lze využít myšlenkových map, či různých metod spolupráce ve skupinách, na kterých společně pracuje celý pedagogický sbor včetně ředitele. Po prvotním zpracování všech poznatků a připomínek, navazují další postupy sloužící k vyřízení zmíněných bodů. Stěžejní je, vybrat hlavní

a nejdůležitější body a zároveň brát v úvahu jakoukoli další připomínku. Toho lze dosáhnout tím, že každý bude mít prostor v první části práce zmínit svoje poznatky a nápady a zároveň v druhé části bude mít prostor vyjádřit, jakou váhu dává všem ostatním poznatkům a již zmíněným bodům.

Jelikož SWOT analýzy nebyly vypracovány školou a jejími zaměstnanci, nýbrž autorkou diplomové práce postup byl následující. Z ŠVP jednotlivých škol byly vybrány body a zařazeny do čtyř částí analýzy podle toho, zda daná informace je silnou nebo slabou stránkou, nebo příležitostí či hrozbou pro školu. Tato základní SWOT analýza byla zaměřena obecně na celou školu, její image, dostupnost, zaměření, spolupráci, nabídku kroužků pro žáky apod. Za pomoci informací z těchto analýz byly vypracovány otázky pro polostrukturovaný rozhovor, který přinesl další fakta. Nově získaná fakta a informace byly doplněny do základních SWOT analýz a vznikly tak podrobnější analýzy školy, ze kterých byly navrženy strategie pro danou školu.

Strategie

Po zpracování SWOT analýzy je na místě vyvodit závěry a navrhnout strategie k řešení. Strategie mohou být koncipovány čtyřmi způsoby podle toho, čeho chceme docílit a jak je potřeba postupovat.

Strategie SWOT:

S-O strategie (Silné stránky a příležitosti – Co dělat?)

- V tomto případě je třeba analyzovat, jak využít každou z příležitostí s ohledem na silné stránky produktu. V rámci SWOT zúčastněných škol by se mohlo jednat např. o prohloubení spolupráce na některých veřejných akcích.

W-O strategie (Slabé stránky a příležitosti – Co rozvíjet?)

- Jak se vypořádat se slabými stránkami využitím příležitostí? Pro naše účely by to mohla být například využití spolupráce s knihovnou obce, kterou škola do tohoto okamžiku nevyužívala.

S-T strategie (Silné stránky a hrozby – S čím bojovat?)

- Analyzujeme, jak bychom mohli využít své silné stránky k řešení možných hrozeb. V rámci spolupráce školy s obcí se může jednat o hrozbu nedostatečného prostoru pro konání akcí, spoluprací, lze však využít silné stránky např. spolupráce s rodiči, možnost využít zapůjčeného prostoru.

W-T strategie (Slabé stránky a hrozby – Co vyloučit?)

- Porovnáme hrozby a slabé stránky. Zjistíme tak, které hrozby nás nejpravděpodobněji zasáhnou a způsobí největší škody. Které slabé stránky toto riziko zvyšují. V rámci prostředí obce a školy se může jednat například o nedostatek času či financí ze strany školy ve spojení s různými problémy obce.

8.3 Příprava a vypracování SWOT analýz

Jak už bylo zmíněno, SWOT analýzy všech zúčastněných škol byly vypracovány na základě informací, které škola uváděla ve svém ŠVP. K těmto informacím byly přidány i osobní zkušenosti a znalosti školy a obce, popřípadě informace z webových stránek škol, abychom získali komplexnější přehled o škole. Pro záznam informací byla zpracována vlastní šablona SWOT analýzy podle užívaných termínů a jejich dělení, které je již popsáno dříve v této kapitole. Po vypracování prvních SWOT analýz se základními informacemi se tyto analýzy staly podkladem pro přípravu rozhovorů. SWOT analýzy jsou uvedeny v přílohách 1, 2 a 3.

V druhém zpracování analýz byly využity informace z rozhovorů s ředitelkami a učitelkami z jednotlivých škol. Analýzy tak byly doplněny o nová fakta a zjištění a přepracovány do finální a obsáhlejší podoby. Tato podoba analýz byla výchozí při vyhodnocování a stanovení strategií. A je uvedena v přílohách pod čísly 1.1., 2.1. a 3.1..

Obrázek č. 2:

	POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	S	W
VNĚŠÍ VLIV	O	T

Obrázek 2-šablona pro tvorbu SWOT analýz vybraných školy,

Zdroj: vlastní tvorba.

8.4 Interview

Jako další výzkumná metoda bylo zvoleno interview neboli rozhovor. Konkrétně se jedná o polostrukturovaný rozhovor.

Každé interview má několik etap. První etapou je „etapa přípravná“, v této fázi bychom se měli ptát sami sebe „O čem?“. Přesněji tedy ujasnit si, o čem naše interview bude a připravit si otázky k danému tématu, které následně předložíme respondentům. Další otázkou je „S kým?“, tudíž s kým interview povedeme. Snažíme se předem zjistit co nejvíce informací o dané osobě. Poslední otázkou pro nás bude otázka „Jak?“. Odpovídáme si na otázky, které pojednávají o tom, jak bude interview probíhat. V jakém bude prostředí, jak je potřeba toto prostředí připravit, jak získat dostatek respondentů apod. Poté přecházíme k „úvodní etapě“. V té je především důležité představit náš záměr a cíl interview respondentovi. Přátelským vystupováním navodit příjemnou atmosféru. Vysvětlíme respondentovi, proč byl vybrán a pokusíme se u něj navodit zájem o dané téma a spolupráci. (Ferjenčík, 2010)

Hendl a Remr (2017) uvádějí, že je vhodné interview započat seznámením se s člověkem, který se rozhovoru účastní, seznámit ho s důvody provedení výzkumu a projevit

přátelský přístup. Navození přátelské vztahu a otevřené atmosféry označuje Gavora (2010) pojmem „*raport*“.

Dostáváme se tak k „jádro interview“, jejímž cílem je získat „jádrové informace“. Způsob, jakým tyto informace získáme se odvíjí od typu zvoleného interview. Po této hlavní fázi nastává „závěr interview“. Závěr interview spočívá v ukončení rozhovoru, kdy je vhodné respondenta „odměnit“ poděkováním, nebo oceněním. Můžeme celé interview v bodech shrnout, abychom se ujistili, že respondent všemu porozuměl. Konečnou etapou je „vyhodnocení interview“. Samotné nezpracované informace z rozhovoru totiž nemají příliš velkou výpovědní hodnotu a je proto nutné je analyzovat a vyhodnotit. (Ferjenčík, 2010)

Metod pro vyhodnocování interview je hned několik, v této práci budeme využívat kódování.

Typy interview

Skutil (2011) uvádí, že interview může být strukturované, polostrukturované nebo nestrukturované.

V rámci strukturovaného rozhovoru, jsou využívány již předem připravené otázky u kterých, jsou předpokládány různé alternativy odpovědí. Dále je rozhovor vedený, jako dotazník podaný ústní formou. Pořadí otázek se tedy nemění, proto je časově méně náročný na rozdíl od ostatních typů interview.

Opakem je interview nestrukturované (volné). Jedná se o metodu, která se podobá běžnému rozhovoru, důraz je kladen na přirozenost hovoru. Výzkumník usměrňuje tok rozhovoru, při kterém, díky jeho otevřenosti, mohou vyplývat různá další témata a zjištění a rozhovor tak může přinášet nové a nepředpokládané informace. Pro tento typ interview je dle Skutila důležitá schopnost výzkumníka adekvátně reagovat na situace. Za hlavní nevýhodu nestrukturovaného interview můžeme považovat jeho obtížné vyhodnocení.

Kompromisem k těmto typům interview je interview polostrukturované. Tazatel má připravené otázky, avšak je schopen reagovat na nové podněty ze strany respondenta. Je pravděpodobně nejvíce využívaným typem interview (Skutil, 2011).

Jelikož nám interview nabízí větší pružnost a volnost nežli dotazníky, může výzkumník v průběhu interview otázky přeformulovat nebo mírně změnit, pokud má pocit, že mu tázaný neodpověděl dostatečně. Popřípadě se doptat, klást dodatečné otázky. (Gavora, 2010)

„Cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu, zatímco účelem standardizovaného

strukturovaného rozhovoru je položit všem respondentům několik identických otázek ve stejném pořadí.“ (Švaříček, 2007, s. 13)

Polostrukturované interview

V této práci je cílem získat informace o určitých, předem zvolených oblastech, které jsou pro všechny školy stejné a získání co nejdetailnějších odpovědí na otázky, které byly koncipované přímo pro danou školu. Proto je využito polostrukturované interview, které navazuje na SWOT analýzu jednotlivých škol. Důvodem je možnost získat více informací týkajících se školy, její organizace a spolupráce s obcí.

Polostrukturované interview, někdy taky nazývané semistrukturované, je jednou z nejčastěji volených metod kvalitativního výzkumu a typu rozhovoru. Je však technicky náročné na přípravu. Jeho součástí by mělo být tzv. jádro interview neboli okruhy otázek, které jsou podkladem pro výzkumníka. Výzkumník by měl vést respondenta ke zodpovězení všech těchto okruhů. Může však libovolně měnit pořadí otázek v okruhu, nebo jejich znění, pokud to pro průběh rozhovoru uzná za vhodné. Výzkumník by se měl doptávat tak, aby respondent odpověděl na daný okruh dostatečně a může ho požádat o upřesnění odpovědi. Nechá si tedy vysvětlit, jak respondent odpověď myslel. Výhodou polostrukturovaného interview je, že jsme díky němu schopni eliminovat nedostatky jiných typů interview–strukturované, nestrukturované. (Miovský, 2006, s. 159–161)

V typu interview, při kterém nemá výzkumník připravený přesně strukturovaný rozhovor, záleží velmi na jeho vystupování a schopnosti komunikovat. Neměl by tázaného přerušovat, důležité je dobře naslouchat. (Hendl a Remr, 2017)

Typy otázek

Než přejdeme k samotným typům otázek, je vhodné zaměřit se na kritéria pro jejich výběr. Kerlinger (1972) IN Ferjenčík (2010, s. 176) uvádí sedm kritérií pro výběr otázek:

- *Otázka musí mít vztah k (výzkumnému) problému.*
- *Typ a forma otázky musí odpovídat typu a charakteru informace.*
- *Otázka musí být jasná a nedvojsmyslná.*
- *Otázka nemá být sugestivní.*
- *Otázka nemá stavět na informacích, které respondent nezná.*
- *Otázka má být formulována tak, aby byla emocionálně přijatelná.*
- *Otázka nemá navádět k sociálně žádoucím odpovědím.*

V rámci rozhovorů máme možnost vybírat a pokládat různé typy otázek. Důležité je otázky vybírat smysluplně a správně je formulovat. Ferjenčík (2010) uvádí, že otevřené otázky jsou formulované tak, aby neohraničovaly možnosti odpovědi respondenta. Otevřené otázky obvykle „navádí“ k podrobnějšímu vysvětlování vlastních názorů, umožňují větší vhled do způsobu, jakým jedinec zpracoval nebo pochopil určité skutečnosti. Uzavřené otázky jsou „věcnější“. Jejich pomocí můžeme získat větší množství různých informací v kratším čase. Dále existují tzv. primární a sekundární otázky. Primární otázky jsou ty, kterými se přímo ptáme na určitou věc, zjišťujeme informace k předem zvolenému tématu. Sekundární otázky jsou typem, který podněcuje rozhovor. Může se jednat o „*krátké projevy porozumění a zájmu, krátké očekávající mlčení, zopakování primární otázky, zopakování nebo parafrázování odpovědi, neutrální požadavek o doplnění informace, sumarizace nebo zrcadlení odpovědi.*“ (Ferjenčík, 2010, s. 178)

Ve zvoleném polostrukturovaném interview byly kladeny otázky především otevřené, jelikož naším záměrem bylo získat obsáhlé odpovědi. Výjimečně se pak jednalo o otázky uzavřené, které se přímo ptaly na určitý fakt, kdy by odpovědi typu ANO x NE byly naprosto dostačující.

8.5 Příprava a průběh interview

Pro polostrukturované interview, které je již popsáno v rámci této kapitoly, byly připraveny okruhy otázek pro každou školu. V rámci těchto devíti okruhů otázek jsou 3 okruhy, které jsou pro všechny školy stejné, dále jsou 2 okruhy, které se týkají stejného tématu, ale jsou pro jednotlivé školy formulovány jinak. Zbylé 4 okruhy otázek jsou pro každou školu vybírány a formulovány specificky. Otázky byly řazeny podle jejich vhodnosti v rámci interview tak, aby na sebe alespoň částečně navazovaly. Stejně nebo podobné otázky tedy nejsou vždy pod stejným pořadovým číslem u všech rozhovorů.

Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace

1. Škola tento rok organizovala akci 1. třída nanečisto. Jak tato událost probíhala? Jakou formou dále spolupracujete s mateřskou školou?
2. Škola nepořádá seznamovací pobyty, školy v přírodě ani jiné pobyty delší jednoho dne. Plánujete někdy v budoucnu takové akce uskutečnit?
3. Škole chybí sportovní areál pro konání sportovních akcí. Jaké by to pro školu přineslo možnosti, pokud by se v obci sportovní areál nacházel?

4. Obec započala úpravy prostor zámku a zámeckého parku, dále potom dětských hřišť. Vidíte v těchto změnách nějaký potencial? (Co se týče prostoru pro společenské dění).
5. Jak probíhá spolupráce s obcí? Které prostory je možno využít při konání kulturních či společenských akcí?
6. Ve škole je funkční plavecký bazén, jaká je jeho využitelnost? Plánujete v budoucnu nějaké změny, které se týkají plaveckého bazénu a jeho provozu?
7. Obec má dobrou dopravní dostupnost, dá se tedy předpokládat, že by se této příležitosti dalo využít. Jak by podle Vás bylo možné tuto skutečnost využít? Jak ji momentálně využíváte?
8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Účastnila se Vaše škola této olympiády? Probíhá tato akce stále? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?
9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Jak tyto spolupráce probíhají?
Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní.

Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace

1. Škola má prostorný školní pozemek. Jakým způsobem školní pozemky využíváte? Máte v plánu jejich využití změnit?
2. Jelikož obec nemá příliš dopravních spojení, můžou mít dojíždějící žáci problémy s dopravou do školy a ze školy. Popřípadě řešit dopravu na zájmové kroužky mimo obec (Slavkov pod Hostýnem). Jak tento fakt vnímáte? Jaké je podle Vás vhodné řešení?
3. V obci se nachází velmi vhodné prostory pro konání různých akcí (společenských i kulturních). Co je pro Vás ze strany obce a její vybavenosti nejvíc přínosné? Jak probíhá spolupráce s obcí?
4. V budově školy se nenachází tělocvična. Činí Vám to nějaké problémy? Napadá Vás možnost, jak tělocvičnu ve škole zřídit?
5. Může dojít k situaci, kdy by sál kulturního domu byl natolik vytižený, že by prostor nebylo možné využít pro výuku tělesné výchovy?
6. Ve školním vzdělávacím programu je uvedeno, že škola disponuje jednou interaktivní tabulí a v dalších třídách dataprojektory. Přineslo by výrazné změny získání interaktivních tabulí do všech tříd?

7. Ve škole funguje dětský klub a v letním období jsou pořádány příměstské tábory. Kdo je organizátorem? Jak klub a tábory fungují?
8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Účastnila se Vaše škola této olympiády? Probíhá tato akce stále? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?
9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Jak tyto spolupráce probíhají?
Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní?

Základní škola Ludslavice, okres Kroměříž

1. Vaše škola organizuje pro děti předškolního věku kroužek „Školáček“. Jak tento kroužek probíhá?
2. Ve vašem ŠVP je uvedeno, že novinkou ve škole bude společný výlet zaměstnanců školu, žáků i rodičů. Jak jste tento koncept výletu uchopili?
3. Škola se nachází v klidné části obce. Nese to pro Vás nějaká pozitiva, týkající se výuky, nebo jiných aktivit?
4. Kapacita školy je až 100 žáků, v ŠVP je však uvedeno, že prostory školy této kapacitě neodpovídají. Může tento fakt školu nějakým způsobem ovlivňovat? (Například co se týče naplnění kapacity školy).
5. Jak probíhá výuka ve venkovních prostorech a u kterých předmětů?
6. Jak probíhá spolupráce s obcí? Které prostory je možno využít při konání kulturních či společenských akcí?
7. Obec má dobrou dopravní dostupnost, dá se tedy předpokládat, že by se této příležitosti dalo využít. Jak by podle Vás bylo možné tuto skutečnost využít? Jak ji momentálně využíváte?
8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Účastnila se Vaše škola této olympiády? Probíhá tato akce stále? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?
9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Jak tyto spolupráce probíhají?
Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní?

Rozhovory probíhaly v budově školy, zpravidla v ředitelně a třídách. Prostředí pro rozhovory bylo tedy respondentům přirozené a klidné. Každý respondent měl před sebou rozepsané základní otázky, aby se k nim v případě potřeby mohl navrátit a zodpovědět tak všechny části otázek, aniž by svůj přednes přerušoval. Respondenti tak měli možnost se držet textu a nemuseli se doptávat na znění otázky, nýbrž sami si korigovat tok svých myšlenek.

Před začátkem interview byli respondenti seznámeni s cílem výzkumného šetření, s jeho problematikou a s průběhem samotného rozhovoru. Rozhovory byly se souhlasem všech respondentů nahrávány na diktafon a následně přepisovány.

9 Výzkumný vzorek šetření

Výzkumným vzorkem šetření jsou tři základní školy z okresu Kroměříž:

1. Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace
2. Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace
3. Základní škola Ludslavice, okres Kroměříž

Respondenty tvořily vždy paní ředitelka a jedna paní učitelka ze základní školy. Respondentky a školy budou dále označovány pod zkratkami.

Pro Základní školu Přílepy budou užity zkratky:

- MáŠ1 = malotřídní škola 1
- Ř1 = ředitelka 1
- U1 = učitelka 1

Pro Základní školu Slavkov pod Hostýnem jsou to zkratky:

- MáŠ2 = malotřídní škola 2
- Ř2 = ředitelka 2
- U2 = učitelka 2

V neposlední řadě je Základní škola Ludslavice, pro kterou jsou zvoleny zkratky:

- MáŠ3 = malotřídní škola 3
- Ř3 = ředitelka 3

9.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Malotřídní škola 1 – Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace
(dále jako MáŠ1)

MáŠ1 se nachází v obci Přílepy v okresu Kroměříž, obec má cca 1 000 obyvatel. Aktuálně školu navštěvuje 54 žáků, kapacita školy je 60 žáků. Na MáŠ1 působí 5 pedagogických pracovníků, jedná se o ředitelku, 3 učitelky a 1 vychovatelku školní družiny.

Škola je trojtřídní, první ročník je v samostatné třídě, v další třídě je spojený druhý ročník se třetím ročníkem, v třetí třídě pak čtvrtý a pátý ročník taktéž spojen. Školní družinu využívá denně 29 dětí, kapacita družiny je však až 40 dětí.

Areál školy je složen z nové a staré části. Škola je vybavena jídelnou, plaveckou učebnou a tělocvičnou se zázemím pro organizaci různých sportovních a kulturně-

společenských událostí. Pod školním areálem se nachází víceúčelové hřiště s umělým povrchem a doskočiště. Hřiště bývají pronajímána k užívání veřejnosti.

Každá třída je vybavena interaktivní tabulí a počítači s připojením k internetu. Dále škola disponuje i tablety, které jsou využívány ve výuce. A jinou technikou jako například CD přehrávači, elektrickými klávesami apod.

Ačkoli MáŠ1 navštěvují především žáci s Přílepy, několik žáků pochází z přilehlého okolí, např.: Lukoveček, Fryšták, Holešov, Dobrotice. MáŠ1 má zkušenosti s žáky se zdravotním postižením a integrovanými žáky, kteří mají vypracovaný svůj individuální vzdělávací plán. Není bezbariérová, ale součástí vybavenosti školy je WC přizpůsobené pro handicapované a „Schodolez“.

Učitelé se při výuce se snaží uplatňovat prvky daltonského vyučování, v podobě různě tematických dnů v průběhu roku. Poté se ve třídách zaměřují na menší projekty týkající se ekologie, znalosti nejbližšího okolí obce nebo třeba pracovní orientace. Škola se účastní různých celostátních projektů orientovaných na ochranu zdraví, dopravní výchovu a bezpečnost žáků. Využívají projektu "EU Peníze školám".

Škola nabízí bohatou nabídku zájmových kroužků. Žáci si mohou vybrat ze 7 různých kroužků: Malí Einsteinové aneb klub zábavné logiky a deskových her, Keramika, Čtenářský klub, Smajlíci – s úsměvem to zvládneme, Taneční kroužek, Míčové hry, Plavání. Dále probíhají kurzy plavání, sběr druhotných surovin, besídka, zábavné akce pro žáky (Šibřinky), divadelní a filmová představení nebo exkurze a výlety. Velmi oblíbenou akcí bývaly olympiády malotřídních škol. Pro rodiče může být lákavý Den Slabikáře, kdy mají možnost se účastnit vyučování. Základní škola spolupracuje s obcí, se spádovými školami v Holešově a s okolními malotřídními školami, dále se středisky volnočasových aktivit (TYMY centrum Všetuly), se ZUŠ Holešov, MKS Holešov, PPP v Holešově a v Kroměříži. Vzájemná spolupráce je i s místními spolky – SDH, Sokol.

O dění ve škole informují pravidelně prostřednictvím Občasníku nebo na webových stránkách školy či v časopise Holešovsko. Škola je příspěvkovou organizací.

Obec Přílepy

Obec Přílepy leží 2,8 kilometrů od města Holešov. Nachází se ve Zlínském kraji, v okrese Kroměříž. Obec má 978 obyvatel. Starostkou obce je Ing. Ivana Sehnalová. Obec leží u státní komunikace spojující Holešov a Fryšták a je dosažitelná z obou směrů. Autobusové spojení zajišťují ČSAD na linkách Zlín-Holešov či Holešov-Zlín. V obci jsou dvě autobusové

zastávky: V dolní části „U zámku“, v horní části obce „U nádrže“. Autobusové spojení je dotováno obecním úřadem.

V obci se nachází mateřská i základní škola, víceúčelové sportoviště, dále potom prodejna, pohostinství a restaurace. Tělocvična základní školy a sportoviště jsou pronajímány veřejnosti. Významnou budovou obce je zámek, který právě prochází rekonstrukcí. Po dokončení rekonstrukce by zámek měl fungovat jako obecní úřad a kulturní středisko obce. Staví se v něm společenský sál pro konání různých typů kulturních akcí.

Pro komunikaci s občany a předávání důležitých informací využívá obec webové stránky a vydává třikrát do roka tištěný Občasník. Z pravidla prostřednictvím občasníku předávají informace o uplynulých i nastávajících akcích, o školních projektech a soutěžích, o organizaci a funkci spolků jako jsou například: SDH, Myslivci, TJ Sokol, Zahrádkáři a další. Pravidelně jsou pořádány společenské akce jako Přílepské Béal – hudební vystoupení, Šibřinky – školní karneval, besídky pro veřejnost pořádané základní a mateřskou školou, sportovní utkání. Pro konání společenských událostí se většinou využívá zámeckého parku a školní tělocvičny.

Malotřídní škola 2 - Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem (dále jako MáŠ2)

Škola se nachází v obci Slavkov pod Hostýnem. Obec má cca 700 obyvatel a nachází se v okrese Kroměříž. Místní školu navštěvuje 25 žáků, kapacita školy je 60 žáků. Součástí instituce je také mateřská škola a školní družina, která má kapacitu 20 dětí. V MáŠ2 je celkem 6 pedagogických zaměstnanců, ředitelka školy, 3 učitelky a jedna vychovatelka a jedna asistentka pedagoga. V týmu pedagogických pracovníků je také výchovný poradce a metodik prevence. Z pravidla školu navštěvují žáci ze spádové obce, někteří však dojíždí z okolních obcí. Žáci pocházejí z různého sociokulturního prostředí.

Škola využívá k výuce čtyři učebny. Jedná se však o školu trojtřídní. V budově školy se nachází také mateřská škola, se kterou sdílí MáŠ2 jídelnu. Jídelna má kapacitu 135 strážníků, služby jídelny využívá i veřejnost formou objednání obědů a následného vyzvednutí. Dále pak jídelna nabízí žákům možnost zajištění dopoledních svačinek. Ve škole se nenachází tělocvična, k výuce tělesné výchovy je využíván sál v kulturním domě obce, který je hned naproti budovy školy, za příznivého počasí se potom využívá multifunkční hřiště obce, nebo zahrada školy.

MáŠ2 je zaměřena na výchovu ke zdravému životnímu stylu a úctě k přírodě, výchovu dětského čtenáře a také na vytváření podmínek pro žáky mimořádně nadané i žáky s podpůrnými opatřeními. Od 1. do 5. ročníku je zařazováno plavání – škola má posílenou

výuku plavání ve spolupráci s Plaveckou školou Uherské Hradiště. Do výuky jsou začleňovány prvky projektového vyučování, projekty jsou zaměřeny na různé konkrétní události v roce, na roční období nebo svátky. Co se týče dlouhodobých projektů, škola se zapojuje do projektu: Malý čtenář – cílem je zvýšení zájmu o četbu, Zdravé zuby – celostátní projekt, Malý cyklista-projekt v dopravě výchově, Vánoce-projekt zaměřený na tradice, výzdobu, folklor. Žákům nabízí také zájmové kroužky jako je například taneční kroužek, kroužek angličtiny nebo keramický kroužek.

Máš2 dále spolupracuje s obcí na různých kulturních akcích, s rodiči prostřednictvím žákovských knížek, individuálními hovory, nebo v rámci společných slavností a besídek. Probíhá také spolupráce se základními školami, uměleckými školami a zájmovými útvary. Škola organizuje aktivity pro děti i jejich rodiče, např.: přírodovědné výpravy, spaní ve škole, exkurze apod.

Každá učebna je vybavena výškově nastavitelným nábytkem, dataprojektory a počítači s internetovým připojením. Jedna z učeben disponuje televizorem a interaktivní tabulí. K technickému vybavení školy patří CD přehrávače, reproduktory apod. Škola využívá počítačové vzdělávací programy a různé typy technických pomůcek. Jedná se o příspěvkovou organizaci.

Obec Slavkov pod Hostýnem

Obec Slavkov pod Hostýnem má 658 obyvatel. Nachází se ve Zlínském kraji, okres Kroměříž a spadá pod správní obvod Bystřice pod Hostýnem. Starostou města je Jaroslav Čačala. Jak napovídá celý název, obec se nachází nedaleko významného poutního místa Hostýn. Do Slavkova je možné dojet ze 3 směrů od okolních obcí – Bystřice pod Hostýnem, Brusné a Bílavsko. Doprava je zajištěna autobusovým spojením od společnosti Z-Group bus a.s. V obci jsou dvě zastávky: „Horní zastávka“ a zastávka „Obecní úřad“.

Nachází se zde základní a mateřská škola, pohostinství, prodejna, kulturní dům a víceúčelové a fotbalové hřiště. Kulturní dům je hojně využíván a pronajímán veřejnosti. Uvnitř je obecní úřad, knihovna a 3 sály k pronájmu včetně pódia a zázemí pro divadelní spolek. Sál kulturního domu využívá základní škola pro výuku tělesné výchovy a několik spolků pro své účely. Na fotbalovém hřišti probíhají tréninky a fotbalová utkání. Je však využíváno i ke společenským akcím, k pořádání dětského dne, či tanečních zábav pro občany.

Ke spolkům v obci patří SDH – sbor dobrovolných hasičů, Myslivecký spolek Bukovina, Občanské sdružení Slatina, TJ Slavkov pod Hostýnem. Každoročně je pořádán

dětský den, na kterém se podílí SDH, dále Slavkovský poutní běh, adventní koncert a představení základní a mateřské školy.

Malotřídní škola 3 – Základní škola Ludslavice, okres Kroměříž (dále jako MáŠ3)

Základní škola Ludslavice se nachází v obci Ludslavice, v kraji Zlínském a okrese Kroměříž. Škola má kapacitu až 100 žáků, momentálně ji však navštěvuje 45 žáků. Žáci školy jsou především z Ludslavic, ale někteří dojíždějí z okolních obcí (Míškovice, Zahnašovice, Kurovice, Holešov). Jedná se o školu trojtřídní, kdy je 1. ročník v samostatné třídě, 2. a 3. ročník spojen v 2.třídě a 4. a 5. ve 3.třídě. Na škole je celkem 6 pedagogických zaměstnanců, z toho jedna ředitelka, tři učitelky, a dvě vychovatelky, které jsou zároveň školním asistentem a asistentem pedagoga. Všichni učitelé jsou plně aprobovaní pro výuku na 1. stupni základní školy. Součástí školy je školní družina, stravovací zařízení s vlastní školní jídelnou. K odběru jídla je přihlášeno 44 žáků základní školy, 70 strážníků z mateřské školy, 10 zaměstnanců základní a 7 z mateřské školy. Jídelna dále poskytuje možnost objednávkou obědů i veřejnosti.

Škola je v klidné části vesnice mimo hlavní cesty, nachází se v blízkosti sportovního areálu a lesa. Budova školy má dvě podlaží. Jedna z učeben je využívána jako počítačová učebna a jedna jako učebna anglického jazyka. Menší učebny jsou využívány pro výuku samostatných tříd. Třídy 2. a 3. ročníku a 4. a 5. ročníku jsou v odpoledních hodinách využívány jako oddělení družiny. V každém podlaží je sociální zařízení pro žáky i zaměstnance školy. Za budovou školy je školní pozemek-dvůr, který je využíván školní družinou nebo v rámci vyučování venku.

Učebny jsou vybaveny funkčním nábytkem přiměřeným věku dětí. Technické vybavení školy je dobré. Počítačová učebna je vybavena osmi počítači s připojením k internetu, dále potom tiskárnou a dataprojektorem. Třídy jsou vybaveny interaktivními tabulemi a počítači. Na toto vybavení škola využila dotací z projektu „EU peníze školám“. Dále mají možnost ve výuce využívat notebooky a tablety z projektu „Společně za vzděláním“. Notebooky mají k dispozici i učitelé, dále potom mohou využít tiskárny a kopírovačího zařízení ve škole.

Škola je zapojena do několika projektů (Recyklohraní, Ovoce do škol, Mléko do škol, Národní plán doučování). Od roku 2022 je škola zapojena do „operačního programu Jan Ámos Komenský“.

MáŠ3 je zaměřena na respektování žáka jako osobnosti a všestranný rozvoj jeho osobnosti. ŠVP školy je vytvořen tak, aby umožnil žákům snadnější vstup do života. Žákům se

snaží škola předat schopnosti a dovednosti jako je: samostatnost v práci, využití dostupných informací, respekt k přírodě, tvůrčí práce, chápání globálních vztahů.

Co se týče spolupráce MáŠ3 hojně spolupracuje s mateřskou školou, obcí a rodiči. Škola se snaží spolupracovat s místními spolky, kdy společnými aktivitami rozvíjí vzdělávání žáků. Mezi oblíbené aktivity patří: tvořivé dílničky, besídky, loučení žáků 5.třídy nebo Zahradní slavnost.

Škola se prezentuje webovými stránkami, ale i v rámci tisku. Dále škola spolupracuje s Mysliveckým sdružením Ludslavice, SDH Zahnašovice a základními školami v Holešově.

Obec Ludslavice

Obec Ludslavice se nachází v okrese Kroměříž, ve Zlínském kraji a to necelých 5 kilometrů od města Holešov. Obec leží mezi obcemi Zahnašovice a Kurovice a má 497 obyvatel. Starostou obce je Lukáš Rafaja.

V obci se nachází mateřská a základní škola, dále potom prodejna s potravinami COOP, nebo třeba farma zemědělské společnosti. Obec je členem DSO Mikroregionu Holešovsko a MAS-Partnerství Moštěnka, o.s. V obci působí několik spolků, které ovlivňují společenský život v obci. Jedná se například o: SDH Ludslavice, TJ Ludslavice, Myslivecký spolek Ludslavice, Český svaz žen Ludslavice, Včelaři, Pěvecký sbor Ludslavice a další. Tyto spolky se podílí na dobrovolných činnostech pro obec jako je tradice vodění medvěda, běh vesnicí o cenu starosty obce, vítání občánků, beseda s dříve narozenými občany, hodová zábava, vánoční koncerty apod.

Obec získala v roce 2006 diplom za podporu Programu obnovy venkova v rámci soutěže Vesnice roku a v roce 2008 oranžovou stuhu za spolupráci se zemědělským subjektem.

10 Vyhodnocení

V této kapitole je uvedeno vyhodnocení rozhovorů a návrh strategií pro jednotlivé školy na základě SWOT analýz. Jedná se o strategie S-O, W-O, S-T, W-T, které jsou přesněji rozepsané v kapitole 8.2. Finální podoba SWOT analýz škol, ze které vycházíme je uvedena v přílohách 1.1., 2.1. a 3.1.

10.1 Vyhodnocení rozhovorů

K vyhodnocení a prezentování výsledků jsme využili otevřeného kódování, které je součástí metody zakotvené teorie.

Mioviský (2006) otevřené kódování popisuje jako rozvržení a rozložení celku na pojmy. Procesem kategorizace porovnáváme tyto pojmy mezi sebou a hledáme spojitosti. Následně jsou pak tyto pojmy seskupeny do abstraktnějšího pojmu, tedy kategorie.

V této kapitole vyhodnotíme získané informace, které budou v kategoriích a pojmech doplněny o výňatky částí rozhovorů.

Kategorie jsou uvedeny pod zkratkami: K_, pojmy v rámci kategorií: P_.

K1: Formy spolupráce

Kód číslo 1 obsahuje pojmy, týkající se spoluprací MáŠ s různými objekty. Těmito pojmy jsou: spolupráce s rodiči, spolupráce s obcí, spolupráce se spolky a zájmovými útvary a spolupráce se základními a mateřskými školami. Záměrem bylo zjistit, s kým školy spolupracují a jak spolupráce probíhá. Tato kategorie tedy shrnuje obvyklé formy spoluprací, které školy využívají a popisuje jejich průběh v jednotlivých školách.

P1.1: Spolupráce s rodiči

Ve školách, které se účastnily výzkumného šetření je spolupráce s rodiči často označována jako velmi bohatá. Rodiče se podílí na spolupráci se školou a škole vypomáhají. V MáŠ2 U2 uvedla, že „...*hodně rodičů se přidá a jako ta spolupráce je výborná. Takže můžu říct jenom samá pozitiva teda.*“

Paní ředitelka (Ř1) z MáŠ1 označila spolupráci s rodiči následovně: „*Tady je asi největší spolupráce s rodiči, jednak je to o práci a spolupráci, která se děje na úrovni rodič-dítě-učitel.*“

Zúčastněné školy s rodiči spolupracují vesměs hlavně formou výpomoci při organizaci aktivit a událostí pro děti, někteří rodiče projevují více zájmu a angažují se například: *U1: „Co se týká nějakého programu, kde by byly tzv. přespávačky, tak to necháváme na knihovně, popřípadě na zájmu rodičů, což by teď měla paní Sedlářová zájem udělat v tělocvičně.“* V rámci MáŠ1 se pak vyjádřila ještě *Ř1: „...teď budou i na závěr školního roku organizovat takový táborák s opékáním špekáčků a tak.“* Angažovanost některých rodičů a jejich zapálení vyjádřila i *Ř2: „...rodiče dětem organizují krásnou stezku odvahy, vlastně úplně bez našeho zásahu, kdy my přijdeme a máme nachystanou stezku... na výlety jezdí jako posila, na různé přírodovědné akce, také jako posila. Někteří rodiče nám chystají i dekorace, výzdoby, různé aktivity.“* MáŠ3 pojala spolupráci s rodiči formou společného výletu s žáky i s rodiči samotnými: *Ř3: „...naplánovali jsme společný výlet do Rožnova pod Radhoštěm...rodiče měli možnost se vyjádřit k aktivitám, které by chtěli absolvovat.“*

Nejedná se ze strany rodičů tedy pouze o výpomoc škole s organizací, ale také o návrhy nových aktivit a samostatnou organizaci těchto aktivit, kdy škola už není jediným iniciátorem. Obvykle se rodiče podílejí na organizaci Šibřinek, vytváření kostýmů pro školní besídky a účast na událostech školy.

Ke spolupráci nebyly uvedeny jen pozitiva, ale byly vyjádřeny i obavy: *U1: „Některé věci nám komplikuje to, že požádat o pomoc je někdy problém. Neříkám, že jsou všichni rodiče neochotní, ale lidé mají čím dál méně času a potom se některé akce v obci těžce plánují. Naopak ale vyjadřuje dík rodičům, kteří se zapojují rádi: U1: „Proto si ceníme jedinců, kteří jsou ochotní pro nás a pro obec něco udělat.“*

P1.2: Spolupráce s obcí

Obce jako zřizovatelé škol, školám nabízí vhodné prostory pro aktivity, výuku nebo konání různých typů událostí. *U2: „Využíváme tady kulturního domu, obec nám poskytuje to, že tam můžeme konat různé akce, nebo připravovat si besídky pro děti. Využíváme kulturního domu také při tělesné výchově.“* *Ř1: „Na úřadě se využívá zasedací místnost, a hlavně místní knihovna se kterou spolupracujeme a chodí tam děti na besedy.“* Paní ředitelka z Ludslavic (MáŠ3) uvedla: *„hojně využíváme sportovní areál, který máme v těsné blízkosti školy...ten je vlastně využíván v rámci tělesné výchovy anebo pro družinové aktivity.“*

Ze získaných informací vyplývá, že nejčastěji probíhá tato forma spolupráce právě poskytnutím prostor, nebo potom podílením se na organizaci a průběhu akcí. Pokud pořádá něco škola, obec pomáhá vypůjčením prostor, techniky, promováním této akce na veřejnosti,

nebo se zapojí zaměstnanci obce jako pomocná síla pro chystání. Ř2: „*Pro nás jako pro školu je nejvíce přínosné to, že je tam veškeré sociální zázemí. Takže pro školní divadélka, nebo když pozveme druhou školu, která se přijede podívat na naše představení, tak vlastně nemusíme nic řešit, toto všechno je připravené.*“ Naopak pokud obec potřebuje, škola se zapojí do událostí a vystoupí na akci například s nějakým hudebním, tanečním, nebo divadelním představením.

Co se týká vztahů školy s obcí, tak se respondentky vyjádřily k tomu, jak spolupráci vnímají. Ř3 z Máš3 hodnotí spolupráci s obcí kladně a váží si jí: Ř3: „*Spolupráce s obcí je na velmi vysoké úrovni. Vedení obce je škole velmi nakloněno. Čehož si velmi vážíme.*“ Obec a spolupráci s ní chválí i paní učitelka z Máš1: U1: „*Myslím si, že jsme měli doposud docela štěstí na spolupráci s obcí, jelikož doposud nás „držela“ obec a starostové i současná paní starostka. Pokud jsme něco potřebovali, vždycky nám vyšli vstříc.*“

Dále pak paní ředitelka z Máš3 uvádí, v čem spolupráce s obcí spočívá: Ř3: „*Jme podporování především finančně, a to i v případě, že se jedná o mimořádné situace. Například když je potřeba doplatek na výuku plavání, úhrada přepravy na školu v přírodě...*“

Respondentky se nevyjadřovaly pouze k obci jako celku, ale i k samotným zaměstnancům obecního úřadu. U1: „*A to samé i lidi pracující v obci, proto, aby tu obec „posunuli dál“. Obec díky tomu není tak anonymní jako je tomu ve městech...*“ Výrok paní učitelky se týká vlivu spolupráce mezi školou a obcí na život v obci a na komunitu obce.

P1.3: Spolupráce se spolky a zájmovými útvary apod.

Co se týká spolků, tak se do spolupráce se školou nejčastěji zapojují sbory dobrovolných hasičů, myslivecké spolky, nebo spolek zahrádkářů.

Paní ředitelka z Máš2 popsala spolupráci se spolky následovně: Ř2: „*Spolupráce probíhá na bázi, že někdo ze spolků potřebuje něco od školy nebo naopak škola od spolku např.: myslivci potřebují na zimu nasbírat kaštiny pro zvěř.*“

V Máš1 probíhá spolupráce především s SDH. Ř1: „*...at' už jsou to Šibřinky, nebo i ten závěr roku, tak pomáhají hasiči.*“ Na tento výrok navazuje i paní učitelka U1: „*...SDH, kteří jsou vždycky ochotní nám s čímkoliv pomoc nachystat, pouklizet po akcích. Myslím si, že hasiči opravdu pracují na plné obrátky.*“

Naopak v Máš3 se vyjádřila paní ředitelka ke spolupráci se spolky následovně: Ř3: „*Co se týče spolupráce se spolky, tak spolupracujeme s mysliveckým sdružením. Členové tohoto spolku pro nás pořádají dvakrát ročně aktivity jako: „Vánoční vycházka za zavíratky“ a „Mysliveckou*

olympiádu“. Nejvýrazněji se tedy podle informací z rozhovoru z Ludslavic jedná o spolupráci právě s mysliveckým sdružením.

Dalším typem spolupráce je například v Măș2 příměstský tábor. Ř2: *„Příměstské tábory fungují v podstatě tak, že se tam může přihlásit i dítě, které nechodí k nám do školy...nejméně bylo 12 dětí a nejvíce bylo myslím některý rok 28.“* U2: *„...je o tábor velký zájem... paní pečovatelka to má vždy pěkně nachystané.“* V Măș 2 je tábor veden paní pečovatelkou, ale organizačně spadá pod školu.

Zmíněna byla i spolupráce se zahrádkářským spolkem, ta však momentálně upadá: Ř1: *„Malý zahrádkář už nebývá, protože paní Čablová už stárne a nemá na to ten elán. A nikdo ... už se na to nedal.“* U1: *„...neustále za sebe shání náhradu. Vždy řekne, že už naposled a stejně pro nás potom vždy ještě něco připraví. Takže spolupracujeme i se zahrádkáři.“*

V obcích působí i další spolky, s těmi však školy nespolupracují, nebo není ani vhodná možnost pro spolupráci. Respondentky se vyjádřily tedy především ke spolupracím, které jsou výrazné a dlouhodobé.

P1.4: Spolupráce se základními a mateřskými školami

Nejčastěji spolupráce se základními školami probíhá formou zvaní na besídky a představení, pořádání různých soutěží. S mateřskými školami je spolupráce spíše v rámci sdílení prostor a spoluprací na společných besídkách.

K prostorám a jejich sdílení s MŠ se vyjádřily paní ředitelky:

Ř1: *„Spolupráce probíhá ve dvou rovinách. První je ta, že jim poskytujeme zázemí tělocvičnu a plavecký bazén.“*

Ř2: *„Tak využíváme je (školní pozemky) zejména pro mateřskou školu.“*

Ř3: *„Navštěvují také tělocvičnu naší základní školy.“*

Ve všech školách tedy dochází ke sdílení prostor s MŠ, ať už je MŠ součástí školy či nikoli.

Co se týká společných aktivit s MŠ, tak to jsou například akce pořádané školou pro děti z MŠ, aby si lépe navykli na prostředí školy. Ř1: *„...s mateřskou školou jsme se domluvili, že předškolní děti sem přijdou několikrát na adaptační program...Letos budeme spolupracovat s mateřskou školou...máme v plánu, že páťáci budou dávat školkařům šerpy malého školáka a děti předškoláci si převezmou pomyslný klíč od školy.“* Adaptačního programu využívá i škola Măș3. Ř3: *„...cílem kroužku Školáček je vlastně adaptace předškoláků na školní*

prostředí...probíhá tak, že se s dětmi setkáváme v takových 10 lekcích. Mimo zmiňovaného Školáčka máme pro děti ze školky připravenou ještě aktivitu „Zápis nanečisto“, kdy děti přicházejí nahlédnout do vyučovacích hodin...“

Obvykle ZŠ a MŠ mají představení na besídkách nebo slavnostech, k tomuto bodu však v rozhovorech není příliš mnoho informací.

Spolupráce s jinými základními školami a malotřídními školami je zejména v podobě sportovních utkání. Dříve se jednalo o Olympiády malotřídních škol, současně jde spíše o: U1: *„Docela často nás zve Fryšták na trojboj, Holešov na čtyřboj, nebo 1. Základní škola na turnaj ve vybíjené.“*

Ř2: *„My jsme tedy před covidem udělali takovou místní mikro olympiádu malotřídek. Pro nás, Rusavu a Loukov.“*

K2: Dopravní dostupnost

V této kategorii bylo cílem zjistit pozitiva a negativa dopravní dostupnosti jednotlivých obcí a jak stav dopravní dostupnosti školy ovlivňuje. Jestli mají školy lepší možnosti pro spolupráci, pokud obec, v níž se nachází má dopravní dostupnost dobrou, nebo naopak, zda se kvůli špatné dostupnosti obce objevují problémy, které školu postihují. Kategorie K2 je rozdělena na 2 pojmy a tím jsou pozitiva dopravní dostupnosti a negativa dopravní dostupnosti.

P2.1: Pozitiva dopravní dostupnosti

V obci Přílepy je dopravní dostupnost dobrá. U1: *„Ta dostupnost je dobrá díky spojení Holešov-Zlín.“* Pro školu je tento fakt výhodou z několika důvodů. Ř1: *„Jinak se tady celkem dobře dá dostat do Holešova, ať už běžnou linkou, nebo pěšky díky cyklostezce.“* U1: *„můžeme jet normální běžnou linkou a pan řidič nás neodmítne...takže to je taky velkou výhodou, protože objednat v dnešní době autobus pro akci školy je docela nákladné.“* Dobrou dostupností disponuje i MŠ3. K pozitivům dobré dopravní dostupnosti se vyjádřila paní ředitelka: Ř3: *„Díky dobré dopravní obsluhovanosti navštěvujeme se žáky vybrané aktivity v okolních obcích.“*

Dále respondentka U1, uvádí ještě jedno pozitivum, které se dotýká přímo zaměstnanců školy: *„... nejsem místní učitelka a když nemám k dispozici auto, nemám problém se sem dostat.“*

P2.2: Negativa dopravní dostupnosti

MŠ2 má s dopravní dostupností problémy, jelikož autobusové spoje ranní linky nejsou dostatečné. Ředitelka školy se k problému vyjádřila následovně: Ř2: *„Dopravní spojení je asi*

náš největší problém v tom, abychom mohli přijmout děti z jiných obcí, protože mají problém se sem ráno dostat. Paní učitelka doplnila informaci: U2: „...vnímám ho úplně stejně jako paní ředitelka...děti jsou závislé na rodičích, kteří je zde přivezou...s tím ranním přívozem je to obtížné.“

Problémy tedy činní špatná dopravní spojení jak rodičům při dopravě dětí do školy, tak samotné škole, jelikož ji tento fakt ohrožuje. Ř2: *„Z Bystřice do Slavkova nejezdí moc autobusových spojení, ale ze Slavkova do Bystřice ano.“* To pro školu může znamenat hrozbu ve smyslu odlivu žáků ze školy do škol v Bystřici.

K3: Prostory pro konání akcí, aktivit, výuky:

Tato kategorie je rozdělena na dva pojmy: vnitřní prostory a venkovní prostory. Záměrem bylo získat fakta a informace o typech prostor, které školy a obce využívají pro konání akcí, aktivit nebo i výuky. Popřípadě získat popis akcí, které v těchto prostorech probíhají a zda se k nim vážou nějaké rizika, komplikace, nebo naopak co je pozitivem.

P3.1: Vnitřní prostory

K vnitřním prostorům, které jsou využívány pro konání událostí jsou často společenské místnosti kulturních domů, dále potom menší sály, místnosti na obecních úřadech a v neposlední řadě prostory v budovách škol, zejména pak tělocvičny.

MáŠ2 hojně využívá prostor kulturního domu ve Slavkově pod Hostýnem. Paní ředitelka popisuje prostory: Ř2: *„Je tam kompletně vybavený bufet, kuchyňka a kompletně vybavené pódium včetně nových opon.“*

Naopak ZŠ Přílepy nemá takovou možnost výběru vhodného prostředí pro konání akcí, což vyplývá z výroku paní ředitelky Ř1: *„Vnitřních prostor zatím moc není. Na úřadě se využívá zasedací místnost, a hlavně místní knihovna...besídka pro seniory, která teď probíhá v restauraci U Miloše.“* Na ni navazuje paní učitelka: U1: *„...pokud jsem na sále U Miloše, tak tam je velmi malý prostor a děti nejsou na vyvýšené ploše...takže tam není dobře vidět.“*

Nevhodnost vnitřních prostor v obci Přílepy by dle respondentek Ř1 a U1 mohla být v blízké době vyřešena rekonstrukcí zámku a novým společenským sálem.

ZŠ Ludslavice nemá k mání vhodné vnitřní prostory, což potvrzuje výrok paní ředitelky: Ř3: *„...vzhledem k tomu, že obec nedisponuje většími prostory pro konání kulturních akcí, je možné pouze využití venkovního areálu.“*

P3.2: Venkovní prostory

Pokud se zaměříme na venkovní prostory, tak zde opět narazíme na rozdíly mezi obcemi a školami. ZŠ Slavkov pod Hostýnem má větší možnosti využití venkovních prostor a víceúčelového hřiště Ř2: *„Nemůžeme tam hrát fotbal, vybíjenou, házenou-proto musíme chodit na multifunkční hřiště dolů...“* Kromě víceúčelového hřiště také hodně využívají školní zahradu, jak uvádí U2: *„Tak já, protože učím první třídu, pozemek a jeho zahradu využívám, když je hezké počasí co nejvíce... dětem se na zahradě velice líbí.“*

Podobně na tom je i ZŠ Ludslavice, kde se nachází vhodný sportovní areál a škola hojně využívá školní zahradu. Ř3: *„Další pozitivum je to, že hojně využíváme sportovní areál, který máme v těsné blízkosti školy... v prostorách školní zahrady je dostatek laviček, k dispozici máme i sedací vaky a deky určené k tomuto účelu.“*

Základní škola Přílepy má hned pod školou k užívání víceúčelové hřiště také. Toto hřiště však není příliš vhodné. Ř1: *„To je využíváné, bohužel to je na slunné straně, takže i když děti mohou chodit na venkovní hřiště, tak je to omezeno, jelikož za horkého počasí se tam nedá být.“*

Respondentky z Máš1 by přivítali změnu týkající se venkovních prostor a sportovišť, jelikož jim momentálně zasahuje nevhodnost hřiště do výuky. Ř1: *„Byli bychom rádi, kdyby něco většího bylo, aby paní učitelky nemusely neustále měřit tratě...“* Paní učitelka se vyjádřila k tomu, jaké možnosti by jim přinesl sportovní areál, který prozatím v obci chybí. U1: *„No určitě velké, protože jednak bychom tam mohli strávit mnohem více aktivit v tělesné výchově... ale možná i třeba při pořádání nějaké soutěže dopravní...“*

Z těchto tvrzení vyplívá, že každá škola a obec má jiné možnosti a od toho se poté odvíjí pořádání akcí, ale i průběh výuky. Respondentky vhodné prostředí pro konání událostí vnímají jako pozitivum.

K4: Pořádané akce a události

Čtvrtá kategorie je zaměřena na pořádané akce a události. Jelikož zpravidla jsou pořádány různé typy akcí a událostí a pořadatelé nemusí být vždy pouze škola nebo obec, je tato kategorie rozdělena na: akce pořádané školou a akce na kterých se škola podílí. Cílem je zjistit, jaké akce pořádá přímo škola a na jakých akcích se „pouze“ podílí, popřípadě jak tyto akce probíhají a jakým způsobem s školou podílí.

P4.1: Akce pořádané školami

Tázané školy obvykle pořádají menší akce pro žáky, rodiče, ale i veřejnost. Často pořádají kroužky nebo adaptační programy pro MŠ, besídky, nebo sportovní utkání. Na ZŠ Ludslavice jsou pořádány: Ř3: *...naši prvňáčci se účastní divadelních představení, které pořádá naše škola. Zastupitelé obce bývají přizváni k významným školním událostem jako je „Vítání prvňáčků“ nebo „Loučení pátáků“.* “ Dále pak tato škola pořádá pro děti z MŠ již zmiňovaný kroužek „Školáček“ a „Zápis nanečisto“. Z vyjádření paní ředitelky ze základní školy Slavkov pod Hostýnem: Ř2: *„Takže pro školní divadélka, nebo když si pozveme druhou školu, která se přijde podívat na naše představení...“* vyplívá, že různá představení a divadélka jsou obvyklými akcemi pořádanými školou. Pod touto školou je organizován i příměstský tábor, ten však vede paní pečovatelka. U2: *„...v letním období mají děti dva turnusy táborů. Fungují na způsob tábora, tak, že ráno přivedou rodiče ty děti do školy, mají tady nějaký program a kolem třetí hodiny odchází zase zpátky a jezdí, jak říkala paní ředitelka, na různé výlety.“* V neposlední řadě se vyjádřila i paní ředitelka a paní učitelka z MáŠ1. Zde se jedná opět především o menší a stálější akce, které jsou pořádané školou. Škola pořádá „1. třídu nanečisto“, kterou paní ředitelka popsala následovně: Ř1: *„Tak s mateřskou školou jsme se domluvili, že předškolní děti sem přijdou několikrát na adaptační program. Takže jsme udělali tři taková sezení... Byla pro ně nachystaná výuková hodina...dělali jsme v podstatě věci, které už by děti měly umět, než půjdou do školy: sluchové analýzy, doplňování nějakých věcí, porovnávání, seřazování, pravolevá orientace.“* Co se však týká aktivit, které by byly a delší časový úsek, jako jsou například zmíněné tábory, tak MáŠ1 tyto akce nepořádá. Odůvodnila to paní učitelka U1: *„Nekonáme je (školy v přírodě) z důvodu toho, že si připadáme, že jsme dostatečně v přírodě... Co se týká nějakého programu, kde by byly tzv. „přespávačky“, tak to necháváme na knihovně, popřípadě na zájmu rodičů.“*

Dochází i ke změnám v pořádání pravidelných akcí a samozřejmě také k novým akcím, které škola teprve začíná organizovat. MáŠ1 organizuje: Ř1: *„Letos budeme spolupracovat s mateřskou školou, rozloučení bude společné, takže máme v plánu, že pátáci budou dávat školkařům šerpy malého školáka a děti předškoláci si převezmou pomyslný klíč od školy.“* Novou akci tento rok zavedla i ZŠ Ludslavice, kde se jedná o společný výlet učitelů, žáků a rodičů. Ř3: *„Tak naplánovali jsme společný výlet do Rožnov pod Radhoštěm...Bohužel, výlet se nakonec neuskutečnil z důvodu nepříznivého počasí. Plánujeme jej ale zrealizovat, nejspíš v měsíci květnu.“*

K pořádaným akcím se ještě vyjádřila paní učitelka ze ZŠ Přílepy ve smyslu vzájemných vztahů s žáky, které jsou ovlivněny práce pořádanými akcemi. U1: *„Je pravda, že když jsme na výletě a na jiných akcích, tak získávají trošku jiný vztah k nám a my k nim. Poznáváme se navzájem trošku jinak, je to fajn.“*

P4.2: Akce na kterých se školy podílí

Školy podílející se na našem výzkumu se podílí především na různých akcích obce a spolků, popřípadě na akcích pořádaných jinými školami. Jedná se především o pravidelně pořádané akce, ale i o výjimečné situace a události. Například v MáŠ3: Ř3: *„V rámci oslav výročí založení obce teď plánujeme uspořádat „Den otevřených dveří“ ve škole. Zde se jednalo o akci, která se pořádá výjimečně, škola se však účastní pravidelně na: Ř3: „U příležitosti adventu pravidelně vystupujeme pro veřejnost s nacvičeným kulturním pásmem. V rámci spolupráce se „Spolkem žen“ zajišťujeme velikonoční výzdobu v obci.“* Základní škola Přílepy se podílí na akci „Šibřinky“, která je primárně organizována rodiči. Ř1: *„... například Šibřinky teď budou i na závěr školního roku organizovat takový táborák s opékáním špekáčků a tak. A škola se tam vždycky na tom závěru podílí nějakým vystoupením a vůbec uzavřením celého školního roku.“* Jak je zmíněno již v P1.4, tak se škola ráda podílí i na sportovních soutěžích pořádaných jinými školami. MáŠ3 se podílí na akcích, které organizují rodiče: Ř2: *„...na konci školního roku, kdy probíhá spaní ve škole, tak rodiče dětem organizují krásnou stezku odvahy vlastně úplně bez našeho zásahu, kdy my přijdeme a máme nachystanou stezku odvahy... Teď jsme byli na hvězdy-rodiče s nimi přišli, ne že je jen přivedli, ale počkali tam s nimi, byli tam s nimi.“*

Všechny respondentky uvedly, že školy se dříve podílely na Olympiádě malotřídních škol. Ta má však svoji vlastní kategorii.

K5: Olympiáda malotřídních škol

Kategorie číslo pět má za cíl zjistit, zda se školy účastnily Olympiády malotřídních škol, zda byly samy organizátorem a jestli by tyto akce znovu uvítaly. Záměrem je také zjistit, jak tyto akce probíhaly a případně důvod, proč se již nepořádají. Získané informace jsou rozděleny do dvou pojmů. Těmi je: průběh a účast a důvody přerušování a možnosti obnovení.

P5.1: Průběh a účast

Z rozhovorů s respondentkami vyplívá, že všechny školy se této akce účastnily:

Ř1: „Účastnili jsme se... protože tady nemáme žádné velké sportoviště, tak se v Přílepcích tato olympiáda organizovat nemohla.“

U1: „Když přibíhala, tak jsme se jí vždycky účastnili.“

Ř2: „Ano, v době, kdy se ti organizátoři střídali, pokaždé to byla jiná malotřídka, tak jsme se účastnili. Probíhala i u nás.“

Ř3: „Naše škola se této aktivitu dříve účastnila, když se tedy ještě pořádala. Pokud vím, tak olympiáda se na naší škole nekonala“

Olympiáda však probíhala pouze na jedné z vybraných škol. K tomu, jakou formou olympiáda probíhala se vyjádřily respondentky následovně: Ř1: „Střídalo se místo, kde se ta olympiáda pořádala...potom, co oběhlo celé kolečko, kdy se školy vystřídaly, tak si olympiádu malotřídních škol převzalo pod sebe město Kroměříž. Na to navazuje výrok paní ředitelky z MŠ: Ř2: „Potom to začalo fungovat tak, že se jezdilo stále do Kroměříže, tam už to nebylo takové malotřídní. Prostě nebylo to ono.“ Po změně místa konání a pořadatelů se však dle respondentek olympiáda a její atmosféra změnila. Ř1: „...Kroměříž, kdy už ta akce nebyla v tam velkém rozsahu a nejezdily tam celé školy, ale pouze vybrané děti soutěžily.“ U1: „Potom to tedy „padlo“ na Kroměříž a pořádala to střední pedagogická škola ve spolupráci se Základní školou Oskol. Trošku problém byl..., že tam byla jedna škola z Kroměříže, která není plněorganizovaná, ale měli třeba 25 žáků v 5. třídě..., takže můžou ty sportovce vybírat z více dětí a potom samozřejmě získávali medaile. Takže potom to působilo tak, že všechny medaile si odvezla Základní škola Zámoraví. Z toho jsme byli trošku zklamaní, protože potom to děti cítily.“ Obecně se však paní učitelky i ředitelky shodovaly v tom, že Ř2: „Děcka se na to strašně těšily, bylo to super.“ Atmosféru, která na olympiádách panovala popsali dvě paní učitelky: U2: „Takže byla jsem jenom na jedné, abych se přiznala popravdě, ale atmosféra tam byla taková hezká, příznivá, ale jak povídá paní ředitelka, nemůžu to srovnávat s tou, co jako probíhala někdy dřív.“ Paní učitelka ze ZŠ Přílepy se vyjádřila: U1: „Nebylo to tak, že by soupeři byli nepřátelé, ale myslím si, že děti mají rády takovou tu soutěživost.“

K tomu, jakým způsobem se původní Olympiády malotřídních škol pořádaly a kdo rozhodoval o místě konání se vyjádřila paní ředitelka ze Základní školy Slavkov pod Hostýnem. Ř2: „Rozhodnutí o tom, kde se ta olympiáda bude konat bylo na zřizovatelích. Takže starostové

se tam sešli v nějakém kancliku a rozhodli v podstatě bez nějaké účasti škol. Myslím si, že tam, kde starosta ví, že to není jak pořádat, tak se do toho nepouštěl.“

P5.2: Důvody přerušeni a možnosti obnovení

Z rozhovorů vyplívá, že důvodem ukončení olympiády byla pandemie. Ř3: *„...ale bohužel, v období covidu se Olympiáda přerušila a momentálně spolupráce v této aktivitě nijak nepokračuje.“* U2: *„...tam se to přerušilo covidem, protože samozřejmě covid omezil všechny sportovní akce.“*

Z již zmíněných faktů, ale vyplívá, že nejspíše mohly k ukončení přispět i změny v organizaci. Cílem bylo zjistit, zda by respondentky a školy měly zájem o obnovení této události a zda by se jí znovu účastnily. K obnovení se vyjádřily ředitelky i paní učitelky: Ř1: *„Kdyby se ta situace těchto olympiád vrátila, určitě bychom se účastnili, protože ta atmosféra byla neopakovatelná.“* U1: *„Doufáme, že něco takového zase bude, protože je fajn, když mají děti možnost se „porovnávat“.“*

K tomu, zda jsou momentálně snahy a obnovu se vyjadřují následovně: Ř1: *„Nevím, nedokážu posoudit, zatím žádné signály nejsou.“* Ř2: *„Možnost je vždycky. Je otázka, kdo bude ten startovací. Která škola se do toho dá, protože těch starostí kolem toho nebylo málo.“*

K6: Zátěž, negativa, hrozby

Pod kódem číslo 6 je kategorie, která má za úkol shrnout zátěž škol, různá negativa a možné hrozby, které školy ohrožují. Každá škola se potýká s jinými problémy.

Základní škola Přílepy (MáŠ1) se momentálně potýká s prostorovými problémy, které se týkají nevhodného umístění víceúčelového hřiště: Ř1: *„... bohužel to je na slunné straně, takže i když děti mohou chodit na venkovní hřiště, tak je to omezeno, jelikož za horkého počasí se tam nedá jít.“* Dle slov respondentek se toto hřiště nedá využívat pro výuku běhu, ani hodů, jeho využití ve výuce je tedy minimální. Dále je pak problémem, že kvůli rekonstrukci zámku se momentálně nedají využívat toalety pro veřejnost, které využívali žáci při výuce tělesné výchovy v zámeckém parku. Největším problémem je však využitelnost plaveckého bazénu. Jak uvádí paní ředitelka: Ř1: *„Využitelnost je minimální...pro veřejnost se to využívat nedá, kvůli hygienickým požadavkům, požadavkům na plavčíka a vůbec požadavkům na šatny.“* U1: *„Využíváme ho pouze pro kroužek...ale nemůže tam být větší skupinka dětí...tak je musíme dělit do skupinek.“* Ř1: *„Teď se uvažuje a vůbec zvažuje, zda se bazén ponechá...“*

Základní škola Slavkov pod Hostýnem (MáŠ2) se potýká především s problémem dopravní dostupnosti. Ř2: „*Jako největší hrozbu vnímáme blízkost velkého města-dopravní dostupnost. Z Bystřice do Slavkova nejezdí moc autobusových spojení, ale ze Slavkova do Bystřice ano.*“ Paní ředitelka se obává, že by tento fakt mohl znamenat odliv žáků do škol z Bystřice. Dalším problémem je absence tělocvičny v budově školy: Ř2: „*Problémy nám to činí, protože musíme docházet na tělocvik buď ven, za příznivého počasí, nebo na ten zmíněný kulturák, kde to ale není úplně uzpůsobeno pro výuku tělesné výchovy.*“ U2: „*za špatného počasí využíváme toho prostoru kulturního domu, kde vlastně nemůžeme hrát míčové hry...*“ Tento problém je ale neřešitelný, jelikož respondentky uvedly, že se problém již pokoušeli řešit, ale neúspěšně.

MáŠ3 – Základní škola Ludslavice má problém především s nereálnou kapacitou školy. Ř3: „*Kapacita školy je předimenzovaná, ono není v našich možnostech pojmout 100 žáků. Problém jsem viděla hlavně v období, kdy se hledaly prostory pro žáky z Ukrajiny. Protože na základě uvedené kapacity školy bych měla povinnost přijmout ke stávajícím 45 žákům dalších 55 žáků, což bylo nereálné.*“

K7: Prostory a vybavenost škol

Co se týká vybavenosti škol a jejich prostor, tak v rozhovorech bylo respondentkami uvedeno, že:

MáŠ1 má k dispozici plavecký bazén, který je neobvyklou součástí školy. Škola zvažuje, zda bazén ponechat. U2: „*...bohužel využitelnost bazénu je nízká a do budoucna to nevidím pozitivně. Spíš bychom se přikláněli k úpravě prostoru na nějaký jiný účel.*“ Problémy však nastávají při venkovních prostorech, kdy škola nemá k dispozici vhodné sportoviště. Řešením by byla výstavba nového sportovního areálu. Na otázku, jaké by to přineslo pro školu možnosti odpověděla paní učitelka U1: „*No určitě velké, protože jednak bychom tam mohli strávit mnohem více aktivit v tělesné výchově... ale možná i při pořádání nějaké soutěže dopravní, protože by si děti mohly třeba přivést kola a udělat si takovou překážkovou dráhu, jízdu zručnosti...*“

MáŠ2 má opačný problém. Venkovní prostory v obci jsou vhodné a škola může také využívat školní zahrady Ř2: „*(využití zahrady) ...pro základní školu v podstatě pro odpolední činnosti, nejvíce školní družinu a dětský klub a také třeba na přestávky, případně někdy pro výuku...*“ v budově školy se však nenachází tělocvična a učitelky s žáky tak musí chodit do sálu

kulturního domu. K možným řešením se vyjádřila paní ředitelka: *Ř2: „Řešit to nejde, protože jsme to řešili i se zřizovatelem a nejsou pro to prostory, kde bysme tu tělocvičnu postavili.“*

MáŠ3 vidí jako největší problém předimenzovanou kapacitu školy, která neodpovídá reálným prostorům školy.

Všechny školy jsou materiálně a technicky dobře vybavené. *Ř2: „Některé školy mají interaktivku na které ty výukové programy neběží a musí si tvořit své, ale nám v podstatě to co běží na počítači, běží na té interaktivce. Takže veškeré výukové programy, kterých máme z 50, tak nám všechny tam běží.“*

Shrnutí

V rámci spoluprací se ředitelky a učitelky z vybraných škol vyjádřili především ke spolupráci s rodiči, které probíhají zpravidla v rámci účasti na akcích školy a výpomocí s organizací těchto událostí. Někteří rodiče jsou však velmi aktivní a sami přicházejí s novými nápady. Spolupráce s obcí je pro školy velmi významná. Respondentky se vyjadřovaly, že si spolupráce s obcí váží a taktéž si váží práce zaměstnanců obce a členů spolků. Zastupitelstvo obce bývá zváno na akce pořádané školou. Pokud obec pořádá společenskou událost, často jsou školy osloveny, aby nacvičily s žáky představení a na události vystoupili. Školy využívají prostor obce ať už vnitřních nebo vnějších. Například jsou to kulturní domy, společenské sály, knihovny, sportovní areály, víceúčelová hřiště a další. Co se týká spolupráce se spolky, tak nejčastěji spolupracují školy s SDH, mysliveckým sdružením nebo se ČZS. Respondentky v rozhovorech uvedly, že se jedná o vzájemnou výpomoc, kdy jednou vypomůže škola spolku, například sběrem kaštanů pro zvěř a podruhé zase vypomůže spolek, například organizací nějaké události pro žáky. V neposlední řadě je pro školy důležitá i spolupráce s jinými školami a školkami. Obvykle se základní školy navzájem zvou na různé soutěže a sportovní utkání. S mateřskými školami spolupráce probíhá především sdílením prostor, nebo spoluprací při vystoupení na besídkách.

Další kategorií je dopravní dostupnost. Dvě ze zúčastněných obcí nemají s dopravní dostupností problémy. Dostupnost označují za dobrou a využívají ji pro snadnější přepravu do okolních obcí na různé soutěže a programy. Dobré dostupnosti taky připisují fakt, že školu navštěvují i žáci z okolních vesnic. MáŠ2 má s dopravní dostupností ale potíže, a tak se stává hrozbou a překážkou. Kdy by dle paní ředitelky mohla špatná dopravní dostupnost být jednou z příčin úbytku žáků. Tento problém je však neřešitelný, jelikož škola již žádala dopravní společnost o změnu jízdního řádu, k čemuž však nedošlo.

Co se týká prostor pro konání akcí, tak byly děleny na prostory vnitřní a venkovní. Školy využívají prostor, které nabízí obec. Každá obec však má jednu silnou a jednu slabou stránku co se prostor týče. Vnitřní prostory jsou vcelku vhodné v Přílepech a velmi dobré ve Slavkově pod Hostýnem. Pokud tedy školy nebo obce potřebují prostor pro pořádání kulturních akcí, tak mají možnost využít například sál kulturního domu nebo zasedací místnost na úřadě. Pro Ludslavice jsou vnitřní prostory slabou stránkou, jelikož nejsou vhodné pro pořádání větších akcí. Naopak vnější prostory jsou vhodné ve Slavkově i v Ludslavicích. Mají tak možnost využít sportovních areálů a hřišť v obci. Přílepy, ačkoli mají víceúčelové hřiště, postrádají větší sportovní areál, kde by mohli, jak realizovat výuku, tak i pořádat soutěže, aktivity. I pro obce jsou prostory důležité a odvíjí se od jejich nabídky mnoho veřejných událostí.

Samotné školy obvykle pořádají menší události jako jsou například: adaptační programy pro děti z MŠ, soutěže, besídky, představení, výlety, tábory apod. Při organizaci, jak už bylo zmíněno, často spolupracují s jinými osobami, organizacemi. Rády se také ale podílí na událostech organizovaných někým jiným. Pořádané akce jsou buď pravidelného rázu, které se opakují každoročně a jsou již „zajeté“. Samozřejmě se však školy snaží přicházet s novými nabídkami a organizují, nebo se podílí na nových aktivitách. Občas jsou součástí výjimečných událostí jako jsou například oslavy výročí založení obce.

K velmi oblíbeným událostem patřily Olympiády malotřídních škol. Respondentky popsaly průběh této akce jako spolupráci malotřídních škol, kdy každý rok akci pořádala jiná škola a obec. Ve chvíli, kde se všechny obce vystřídali, převzalo si olympiádu město Kroměříž. Atmosféra ale již nebyla stejná, dokonce došlo i k tomu, že si pravidelně jedna škola odvážela většinu medailí, a tak byly paní učitelky i žáci zklamaní. Naprostým koncem pro olympiádu byla pandemie Covidu 19, kdy byly všechny sportovní akce přerušeny včetně olympiády. Tázané paní ředitelky a paní učitelky se vyjádřily, že by uvítali obnovení této akce rády by se jí opět účastnily. Organizace je však nesnadná a o uskutečnění rozhodují zřizovatelé škol – zastupitelé obcí. Obecně z rozhovorů vyplývá, že tato akce byla jedinečná a velmi oblíbená.

Každá škola má však nějakou zátěž, jsou situace, které jsou pro ně hrozbou a vážou na sebe negativa. Pro ZŠ Přílepy (MáŠ1) je zátěží málo využitelný plavecký bazén a negativem je absence vhodných venkovních prostor pro sportovní a společenské akce. ZŠ Slavkov pod Hostýnem (MáŠ2) se nejvíce obává hrozby úbytku žáků kvůli špatné dopravní dostupnosti a potýká se neřešitelnými problémy, které s sebou nese absence tělocvičny. Základní škola v Ludslavicích jako negativum a hrozbu vnímá předimenzovanou kapacitu školy, která

neodpovídá prostorách školy a přináší tak vedení problémy. Dále jako slabou stránku paní ředitelka uvedla nestálý pedagogický sbor.

Prostory a vybavenost škol jsou sice uvedeny nakonec a můžou se jevit jako méně důležitá složka, ovšem pro organizaci událostí a samotné výuky jsou prostory a vybavení velmi důležité. MáŠ1 vidí potenciál v současně probíhající renovaci zámku, která by mohla přinést vhodné vnitřní prostory. Momentálně škola využívá své tělocvičny. MáŠ2 má přes 50 výukových programů, které fungují na nových interaktivních tabulích. MáŠ3 má prostory ve škole velké, ale neodpovídají kapacitě pro 100 žáků.

10.2 Návrh strategií

Po důkladném zpracování analýz se na jejich základě pokusíme navrhnout strategie, jak eliminovat slabé stránky školy a rizika. Popřípadě jak využít pozitivní poloviny analýzy k přeměně bodů z negativní poloviny analýzy.

Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace

Výslednou analýzu školy nalezneme v přílohách pod značením Příloha 1.1.

Návrhy strategií:

S–O strategie

- Prohloubit spolupráci s ostatními Malotřídními školami: pokusit se obnovit Olympiádu malotřídních škol, podílet se na společných akcích a soutěžích...
- Pokračovat v 1.třídě nanečisto-spolupráce s MŠ, pomoc dětem při adaptaci na školní prostředí. (Škola díky tomu může být pro rodiče atraktivnější).

W–O strategie

- Zapojení se do programů jako je Erasmus + a zapojit se tak do mezinárodních aktivit.
- Podpořit rodiče v organizaci „přespávaček“ a jiných zajímavých akcí pro děti.

S–T strategie

- Využít dobrou technickou vybavenost školy k přizpůsobení se na novodobé požadavky ve školství. Vzdělávání v rámci nových technologií.
- Využít spoluprací pro získání možnosti využít prostory pro sportovní akce.

W–T strategie

- Největším problémem je ekonomická zátěž plaveckého bazénu na školu – škola by tak mohla plavecký bazén zrušit a prostory využít pro jiné účely, např. zřídit nové prostory pro školní družinu.
- Momentálně má škola problémy s tím, že se v obci nenachází vhodné vnitřní prostory pro slavnostní akce a sportovní události – výuku TV. Vnitřní prostory bude nabízet zrekonstruovaný zámek. (Využitelné budou nejspíše příští rok).

Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace

S–O strategie

- Prohloubení spolupráce s jinými malotřídními i plnoorganizovanými školami: obnovení Olympiády malotřídních škol, spolupráce při konání akcí a soutěží.
- Využít prostor, která obec nabízí pro konání sportovních akcí většího rozsahu.

W–O strategie

- Zvýšit zajímavé aktivity a vybavení na školní zahradě pro ozvláštňování výuky. (Využít nové herní prvky, zřídit např.: žížalí farmu, domeček pro brouky, čmelín... pro užití ZŠ i MŠ). Tak, aby nebyly narušeny požadavky MŠ na venkovní prostory.

S–T strategie

- Návrh: Zorganizovat společnou akci pro rodiče a žáky, kdy by mohli nahlédnout do chodu výuky a kde by viděli fungování spojených tříd a zbavili se tak možných obav. Všimli si pozitiv jako je spolupráce mezi dvěma ročníky, rozvoj sociálních a personálních kompetencí. (Jelikož je škola ohrožena odlivem žáků, kvůli špatné dostupnosti do obce a dobré dostupnosti z obce do města, nabízí se podpora image školy a vyzdvižení pozitiv malotřídních škol).
- Využít dobrou technickou vybavenost školy k přizpůsobení se na novodobé požadavky ve školství. Vzdělávání v rámci nových technologií.

W–T strategie

- Škola má největší problém s dopravou a omezeními s ní spojenými. Hrozba poklesu počtu žáků. Tento problém se jeví jako neřešitelný, jelikož není v možnostech školy ho významně ovlivnit.

Základní a Mateřská škola Ludslavice, okres Kroměříž

S–O strategie

- Prohloubit spolupráci s ostatními Malotřídními školami: pokusit se obnovit Olympiádu malotřídních škol, podílet se na společných akcích a soutěžích...
- Využít dobrých vztahů s obcí pro maximální spolupráci v rámci konání společných událostí v obci s využitím venkovních prostor.

W–O strategie

- Využít spoluprací a programů jako je Erasmus +, COMENIUS apod. pro navázání mezinárodních aktivit a prohloubení spolupráce i se zahraničními školami.

S–T strategie

- Využít dobrou technickou vybavenost školy k přizpůsobení se na novodobé požadavky ve školství. Vzdělávání v rámci nových technologií.
- Konzultovat s obcí, zda není v plánu například přestavba sportovního areálu a hostince, kde by mohl vzniknout například vhodný vnitřní prostor pro kulturní události.

W–T strategie

- Jako problém se jeví předimenzovaná kapacita školy – řešením by mohla být žádost o snížení kapacity školy a předejít tak možným hrozbám.

11 Vyhodnocení dílčích cílů práce a předpokladu

Tato kapitola je zaměřena na vyhodnocení dílčích cílů práce a na vyhodnocení splnění předpokladu.

V teoretické části bylo stanoveno několik dílčích cílů. Prvním z nich, bylo definovat pojem malotřídní škola, tento pojem je definován v kapitole číslo dvě. Kde je uvedeno, že za malotřídní školy jsou považovány školy neúplné, které mají alespoň dvě spojené třídy. V kapitole čtvrté pak nalezneme charakteristiku klimatu venkovské školy a rozdíly v klimatu venkovských škol a škol městských. V teoretické části se také zabýváme klady a zápory malotřídních škol. V závěru teoretické části jsou uvedeny příklady způsobů a forem spoluprací škol s institucemi, organizacemi, obcemi, rodiči anebo také jinými školami. Dílčí cíle teoretické části se nám tedy podařilo splnit.

V empirické části byly taktéž zvoleny dílčí cíle. Prvním cílem bylo uvést souhrn informací o jednotlivých školách a spolupráci těchto škol s obcemi, ve kterých se nacházejí. Tento cíl je plněn ve vyhodnocení rozhovorů a ve SWOT analýzách, kde je uvedeno mnoho údajů a informací o jednotlivých školách. Ať už se jedná o obecní informace, nebo o údaje týkající se spolupráce školy. Dále bylo zjištěno, že mezi vybranými malotřídními školami a obcemi dochází ke spolupráci nejčastěji formou výpomoci při pořádání různých událostí. Obce poskytují prostory a školy se podílejí na událostech jako kulturní vložka. Poté bylo naším záměrem zjistit, jak škola spolupracuje s dalšími organizacemi, školami a rodiči. Díky rozhovorům a sdělení respondentek jsme zjistili, že školy hojně spolupracují s rodiči v rámci výpomoci s organizací událostí a přípravy žáků na ně. S ostatními školami spolupráce probíhá formou soutěží a spolupráci na besídkách, se spolky je to potom vzájemná výpomoc. Co se týká angažovanosti malotřídních škol a jejich vlivu na život v obci tak z výroků respondentek nalezneme vyjádření ke spolupráci s rodiči a k rozdílným přístupům na vesnici a ve městě. O důležitosti školy v obci hovoří i spolupráce s obcí a se spolky v obci, kdy se společně tyto tři složky podílí na veřejném životě v obci. V navrhovaných strategiích pro jednotlivé školy nalezneme interpretaci údajů o školách. Z toho vyplývá, že stanovené dílčí cíle empirické části byly naplněny.

Stanovili jsme předpoklad:

- Obce své malotřídní školy podporují a spolupracují s nimi, díky vzájemné spolupráci se škola podílí na kulturním vyžití v obci a je váženou a neodmyslitelnou součástí obce.

Z vyhodnocených rozhovorů vyplývá, že spolupráce s obcí je vzájemná. Respondentky spolupráci označili za dobrou a vyjádřili se, že si spolupráce s obcí velmi váží. V každé ze zúčastněných škol spolupráce s obcí funguje. Žádná ze škol nemá problémy se svým zřizovatelem-obcí. Nejčastěji se jednalo o spolupráci na společenských akcích pro občany a veřejnost. Předpoklad byl tedy potvrzen.

12 Diskuse

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jakými způsoby vybrané malotřídní školy spolupracují s obcí, jaké strategie by mohly uplatnit, pro zlepšení spolupráce i pro zlepšení celkové image školy a jejího chodu. Vymezit formy spolupráce škol a obcí a jejich vliv na život v obci.

Pro výzkum byly zvoleny dvě výzkumné metody. Jednou z nich byla SWOT analýza, kterou jsme chtěli vytvořit obraz o chodu škol, o jejich silných a slabých stránkách. Informace pro zpracování základních analýz jsme přebrali ze Školních vzdělávacích programů.

V návaznosti na SWOT analýzy jsme pro každou školu zvolili sadu devíti okruhů s otázkami, kterými jsme se chtěli tázat na spolupráci školy s obcí a dalšími organizacemi, na dopravní dostupnost, na Olympiádu malotřídních škol a dále potom na prostory a vybavenost škol. Důležitými pro nás byly pořádané akce a události, ale i možná negativa, hrozby a věci, které mohou školy jakkoli zatěžovat.

Z analýzy rozhovorů vyplívá, že spolupráce navazují školy s několika organizacemi. Každá škola má své vlastní spolupráce, ale zpravidla se jedná o spolupráci s obcí, s rodiči, se spolky a jinými základními školami a školami mateřskými. Z rozhovorů není patrné, jestli existuje jedna forma spolupráce, která by byla pro všechny školy stěžejní. Každá škola označuje za nejvíce významnou jinou formu spolupráce. Některé respondentky zmínily, že by si spolupráci konkrétně s rodiči představovaly jinak, jelikož ne všichni rodiče jsou ochotní se na organizaci aktivit pro žáky podílet, ale byli by rádi, aby tyto akce probíhaly. Z toho vyplívá, že ačkoliv jsou spolupráce bezpochyby přínosné, tak nemusí vždy probíhat dle představ.

Dále jsme získali vyjádření k dopravní dostupnosti škol a k tomu, jak dopravní dostupnost školu ovlivňuje. Dvě školy jsou s dostupností spokojené a využívají ji pro dopravu do okolních obcí na soutěže apod. Obec Slavkov pod Hostýnem však dobrou dopravní dostupností nedisponuje, a to škole přináší určité problémy. Eventuálně by dle slov ředitelky školy mohlo v budoucnu díky této situaci dojít k úbytku žáků. Dopravní dostupnost je závislá na umístění obce, a tudíž ji škola nemůže příliš ovlivnit.

Otázkou byly i prostory pro konání akcí a událostí. Z odpovědí je zřejmé, že od možnosti využití vhodných prostor se odvíjí i pořádané akce a popřípadě i výuka a její kvalita. Pokud škola v obci nemá vhodné prostory, nese to s sebou určité obtíže.

Stejně tak je to s prostory a vybaveností školy. Školy, co se týká technické a materiální vybavenosti, nevedly, že by měly s tímto problémy. Nastaly však situace, kdy respondentky

mluvily o nutnosti využívat prostor obce například pro výuku tělesné výchovy, jelikož škola nemá k využití vhodné prostory. Pokud však nejsou vhodné prostory nikde v obci, přistupuje se k náhradám a řešením.

Problémy s prostory mohou školy zatěžovat, stejně jako problémy s dopravní dostupností, nebo ekonomickou zátěží. Stávají se tak negativy a školu mohou ohrožovat. Dle informací z rozhovoru však nejsou řešení snadná a někdy škola vhodné řešení vůbec nenajde a musí tak zvolit jinou variantu.

Posledním tématem, na které jsme se v rozhovorech ptali, byly Olympiády malotřídních škol. Jedná se o sportovní utkání žáků z malotřídních škol. Na toto téma jsme se ptali, jelikož autorka práce se těchto olympiád účastnila a ze svých zkušeností věděla, že jsou velmi oblíbené. Zajímalo nás tedy, zda se stále pořádají a jak probíhají. Došli jsme však k odpovědím, které nám sdělily, že tyto olympiády kvůli pandemii zanikly a již se nekonají. Respondentky však hovořily o olympiádě tak, že by obnovení uvítaly.

Zjištění z výzkumného šetření však nelze zobecňovat, jelikož je jedná o výzkum kvalitativní. Respondentky se v některých bodech shodovaly svými názory a tvrzeními. Ta jsou však subjektivní a pro každou školu a každou respondentku jiná. Proto uvádíme zjištění pouze jako fakta o jednotlivých malotřídních školách z okresu Kroměříž, nelze však tvrdit, že stejná zjištění by platila plošně na všechny malotřídní školy v České republice.

Závěr

Tato práce je zaměřena na spolupráci malotřídních škol s obcemi, ve kterých se nachází.

Práce se skládá ze dvou částí. První částí je část teoretická, která se zabývá charakteristikou školského systému v České republice a charakteristikou malotřídních škol. Zaměřili jsme se na pojem malotřídní škola v ČR, ale i v zahraničí, na klady a zápory, které se vážou k malotřídním školám. Setkáváme se také s pojmem venkovská škola. Dalšími důležitými pojmy je prostředí, atmosféra a klima školy a třídy, jelikož dále v teoretické části uvádíme, jaké klima mají venkovské a malotřídní školy a jak se liší od klima městských škol. Jelikož aktivity, při kterých škola navazuje spolupráce bývají často v době mimo výuku a tedy v době, kdy mají děti svůj volný čas, je v této části taky vymezen vliv volnočasových aktivit na rozvoj dítěte a v závěru jsou formy a způsoby spolupráce, které základní školy mohou využívat.

Cílem empirické části bylo zjistit, jakými způsoby vybrané malotřídní školy spolupracují s obcí, jaké strategie by mohly uplatnit, pro zlepšení spolupráce i pro zlepšení celkové image školy a jejího chodu. Vymezit formy spolupráce škol a obcí a jejich vliv na život v obci.

Výzkumným vzorkem šetření se staly tři malotřídní školy z okresu Kroměříž. Záměrně byly vybrány školy ze stejného okolí, aby tak došlo k co nejmenšímu zkreslení a aby školy měly více společného. Výzkumné šetření bylo kvalitativního rázu a byly využity dvě metody. První metodou byla SWOT analýza. Nejprve byly z ŠVP škol vypracovány základní SWOT analýzy, které uváděly přehled o evaluaci školy.

Na základě analýz byly vypracovány tři stejné okruhy témat a otázek pro všechny školy, dále pak dva okruhy, které se týkaly stejného tématu, ale byly formulovány jinak. Pro každou školu bylo připraveno polostrukturované interview o devíti okruzích. Zbylé okruhy a otázky byly formulovány speciálně pro jednotlivé školy tak, abychom získali co nejvíce informací o faktech zmíněných v analýze.

Rozhovory probíhaly v budovách škol, v klidném prostředí ředitelů. Z každé školy byla oslovena paní ředitelka a jedna paní učitelka. Pouze z MáŠ3 – Základní školy Ludslavice se nám podařilo získat pouze rozhovor s paní ředitelkou. Tento rozhovor byl pro naše účely naprosto dostačující a plně odpověděl na všechny položené otázky.

Rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně přepsány. Dále byly analyzovány a pomocí otevřeného kódování bylo zvoleno sedm kódů. Kódy byly dále děleny na pojmy neboli podkapitoly k jednotlivým kategoriím. Pod vyhodnocením jednotlivých kategorií a pojmů je celkový souhrn, kde jsou uvedena všechna zjištění.

Rozhovory byly vedeny tak, abychom díky nim naplnili dílčí cíle a cíl práce. Kvůli rozsahu témat, která se v rámci polostrukturovaného rozhovoru postupně objevovala, jsou překročeny výzkumné možnosti této práce, a proto jsme se zaměřili pouze na plnění předem stanovených cílů.

Výzkumná zjištění poukazují na důležitost spolupráce pro školu i pro obec. Z rozhovorů vyplývá, že spolupráce stojí zpravidla na vzájemné výpomoci. Ve spolupráci s obcí se jedná především o sdílení prostor a spoluúčasti na společenských, kulturních i sportovních akcích. Obce svým školám často pomáhají i finančně a snaží se vyhovět prosbám škol. Jako významné se jeví také spolupráce se spolky a s rodiči, kdy se do akcí školy zapojuje i veřejnost a společně se tak podílí se školou na pořádání událostí nejen pro žáky školy, ale také pro občany obce a místní komunitu. Problémy škol se týkají často vnitřních a vnějších prostor pro konání událostí, ale i pro realizaci výuky tělesné výchovy. Zmíněny byly i problémy s dopravní dostupností. Jedna ze škol mapuje ekonomickou zátěž provozu plaveckého bazénu ve škole. Základní škola Ludslavice řeší problém s kapacitou školy, která neodpovídá realitě prostor.

Nově získané informace byly využity k úpravě SWOT analýz a byly následně přepracovány do finální podoby. Z finálních analýz byly stanoveny návrhy strategií pro zlepšení pozitivních stránek školy a eliminaci negativních stránek. Některé problémy jsou však téměř neřešitelné, jak už respondentky uvedly v rozhovorech. V některých případech tak nemohly být strategie navrhnuty, jelikož možnosti, jak problémy řešit již školy neúspěšně vyzkoušely.

Došli jsme tedy k závěru, že malotřídní školy se silně podílí na životě v obci a jejich spolupráce jsou velmi různorodé. Školy organizují mnoho programů, akcí a událostí a na dalších se podílejí. V obci jsou již pravidelně organizované události, na kterých nesmí žáci z malotřídní školy a jejich učitelky chybět. Obce školy žádají o účast na těchto akcích, a naopak školám vypomáhají při organizaci jejich vlastních událostí a poskytují prostory. Vesnické prostředí a prostředí malotřídních škol je jedinečné a toho si je obec i škola vědoma.

Seznam zkratek

MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ČR	Česká republika
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP ZV	Školní vzdělávací program základního vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
ZŠ	základní škola
MáŠ	malotřídní škola
ZUŠ	základní umělecká škola
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
KRPŠ	Klub rodičů a přátel školy
TJ	tělovýchovná jednota
apod.	a podobně
tzv.	takzvaně
atd.	a tak dále
např.	například
č.	číslo

Seznam použitých zdrojů a literatury

BLAŠTIKOVÁ, Lucie. *Klima školy a jeho ovlivnění školním metodikem prevence a sociálním pedagogem v základní škole*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4894-7.

BARTÁK, Jan. *Osobnostní management*. Praha: Grada, 2021, 294 s. Pedagogika. ISBN 978-80-271-3114-3.

CORNISH, Linley. Teaching the world's children: Theory and practice in mixed-grade classes. *Improving Equity in Rural Education*, 2009, 117. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Sue-Trinidad/publication/47453595_Using_Social_Computing_Tools_to_Connect_Regional_and_Remote_Teachers_and_Students_in_Western_Australia/links/55ee84be08aedecb68fc9e4e/Using-Social-Computing-Tools-to-Connect-Regional-and-Remote-Teachers-and-Students-in-Western-Australia.pdf#page=124

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010, 325 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2742-4.

DOSTÁL, Jiří, *Práce s editorem školního vzdělávacího programu*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2011, ISBN 978-80-244-2788-1. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=85TbWDCQ3wIC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

DVOŘÁK, Dominik, Karel STARÝ, Petr URBÁNEK, Martin CHVÁL a Eliška WALTEROVÁ. *Česká základní škola: Vícepřípadová studie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1896-8.

EMMEROVÁ, Kateřina. Malotřídky vsoučasném prostředí českého venkova. In sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity. Brno: Masarykova univerzita. 2000. 96 s. ISBN 80-210-2310-4. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/276428178_Malotridky_v_soucasnem_prostredi_cke_skeho_venkova

FARGAS-MALET, Montserrat a Carl BAGLEY. Is Small Beautiful? A Scoping Review of 21st-Century Research on Small Rural Schools in Europe. *European Educational Research Journal* [online]. 2022, **21**(5), 822-844. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14749041211022202#bibr32-14749041211022202>

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Vyd. 2. Přeložil Petr BAKALÁŘ. Praha: Portál, 2010, 255 s. ISBN 978-80-7367-815-9.

FRANCOVÁ, Eva. *Financování školství a školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0801-5.

GAVORA, P. *Aki sú moji žáci*. Bratislava: Práca, 1999. ISBN 80-7094-335-1.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

GRECMANOVÁ, Helena, Miroslav DOPITA, Jana POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ a Jitka SKOPALOVÁ. *Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87652-89-3. Dostupné z: https://nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/14_Klima_skoly.pdf

GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. Olomouc: Hanex, 2008. Edukace (Hanex). ISBN 978-80-7409-010-3.

HÁJEK, Bedřich. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 2004, 120 s. ISBN 8086784061.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 8071789275.

HVOZDÍK, Ján. *Základy školskej psychológie: celoštátna vysokoškolská učebnica pre učiteľov fakúlt vysokých škôl*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011, 101 s. ISBN 978-80-7315-223-9.

KNOTOVÁ, In *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity studia minora facultatis philosophicae universitatis brunensis u 11, 2006*. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/_flysystem/fedora/pdf/104638.pdf

KOŘÍNEK, Miroslav. *Didaktika základní školy*. Vyd. 1. Praha, 1984.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.

KRÁLÍKOVÁ, Marie a Jarmila NEČESANÁ. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985, 99 s. Knihy pro rodiče. ISBN (Váz.).

KUČEROVÁ, Silvie R.; TRNKOVÁ, Kateřina. A CONSIDERATION OF CZECH RURAL SCHOOLS FROM DIFFERENT SCALES. *Educational Research and Schooling in Rural Europe: An Engagement with Changing Patterns of Education, Space and Place*, 2020, 103.

LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Univerzita Hradec Králové: Gaudeamus, 2001. 161 s. ISBN 978-80-7041-699-2.

Ludslavice – Oficiální stránky obce Ludslavice [online]. nedatováno [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.ludslavice.cz>

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání. Praha: VÚP, 2005. ISBN 80-87000-03-X. Dostupné z: <http://stary.rvp.cz/soubor/manual.pdf>

MAREŠ, J. *Sociální klima školní třídy: přehledová studie*. In [online]. 1998. Dostupné z: http://klima.pedagogika.cz/trida/doc/Mares_Klima_tridy.pdf

MILERSKI, Bogusław a Bogusław ŚLIWERSKI. *Pedagogika*. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2000. ISBN 8301130717.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4. Dostupné z: <https://www.scribd.com/doc/251582082/Miovsky-Kvalitativni-Pristup-a-Metody-v-Psychologickem-Vyzkumu#>

MŠMT ČR [online]. nedatováno [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz>

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Dokument MŠMT ČR. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - nakladatelství Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002, 119 s. ISBN 8073150123.

PETLÁK, E. *Klíma školy a klíma třídy*. Bratislava: Iris, 2006. 119 s. ISBN 80- 89018-97-1.

PIŤHA, Petr a Zdeněk HELUS. *Návrh pojetí obecné školy*. Praha: Portál, 1993. ISBN 80-85282-65-8.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2004, 141 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-977-1.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1228-7.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan. *Hendl, J., & Remr, J. (2017). Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál* [online]. 89-90 [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.pablikado.cz/dokument/0UFm5EN0vkgLQF4J>

Přílepy – Oficiální stránka obce Přílepy [online]. nedatováno [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.prilepy.cz>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2021

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 8024718219, 9788024718217.

Slavkov pod Hostýnem - Oficiální stránky obce Slavkov pod Hostýnem [online]. nedatováno [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.slavkov-ph.cz>

SPIPKOVÁ, Vladimíra a kol. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 311 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-942-9.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, MŠMT ČR. www.msmt.cz [online]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TRNKOVÁ, Kateřina, Dana KNOTOVÁ a Lucie CHALOUPKOVÁ. *Málotřídní školy v České republice: malotřídky*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-204-8.

TUPÝ, Jan. *Tvorba kurikulárních dokumentů v České republice: historicko-analytický pohled na přípravu kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání v letech 1989-2017*. 2., doplněné a upravené vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2018. Pedagogický výzkum v teorii a praxi, svazek 46. ISBN 978-80-210-8997-6. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1023>

WALKER, Ian. *Výzkumné metody a statistika*. Grada Publishing as, 2013.

Základní škola Ludslavice - Oficiální stránky ZŠ Ludslavice [online]. nedatováno [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.zsludslavice.cz>

Základní škola Přilepy - Oficiální stránky ZŠ Přilepy [online]. nedatováno [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.zsprilepy.cz>

Základní škola Slavkov pod Hostýnem - Oficiální stránky ZŠ Slavkov pod Hostýnem [online]. nedatováno [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://zsamsslavkov.cz>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2004, částka 190, s.1062-10324

Periodika:

Trnková, K. Obce s malotřídkou. *Studia paedagogica*, U13, Sborník prací FF MU. Brno 2008
Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/278035082_Obce_s_malotridkou

LLOYD, Linley. Multiage Classes: What Research Tells Us about Their Suitability for Rural Schools. *Education in Rural Australia* [online]. 2002, **12**(2), 1-14 [cit. 2023-04-02]. ISSN 10360026. Dostupné z: [https://eds.p.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=9432ce7d-](https://eds.p.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=9432ce7d-a8c6-4038-)

[b37e33522a4f1137%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHNoaWImbGFuZz1jcyZzaXRlPWVkc1saXZl#AN=EJ659855&db=eric](https://eds.p.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=0&sid=9432ce7d-a8c6-4038-b37e33522a4f1137%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHNoaWImbGFuZz1jcyZzaXRlPWVkc1saXZl#AN=EJ659855&db=eric)

Seznam obrázků

- Obrázek 1 vztah mezi klimatem školy, klimatem třídy, učebním prostředím a atmosférou školy
- Obrázek 2 šablona pro tvorbu SWOT analýz

Seznam příloh

Příloha 1	Základní SWOT analýza MáŠ1
Příloha 1.1.	Finální SWOT analýza MáŠ1
Příloha 2	Základní SWOT analýza MáŠ2
Příloha 2.1.	Finální SWOT analýza MáŠ2
Příloha 3	Základní SWOT analýza MáŠ3
Příloha 3.1.	Finální SWOT analýza MáŠ3
Příloha 4	Přepis rozhovorů

Přílohy

Příloha 1

SWOT analýza – Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace

	POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none">- Pestrá nabídka kroužků a volnočasových aktivit.- Velký počet žáků navštěvující školu.- Důraz na výuku cizího jazyka (výuka od 1. ročníku, využití metody CLIL).- Dobré materiální vybavení a vhodnost a velikost prostor školy (ve škole se nachází plavecký bazén).- Využití mnoha projektů, šablon apod.- Zajímavé akce – „Škola nanečisto“. Seznámení budoucích žáků první třídy se školním prostředím.- Účast v soutěžích („Mladý zahrádkář“, Matematický klokan, literární soutěže...).- Účast v humanitárních akcích-sbirky. <p>S</p>	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none">- Škola se nezapojuje do mezinárodních aktivit.- Škola neorganizuje Školy v přírodě – seznamovací pobyty apod..- Absence školního klubu. <p>W</p>
VNĚJŠÍ VLIV	<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none">- Dobrá dopravní dostupnost.- Spolupráce škol v regionu.- Plánované změny v RVP.- Spolupráce s obcí – rozvoj obce a kulturního využití v ní.- Atraktivnost obce pro nové občany – nový přísun obyvatel a potencialních žáků.- Spolupráce s KRPŠ.- Spolupráce s obecní knihovnou, s MŠ a obcí. (Besídky, představení...).- Spolupráce školy se zájmovými sdruženími (TYMY, ZUŠ, Sokol...).- Rekonstrukce zámku – možnost v budoucnu využít prostor zámku pro akce školy a obce. <p>O</p>	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none">- Vzrůstající administrativa ve školství.- Potřeba rychlé přizpůsobivosti na novodobé požadavky v rámci školství – distanční výuka, nové elektronické výukové programy...- V obci se nenachází vhodné sportoviště pro konání sportovních soutěží a akcí v rámci spolupráce s jinými školami.- Malé možnosti využití plaveckého bazénu – ekonomická zátěž pro školu. <p>T</p>

SWOT analýza – Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace

	POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pestrá nabídka kroužků a volnočasových aktivit. - Velký počet žáků navštěvující školu. - Důraz na výuku cizího jazyka (výuka od 1. ročníku, využití metody CLIL). - Dobré materiální vybavení a vhodnost a velikost prostor školy (ve škole se nachází plavecký bazén). - Využití mnoha projektů, šablon apod. - Zajímavé akce – „Škola nanečisto“. Seznámení budoucích žáků první třídy se školním prostředím. - Účast v soutěžích („Mladý zahrádkář“, Matematický klokan, literární soutěže...). - Účast v humanitárních akcích-sbirky. - Vycházky do přírody – výuka v přírodě. <p style="text-align: center;">S</p>	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Škola se nezapojuje do mezinárodních aktivit. - Škola neorganizuje Školy v přírodě – seznamovací pobyty apod.. - Absence školního klubu. - Víceúčelové hřiště pod školou je na nevhodném místě – příliš slunném. <p style="text-align: center;">W</p>
VNĚJŠÍ VLIV	<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobrá dopravní dostupnost. - Spolupráce škol v regionu - kontakty mezi ředitelkami a učitelkami malotřídních i plnoorganizovaných škol. - Plánované změny v RVP. - Spolupráce s obcí – rozvoj obce a kulturního vyžití v ní. - Atraktivnost obce pro nové občany – nový přísun obyvatel a potencialních žáků. - Spolupráce s KRPŠ. - Spolupráce s obecní knihovnou, s MŠ a obcí. (Besídky, představení...). - Spolupráce školy se zájmovými sdruženími (TYMY, ZUŠ, Sokol...). - Rekonstrukce zámku – možnost v budoucnu využít prostor zámku pro akce školy a obce. - Umístění školy v prostředí blízké přírodě. - Využití běžné linky autobusu pro dopravu menších skupin žáků do blízkých měst a vesnic. <p style="text-align: center;">O</p>	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vzdávající administrativa ve školství. - Potřeba rychlé přizpůsobivosti na novodobé požadavky v rámci školství – distanční výuka, nové elektronické výukové programy... - V obci se nenachází vhodné sportoviště pro konání sportovních soutěží a akcí v rámci spolupráce s jinými školami. - Malé možnosti využití plaveckého bazénu – ekonomická zátěž pro školu. - Nemožnost využívat veřejné wc v parku při hodinách TV – příčinou je rekonstrukce zámku. - Malý zahrádkář – ukončení kroužku a soutěží, jelikož není, kdo by ho vedl. <p style="text-align: center;">T</p>

SWOT analýza-Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace

	POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<p>Silné stránky:</p> <p>S</p> <ul style="list-style-type: none"> - Škola do výuky zapojuje prvky projektového vyučování. - Škola se účastní různých projektů (Zdravé zuby, Malý čtenář, Malý cyklista...) - Možnost pobytu venku při velkých přestávkách. - Materiální vybavení školy. - Okolí a prostředí školy – prostorná zahrada a školní pozemek (využití pro pobyt venku). 	<p>Slabé stránky:</p> <p>W</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absence tělocvičny v budově školy (potřeba přecházet do kulturního domu). - Technické vybavení – škola využívá převážně dataprojektory, interaktivní tabule je využívána v jedné třídě.
VNĚJŠÍ VLIV	<p>Příležitosti:</p> <p>O</p> <ul style="list-style-type: none"> - Velmi dobrá spolupráce s obcí a MŠ- množství kulturních akcích. - Možnost využití prostor v obci (kulturní dům, sportovní hřiště) vhodných pro různé typy kulturních i sportovních akcí. - Spolupráce s jinými základními školami, uměleckými školami a zájmovými útvary. - Spolupráce se spolky (TJ Slavkov pod Hostýnem, Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecký spolek Bukovina, Občanské sdružení Slatina...). - Možnost využití obecní knihovny. 	<p>Hrozby:</p> <p>T</p> <ul style="list-style-type: none"> - Potřeba rychlé přizpůsobivosti na novodobé požadavky v rámci školství – distanční výuka, nové elektronické výukové programy... - Vzdávající administrativa ve školství. - Dopravní dostupnost – malý počet autobusových spojení z vedlejších obcí). - Vytížení kulturního sálu obce – škola jej využívá pro výuku TV.

SWOT analýza-Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace

		POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ		<p>Silné stránky:</p> <p>S</p> <ul style="list-style-type: none"> - Škola do výuky zapojuje prvky projektového vyučování. - Škola se účastní různých projektů (Zdravé zuby, Malý čtenář, Malý cyklista...) - Možnost pobytu venku při velkých přestávkách. - Materiální vybavení školy. - Technické vybavení školy – interaktivní tabule a dataprojektory. - Okolí a prostředí školy – prostorná zahrada a školní pozemek (využití pro pobyt venku). - výuka AJ od 1. ročníku. - Školní klub pro starší děti. 	<p>Slabé stránky:</p> <p>W</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absence tělocvičny v budově školy (potřeba přecházet do kulturního domu). - Nemožnost měnit využití školní zahrady (školní pozemek – zahradu využívá i MŠ).
VNĚJŠÍ VLIV		<p>Příležitosti:</p> <p>O</p> <ul style="list-style-type: none"> - Velmi dobrá spolupráce s obcí a MŠ- množství kulturních akcí. - Možnost využití prostor v obci (kulturní dům, sportovní hřiště) vhodných pro různé typy kulturních i sportovních akcí. - Spolupráce s jinými základními školami, uměleckými školami a zájmovými útvary. - Spolupráce se spolky (TJ Slavkov pod Hostýnem, Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecký spolek Bukovina, Občanské sdružení Slatina...). - Možnost využití obecní knihovny. 	<p>Hrozby:</p> <p>T</p> <ul style="list-style-type: none"> - Potřeba rychlé přizpůsobivosti na novodobé požadavky v rámci školství – distanční výuka, nové elektronické výukové programy... - Vzrůstající administrativa ve školství. - Dopravní dostupnost – malý počet autobusových spojení z vedlejších obcí). - Neúplná vhodnost sálu kulturního domu využívaného pro TV. - Odliv žáků – přestup na základní školy v Bystřici – dopravní dostupnost.

SWOT analýza – Základní škola Ludslavice, okres Kroměříž

		POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV	
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adaptační výlety pro žáky i rodiče, škola v přírodě. - Prezentace školy v tisku. - Kroužek „Školáček“ pro děti předškolního věku. - Náboženství – jako nepovinný předmět. - Vhodnost prostor tříd – samostatná počítačová učebna. - Technické a materiální vybavení školy. - Umístění školy v obci – blízko sportovního hřiště, v klidné části obce. - Společný výlet s učiteli, žáky i rodiči. 	S	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absence školního klubu. - Prostory školy neodpovídají kapacitě školy. - Škola se nezapojuje do mezinárodních aktivit. 	W
VNĚJŠÍ VLIV	<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Využití venkovních prostor pro výuku různých předmětů – pobyt venku. - Spolupráce s obcí – využití sportovního\kulturního areálu pro konání různých typů akcí. - Spolupráce s jinými základními školami, mateřskou školou, zájmovými útvary, spolky... - Dobrá dopravní dostupnost pro žáky dojíždějící z okolních vesnic. 	O	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vzrůstající administrativa ve školství. - Potřeba rychlé přizpůsobivosti na novodobé požadavky v rámci školství – distanční výuka, nové elektronické výukové programy... - Nízký počet žáků – v případě méně početných ročníků. Kapacita školy je až 100 žáků. 	T

SWOT analýza – Základní škola Ludslavice, okres Kroměříž

		POZITIVNÍ VLIV	NEGATIVNÍ VLIV
VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ	<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adaptační výlety pro žáky i rodiče, škola v přírodě. - Prezentace školy v tisku. - Kroužek „Školáček“ pro děti předškolního věku a „Zápis nanečisto“. - Náboženství – jako nepovinný předmět. - Vhodnost prostor tříd – samostatná počítačová učebna. - Technické a materiální vybavení školy. - Umístění školy v obci – blízko sportovního hřiště, v klidné části obce – výuka není narušována. - Bezpečnost v okolí školy. - Společný výlet s učiteli, žáky i rodiči. <p style="text-align: center;">S</p>	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Absence školního klubu. - Prostory školy neodpovídají kapacitě školy. - Škola se nezapojuje do mezinárodních aktivit. <p style="text-align: center;">W</p>	
VNĚJŠÍ VLIV	<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Využití venkovních prostor pro výuku různých předmětů – pobyt venku. - Vhodnost venkovních prostor. - Spolupráce s obcí – využití sportovního/kulturního areálu pro konání různých typů akcí. - Spolupráce s jinými základními školami, mateřskou školou, zájmovými útvary, spolky... - Dobrá dopravní dostupnost pro žáky dojíždějící z okolních vesnic. - Velmi dobré vztahy se zastupitelstvem obce. <p style="text-align: center;">O</p>	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vzdávající administrativa ve školství. - Potřeba rychlé přizpůsobivosti na novodobé požadavky v rámci školství – distanční výuka, nové elektronické výukové programy... - Nízký počet žáků – v případě méně početných ročníků. Kapacita školy je až 100 žáků. - Nesplnitelné požadavky na školu–předimenzovaná kapacita. - Nedostatek vhodných vnitřních prostor pro konání kulturních akcí. <p style="text-align: center;">T</p>	

Základní škola Přílepy, okres Kroměříž, příspěvková organizace

Rozhovor s ředitelkou školy:

- 1. Škola tento rok organizovala akci 1. třída nanečisto. Jak tato událost probíhala? Jakou formou dále spolupracujete s mateřskou školou?**

Ř1: *„Tak s mateřskou školou jsme se domluvili, že předškolní děti sem přijdou několikrát na adaptační program. Takže jsme udělali zatím tři taková společná sezení. První probíhalo přímo v první třídě, kdy jsme spolupracovali školkaři i prvňáčci. Byla pro ně nachystaná výuková hodina. Podruhé a potřetí už byli předškoláčky sami, tam jsem je vedla já a dělali jsme v podstatě věci, které by ty děti měli umět, než půjdou do školy: sluchové analýzy, doplňování nějakých věcí, porovnávání, seřazování, pravolevá orientace.“*

„Spolupráce probíhá ve dvou rovinách. První je ta, že jim poskytujeme zázemí: tělocvičnu a plavecký bazén. Druhá je jednak 1. třída nanečisto a druhá věc je plánování společných závěrečných besídek na konci školního roku.“

- 2. Škola nepořádá seznamovací pobyty, školy v přírodě ani jiné pobyty delší jednoho dne. Plánujete někdy v budoucnu takové akce uskutečnit?**

Ř1: *„Momentálně to není aktuální. Školy v přírodě ani jiné další pobyty v podstatě nepořádáme z důvodu, že jsme v přírodě pořád a využíváme okolní les, pole k aktivitám v rámci výuky. Ať už je to prvouka, tělocvik. O seznamovacích pobytech už se uvažovalo, tak uvidíme, jestli je nějakým způsobem zrealizujeme.“*

- 3. Škole chybí sportovní areál pro konání sportovních akcí. Jaké by to pro školu přineslo možnosti, pokud by se v obci sportovní areál nacházel?**

Ř1: *„My teď využíváme víceúčelové hřiště malé, které je pod školou a doskočiště. To je využívané, bohužel to je na slunné straně, takže i když už děti mohou chodit na venkovní hřiště, tak je to omezeno, jelikož za horkého počasí se tam nedá být. Využíváme park, kde se trénuje běh na 60 metrů, vytrvalostní běh, skoky a hody. Takže určitě bychom byli rádi, kdyby něco většího bylo, aby paní učitelky nemusely neustále měřit tratě a taky by odpadl problém hledání míčků v poli, když děti hází tenisovým nebo kriketovým*

míčkem. I pro běhání na 60 metrů je problém v obci najít rovnou část, kde by žáci mohli běhat. Často je terén i mírně do kopečka.“

- 4. Obec započala úpravy prostor zámku a zámeckého parku, dále potom dětských hřišť. Vidíte v těchto změnách nějaký potenciál? (Co se týče prostoru pro společenské dění).**

Ř1: „Ta sportovní, víceúčelová hřiště, která teď jsou, tak využívá hlavně školní družina. Družina tam chodí pravidelně a místa střídají. Někdy jsou k nádrži, někdy na horní konec Přílep. Zámecký park využíváme hodně v měsíci červnu, kdy se chodíme učit ven. Je tam příjemné prostředí v tom, že stromy nám poskytují stín a trošku chladnější vzduch. Teď s tou úpravou je problém, že nemáme přístupné toalety. Než se začal zámek zpravovat, tak žáci využívali veřejné toalety. Teď je to trošičku omezené, ale doufáme, že letos by to mělo být už lepší a že bychom je využívat zas mohli. Bylo by to komfortní.“

- 5. Jak probíhá spolupráce s obcí? Které prostory je možno využít při konání kulturních či společenských akcí?**

Ř1: „Vnitřních prostor zatím moc není. Na úřadě se využívá zasedací místnost, a hlavně místní knihovna se kterou spolupracujeme a chodí tam děti na besedy. Jinak pokud je akce obce např. beseda se seniory, která teď probíhá v restauraci U Miloše, tak tam děti vystupují. Nicméně už by to mělo být příští rok snad v zámku, tak budeme rádi, když se to prostředí změní a trošku se i zkulturní. Jinak využíváme ten zámecký park, venkovní prostory myslivecké chaty.“

- 6. Ve škole je funkční plavecký bazén, jaká je jeho využitelnost? Plánujete v budoucnu nějaké změny, které se týkají plaveckého bazénu a jeho provozu?**

Ř1: „Využitelnost je minimální. Mateřská škola sem chodí jednou týdně, plus minus tři děti a základní škola ho využívá také jednou týdně. Počty dětí navštěvující kroužek se v průběhu roku mění. Na začátku školního roku začne plavat 20 a jsou dvě skupinky. Teď je duben a máme jednu skupinku dětí a jsme na počtu 10 dětí. Takže spíše v říjnu je nápor, všichni mají chuť a pak přijdou nemoci, omluvenky a těch dětí ubývá. Jinak pro veřejnost se to využívat nedá, kvůli hygienickým požadavkům, požadavkům na plavčíka a vůbec požadavkům na šatny. Bazén byl před třemi roky zrekonstruován, co

se týče technických parametrů a údržby vody. Teď se uvažuje a vůbec zvažuje, zda se bazén ponechá, anebo by se tato místnost změnila na nějakou jinou učebnu.“

„Je to teď ve sledování. Sleduje se spotřeba, jaké jsou finanční náklady na provoz bazénu a podle toho se to bude vyvíjet dál. Nicméně děti mají plavání zdarma, nic neplatí. Je to všechno dotováno z rozpočtu školy.“

- 7. Obec má dobrou dopravní dostupnost, dá se tedy předpokládat, že by se této příležitosti dalo využít. Jak by podle Vás bylo možné tuto skutečnost využít? Jak ji momentálně využíváte?**

Ř1: *„Dopravní dostupnost se projevuje na to, že sem nechodí jenom děti z Přilep, ale dojíždějí sem děti z Holešova z Dobrotic, měli jsme i děti z Fryštáku. Jinak se tady celkem dobře dá dostat do Holešova, ať už běžnou linkou, nebo pěšky díky cyklostezce. Ale tu běžnou linku využíváme, když jede méně dětí. Když jedeme celá škola, tak objednáváme svůj autobus, protože to už by nás slinka nevzala.“*

- 8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Účastnila se Vaše škola této olympiády? Probíhá tato akce stále? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?**

Ř1: *„Účastnili jsme se, střídalo se místo, kde se ta olympiáda pořádala, a protože tady nemáme žádné velké sportoviště, tak se v Přilepích tato olympiáda organizovat nemohla. Potom, co oběhlo celé kolečko, kdy se školy vystřídaly, tak si tu olympiádu malotřídních škol vzalo pod sebe město Kroměříž, kdy už ta akce nebyla v tak velkém rozsahu a nejezdily tam celé školy, ale pouze vybrané děti, které soutěžily.“*

„A díky covidu se to všechno ukončilo, takže teď neprobíhá.“

„Nevím, nedokážu to odhadnout, zatím žádné signály nejsou.“

- 9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Jak tyto spolupráce pobíhají? Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní?**

Ř1: „Tady je asi největší spolupráce s rodiči, jednak je to o práci a spolupráci, která se děje na úrovni rodič-dítě-učitel. Ale potom, rodiče organizují pro děti například Šibřinky a teď budou i na závěr školního roku organizovat takový táborák s opékáním špekáčků a tak. A škole se tam vždycky na tom závěru podílí nějakým vystoupením a vůbec uzavřením celého školního roku. Letos budeme spolupracovat s mateřskou školou, rozloučení bude společné, takže máme v plánu, že páťáci budou dávat školkařům šerpy malého školáka a děti předškoláci si převezmou pomyslný klíč od školy.“

„Když je potřeba něco přichystat, ať už jsou to Šibřinky, nebo i ten závěr roku, tak pomáhají hasiči. Jinak si myslím, že s ostatními spolky tolik nespolupracujeme.“

Bývá ještě kroužek „Mladý zahrádkář“?

Ř1: „Mladý zahrádkář už nebývá, protože paní Čablová už stárne a nemá na to ten elán. Má své zdravotní problémy, navíc je předsedkyní ČZS v Holešově. A nikdo z Přílepských babiček nebo členek zahrádkářského svazu už se na to nedal. Takže bohužel to skončilo.“

Rozhovor s učitelkou:

- 1. Škola tento rok organizovala akci 1. třída nanečisto. Jak tato událost probíhala? Jakou formou dále spolupracujete s mateřskou školou?**

U1: „Tato událost probíhala tak, že ji měla nachystanou především paní ředitelka, která byla na prvním setkání v první třídě. Děti tak viděli činnosti prvňáčků, ale potom ta dalším setkání byli samostatně v místnosti družinky a tam byly nachystané úkoly, vhodné pro předškoláky. Měli zjistit, jestli mají trošičku přehled o některých věcech, takových těch obecných. Popřípadě jak umí pracovat s psacím náčiním, jestli umí přiřazovat různé kartičky s obrázky apod.“

„Momentálně budeme mít při závěru školního roku společnou závěrečnou besídku. Jinak bývají děti zvány k nám do školy na Šibřinky. I někteří rodiče se účastní pořádání Šibřinek. Je docela problém některé rodiče pro spolupráci získat. Pokud jezdíme do divadla, tak většinou školku přizveme. Pokud mají zájem mohou se přijít podívat během školního roku do tříd. Buď tedy navštěvují prvňáčky nebo prvňáčci navštěvují naopak školku. Zavzpomínají si na věk, kdy sami byli ve školce. Chodí k nám do tělocvičny, nebo na bazén.“

- 2. Škola nepořádá seznamovací pobyty, školy v přírodě ani jiné pobyty delší jednoho dne. Plánujete někdy v budoucnu takové akce uskutečnit?**

U1: „Nekonáme je z důvodu toho, že si připadáme, že jsme v přírodě. Proto tedy nekonáme výjezdy. Co se týká nějakého programu, kde by byly tzv. přespávačky, tak to necháváme na knihovně, popřípadě na zájmu rodičů, což by teď měla paní Sedlářová zájem udělat v tělocvičně. Ale nenechává to „na starosti školy“ dělají to spíše rodiče. My ty školy v přírodě, jak už jsem říkala, neděláme, jelikož jdeme rádi do přírody při výuce během školního oku, když nám to počasí umožní. Ale škola samostatně o tuto aktivitu v současné době zájem nemá, spíše rodiče.“

- 3. Škole chybí sportovní areál pro konání sportovních akcí. Jaké by to pro školu přineslo možnosti, pokud by se v obci sportovní areál nacházel?**

U1: „No určitě velké, protože jednak bychom tam mohli strávit mnohem více aktivit v tělesné výchově, protože to hřiště, které je pod školou je docela malé. Pokud

potřebujeme větší prostor tak chodíme do zámeckého parku, popřípadě někam jinam, takže určitě by to pomohlo při výuce tělesné výchovy, ale možná i třeba při pořádání nějaké soutěže dopravní, protože by si děti mohly třeba přivést kola a udělat si takovou překážkovou dráhu, jízdu zručnosti apod. a pokud by byl větší prostor tak by to bylo určitě lepší. Protože to hřiště pod školou není zas tak velké, aby se tam něco takového pořádalo.“

4. Obec započala úpravy prostor zámku a zámeckého parku, dále potom dětských hřišť. Vidíte v těchto změnách nějaký potenciál? (Co se týče prostoru pro společenské dění).

U1: „Určitě i pro školu, protože chodíváme i na ta hřiště, využívá je především družina. Děti tam chodí rády, pravda že některá hřiště jsou upravena spíše pro menší děti, ale i tak tam chodí naše děti rády. Co se týká úprav prostor zámku, tak tam vidíme do budoucna velkou výhodu v pořádání společenských akcí pro obec i pořádané školou jako jsou závěrečné besídky. Myslíme si, že tam bude lepší akustika, lepší možnost ukázat děti „na pódiu“, které by tam mělo být, protože když jsme v tělocvičně, tak akustika je problém, pokud jsem na sále U Miloše, tak tam je velmi malý prostor a děti nejsou na vyvýšené ploše a jsou tedy v rovině stolů a těch sedících prarodičů, takže tam není na děti dobře vidět. Potenciál v tom tedy určitě vidíme. Měla by tam být i knihovna v nějakém pěkném prostředí, takže se na to těšíme.“

5. Jak probíhá spolupráce s obcí? Které prostory je možno využít při konání kulturních či společenských akcí?

U1: „Myslím si, že jsme měli doposud docela štěstí na spolupráci s obcí, jelikož doposud nás „držela“ obec a starostové i současná paní starostka. Pokud jsme něco potřebovali vždycky nám vyšli vstříc. A co se týká prostor tak opravdu zámek a prostor zámeckého parku můžeme kdykoliv využívat. Když jsme potřebovali organizovat nějakou akci, třeba i ve společenské místnosti na obecním úřadě, poskytli nám ji. Pokud jsme potřebovali pomoci od nějaký složek, tak hasiči nám byli nápomocní. Myslím si, že ta spolupráce funguje.“

6. Ve škole je funkční plavecký bazén, jaká je jeho využitelnost? Plánujete v budoucnu nějaké změny, které se týkají plaveckého bazénu a jeho provozu?

U1: „Využitelnost je docela problematická, protože bazén je malý a tím pádem ne moc vhodný na školní výuku. Využíváme ho pouze pro kroužek. Využíváme ho my jako škola prvního stupně, využívá ho i školka. Ale nemůže tam být větší skupinka dětí, takže i když to máme jako kroužek a je více dětí, tak je musíme dělit do skupinek. Klasická výuka plavání povinná, která je na první stupni, tak probíhat nemůže a ani ji tam provozovat nelze, protože děti musí splnit určité limity, aby byli označeni jako plavci a 200 metrů na našem malém bazénku uplavat by byl nekonečný příběh, takže bohužel využitelnost bazénu je nízká a ani do budoucnosti to nevidím pozitivně. Spíš bychom se přikláněli k úpravě prostoru na nějaký jiný účel.“

- 7. Obec má dobrou dopravní dostupnost, dá se tedy předpokládat, že by se této příležitosti dalo využít. Jak by podle Vás bylo možné tuto skutečnost využít? Jak ji momentálně využíváte?**

U1: „Dostupnost si myslím, že je opravdu fajn, protože nejsem místní učitelka a když nemám k dispozici auto, tak nemám problém se sem dostat. Jezdí nám sem i někteří žáci z Holešova, z Dobrotic, jezdili i z Fryštáku. Ta dostupnost je dobrá díky spojení Holešov-Zlín. Co se týká dostupnosti, tak nám vyhovuje to, že pokud máme naplánovaný výlet so Holešova, kam chodíme často po cyklostezce, která je také velká výhoda, která dříve nebyla, tak pokud máme špatné počasí, můžeme jet normální běžnou linkou a pan řidič nás neodmítne, protože nás není moc početná skupina. Takže to je taky velkou výhodou, protože objednat v dnešní době autobus pro akci školy je docela nákladné.“

- 8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Účastnila se Vaše škola této olympiády? Probíhá tato akce stále? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?**

U1: „Když probíhala, tak jsme se jí vždycky zúčastnili. Trošku byl problém, když byla zátěž na těch obcích, které to pořádaly. Potom to tedy „padlo“ na Kroměříž a pořádala to střední pedagogická škola ve spolupráci se Základní školou Oskol. Což byla výhoda pro okolní obce, protože finančně utáhnout takovou větší akci je problém. U nás byl o to větší problém že tady nemáme hřiště, takže my jsme opravdu neměli kde to pořádat. Když ta možnost je, tak se zúčastňujeme nejen té Olympiády malotřídních škol, ale i jiných soutěží. Docela často nás zve Fryšták na trojboj, Holešov na čtyřboj, nebo

1. základní škola na turnaj ve vybíjené. My se tady těch akcí rádi zúčastníme, takže si myslím, že jsme v tomto škola, která se ráda zapojí.

A co se týká spoluprací s malotřídními školami, tak jsou v kontaktu nejen paní ředitelky, ale i my učitelé. Takže jsou různé věci, které si „nabízíme“ programově, že bychom mohli spolupracovat. Teď budeme mít u nás v tělocvičně planetárium, takže bude pozvaná škola z Martinic. Oni to budou mít jako „pochodák“ přijdou sem, budou mít program a pak zase odejdou. Nebo my, když jsme měli třeba ukázkou dravců s přednáškou, tak byla přizvána nejenom naše školka, ale i škola a škola z Martinic. Takže si myslím, že spolupráce celkem funguje. Je to trošku tak, že ty malé školy si pomáhají. Musím se však zastat i velkých škol, které když mohou, tak nám také pomáhají. Nejvíce asi spolupracujeme s 1. ZŠ Holešov, ale i ty ostatní se nám snaží vyjít vstříc.“

„Myslím si že ano, tam se to přerušilo covidem, protože samozřejmě covid omezil všechny sportovní akce. Doufám, že na to znovu naběhneme. Doufáme, že něco takového zase bude, protože je fajn, když mají děti možnost se „porovnávat“. Nebylo to tak, že by soupeři byli nepřátelé, ale myslím si, že děti mají rády takovou tu soutěživost. Trošku problém byl u olympiády malotřídních škol ten, že tam byla jedna škola z Kroměříže, která není plněorganizovaná. Jenže oni neměli ve třídě třeba 9 pátáků jako máme my letos, ale měli třeba 25 žáků v 5.třídě, možná dokonce dvě třídy v pátáků, takže můžou ty sportovce vybírat s více dětí a potom samozřejmě získávali medaile. Takže potom to působilo tak, že všechny ty medaile si odvezla Základní škola Zámoraví. Z toho jsme byli trošku zklamaní, protože potom to děti cítili. „Jak je možné, že oni pořád vyhrávají?“ No my učitelé jsme trošku věděli, proč si většinu medailí odváží oni. O to větší měly potlesk děti, které získali medaili a byli z malotřídní školy. Snažili jsme se je psychicky povzbudit.“

9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Jak tyto spolupráce pobíhají? Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní?

U1: *„Tak co se týká spolků, už jsem mluvila o SDH, kteří jsou vždycky ochotní nám s čímkoli pomoci nachystat, pouklizet po akcích. Myslím si, že hasiči tady opravdu pracují na plné obrátky. Hodně spolupracujeme taky se spolkem zahrádkářů tady*

v Přilepích. Díky paní Čablové, která je osůbkou, která je pro to opravdu zapálená. Je pravda, že ona za sebe neustále shání náhradu, protože už má nějaký věk a nikdo se k tomu nechce odhodlat, což nás mrzí, ale pořád to ještě zachraňuje. Vždy řekne, že už naposled a stejně pro nás potom vždy ještě něco připraví. Takže spolupracujeme i se zahrádkáři, i když rozumím, že tam jsou spíše starší lidé a už nemají takovou odvahu „skočit“ do nějaké pravidelné činnosti. Protože paní Čablová vždycky připravovala děti na soutěž mladých zahrádkářů a není to tak, že by se setkali jednou za čas, ale opravdu se setkávali pravidelně. Je to docela náročné na přípravu. Takže věřím, že je to pro ty lidi docela závazek. Škoda je, že tu není to sportoviště, určitě by se našli i rodiče, kteří by se zapojili do různých sportovních činností. Bohužel takto dojíždí na různé sportovní činnosti do Holešova. Dojíždí na: atletiku, fotbal apod. Co se týká rodičů tak našťástí máme některé rodiče, kteří ne že by jen chtěli, ale opravdu ty akce pořádají. Většinou se najde jeden obětavec, ten na sebe „nabali“ několik dalších jedinců, ale je to čím dál horší. Spoustu rodičů by chtělo, aby se pořádaly různé akce nejen po škole, ale i mimo časový rozptyl školy – o víkendech apod. My se tomu nebrání, jsme ochotní být nápomocní, ale nechceme, aby to byly akce, které budou dělat paní učitelky. Z toho důvodu, aby to měli děti opravdu jako volnočasovou aktivitu. Pořád nás trochu vidí jako učitele. Je pravda, že když jsme na výletě a na jiných akcích, tak získávají trošku jiný vztah k nám a my k nim. Poznáváme se navzájem trošku jinak, je to fajn. Některé věci nám trošku komplikuje to, že požádat o pomoc je někdy problém. Neříkám, že jsou všichni rodiče neochotní, ale lidé mají čím dál méně času a potom se některé akce v obci těžce plánují. Proto si ceníme jedinců, kteří jsou ochotní pro nás a pro obec udělat něco navíc. A to samé i lidi pracující v obci, proto, aby tu obec „posunuli dál“. Obec díky tomu není tak anonymní jako je tomu ve městech, tam je to přece jen trochu jiné než na malé obci, vesnici, kde se lidé mají možnost setkávat v menším počtu.

Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace

Rozhovor a ředitelkou školy:

- 1. Škola má prostorný školní pozemek. Jakým způsobem školní pozemky využíváte? Máte v plánu jejich využití změnit?**

Ř2: „Tak, využíváme je zejména pro mateřskou školu, protože naší součástí je mateřská škola, tam jsou nějaké prostorové požadavky. A pro základní školu v podstatě pro odpolední činnosti, nejvíce školní družinu a dětský klub a také třeba na přestávky, případně někdy pro výuku výtvarky, přírodovědy a podobně. Využití nehodláme měnit ani v podstatě nemůžeme, tím, že jsme s tou školkou nemůžeme si z toho udělat žádnou badatelskou zahradu, i když bychom třeba rádi.“

- 2. Jelikož obec nemá příliš dopravních spojení, mohou mít dojíždějící žáci problémy s dopravou do školy a ze školy. Popřípadě řešit dopravu na zájmové kroužky mimo obec (Slavkov pod Hostýnem). Jak tento fakt vnímáte? Činí Vám nějaké problémy?**

Ř2: „Dopravní spojení je asi náš největší problém v tom, abychom mohli přijmout děti z jiných obcí, protože mají problém se sem ráno dostat. Jede ten autobus hodně brzo, odpoledne je to lepší. Na kroužky děti nemají problém se dostat, to spojení je poměrně časté, ale v to ráno, pokud rodič nemá auto a není ochoten to dítě sem do obce vozit tak bohužel. Toto nás hodně limituje v tom, že bychom třeba přijali děti z Bystřice.“

Napadá Vás nějaké vhodné řešení?

Ř2: „Tam to řešit nejde, protože tam závisí na tom, jak dopravní společnost uzpůsobí své jízdní řády. My dáváme každoročně požadavky ale těch dětí, které by vozili není tolik a jim se to prostě nerentuje.“

- 3. V obci se nachází velmi vhodné prostory pro konání různých akcí ať už společenských, kulturních, či sportovních. Co je pro Vás ze strany obce a její vybavenosti nejvíc přínosné? Popřípadě jak probíhá spolupráce s obcí?**

Ř2: „Pro nás jako pro školu j nejvíce přínosné to, že je tam veškeré sociální zázemí. Nemusíme toto řešit v případě, že by si tam škola organizovala nějakou svoji akci. Je tam kompletně vybavený bufet, kuchyňka a kompletně vybavené pódium včetně nových opon. Takže pro školní divadélka, nebo když si pozveme druhou školu, která se přijde

podívat na naše představení, tak vlastně nemusíme nic řešit, toto všechno je připravené.“

4. V budově školy se nenachází tělocvična. Činí Vám to nějaké problémy? Napadá Vás možnost, jak tělocvičnu ve škole zřídit?

Ř2: „Problémy nám to činí, protože musíme docházet na tělocvik buď ven, za příznivého počasí, nebo na ten zmíněný kulturák, kde to ale není úplně uzpůsobeno pro výuku tělesné výchovy. Správně tam nesmíme hrát žádné míčové hry, je to myšleno, že to můžeme využívat jako hernu, takže nějaké soutěživé hry, gymnastiku, přeskočky přes kozu a podobně. Nemůžeme tam hrát fotbal, vybíjenou, házenou-proto musíme chodit na multifunkční hřiště dolů, takže se to snažíme řešit tak, abychom si ty míčové hry nechali až na příznivé počasí a v zimě řešíme závodivé hry, gymnastiku a podobně. Řešit to nejde, protože už jsme to řešili i se zřizovatelem a nejsou pro to prostory, kde bysme tu tělocvičnu postavili. Tam jsme prostě narazili.“

5. Může dojít k situaci, kdy by sál kulturního domu byl natolik vytížený, že by prostor nebylo možné využít pro výuku tělesné výchovy?

Ř2: „Nemůže, protože je tam daný itinerář kdy, kdo může sál využívat a v momentě kdy tam probíhá tělesná výchova, tak se sál nepůjčuje nikomu jinému a nic jiného tam nemůže probíhat. Máme to domluveno tak, že sál je vyčleněn pouze pro nás v ten moment.“

6. Ve školním vzdělávacím programu je uvedeno, že škola disponuje jednou interaktivní tabulí a v dalších třídách dataprojektory. Přineslo by výrazné změny získání interaktivních tabulí do všech tříd?

Ř2: „Tak v současnosti už máme ve všech třídách interaktivní tabule, v jedné přenosný interaktivní systém a v jedné interaktivní projektor, který plně nahrazuje interaktivní tabuli. Jediná nevýhoda obou těchto systémů je, že ta tabule musí být nastavena ve stejné výšce. Máme to vyřešeno tak, že ve třídě, kde jsou menší děti, tak mají podložku pod nohama. Dají si stupínek a obsluhují tu tabuli z toho.“

7. Ve škole funguje dětský klub a v letním období jsou pořádány příměstské tábory. Kdo je organizátorem? Jak klub a tábory fungují?

Ř2: „Organizátor je škola, ale máme to zaštitěno z dotace Ministerstva práce a sociálních věcí z projektu „Zaměstnanost“ a fungují v podstatě tak, že v klubu je jedna

pečovatelka a mají podobnou náplň jako školní družina. Slouží pro starší děti, protože máme přeplněnou kapacitu školní družiny. Všechny děti se tam nevejdou, takže jsme to vyřešili takto z dotačního programu. A příměstské tábory fungují v podstatě tak, že se tam může přihlásit i dítě které nechodí k nám do školy. My vyvěsíme informaci, že proběhne příměstský tábor v konkrétní termín. Rodiče si zažádají o přihlášku, nebo si ji stáhnou na stránkách a přihlásí dítě. Tábory fungují spíš jako takové výlety. Nejsou stále tady. Ráno se tu sejdou a celý týden probíhá tak, že se střídají různé výlety. Jednou je to třeba turistická vycházka na Hostýn, jednou jedou do zrcadlového bludiště do Kroměříže, jindy jedou do zoo a podobně. Je to formou takových mikro výletů.“

8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Účastnila se Vaše škola této olympiády? Probíhá tato akce stále? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?

Ř2: „Ano, v době, kdy se ti organizátoři střídali, pokaždé to byla jiná malotřídka, tak jsme se účastnili. Probíhala i u nás. Potom to začalo fungovat tak, že se jezdilo stále do Kroměříže, tam už to nebylo takové malotřídní. Prostě nebylo to ono. Kdyby se ta situace těchto olympiád vrátila, určitě bychom se účastnili, protože ta atmosféra byla neopakovatelná. Děcka se na to strašně těšily a bylo to super.“

A myslíte si, že je možnost, že by se obnovila?

Ř2: Možnost je vždycky. Je otázka, kdo bude ten startovací. Která škola se do toho dá, protože těch starostí kolem toho nebylo málo. My jsme tedy před covidem udělali takovou místní mikro olympiádu malotřídek. Pro nás, Rusavu a Loukov. Ale nebylo v již v takovém rozsahu.

Některé školy, konkrétně Přílepy měli problém, že neměli vhodné sportoviště, kde by to mohli pořádat. Jak jste to vnímali? Že některé školy nemají vlastně možnost to uskutečnit v obci, kde se nachází a vy jste to třeba organizovali. Byl to nějaký problém?

Ř2: Ne, to jsme nevnímali. Rozhodnutí o tom, kde se ta olympiáda bude konat bylo na zřizovatelích. Takže starostové se tam sešli v nějakém kanclíku a rozhodli v podstatě bez nějaké účasti škol. Některý starosta řekl: „Tak příští rok to bude u nás“. Protože se

chtěl pomyslně vytáhnout. Myslím si, že tam kde starosta ví, že to není, jak pořádat, tak se do toho nepouštěl.“

9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky\sdruženími. Jak tyto spolupráce probíhají?

Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní?

Ř2: *„Jako stěžejní nevnímám asi žádnou, tu spolupráci. Spolupráce probíhají na bázi, že někdo ze spolků potřebuje něco od školy nebo naopak škola od spolku např. myslivci potřebují na zimu nasbírat kaštany pro zvěř, tak školu osloví a škola vyhoví. Jdeme s dětmi například nasbírat kaštany. Je to v podstatě na stylu nabídka-výpomoc. Nebo třeba ZUŠka pořádá nějaké aktivity, kde zase potřebují účast škol tak udělají pro na koncert a my na oplátku umožníme, aby ZUŠka udělala nábor dětí ve škole a ve školce. Je to opravu nabídka-poptávka na obou stranách, stejně tak TYMÝčko, Včelín, jakékoli spolky, které tady fungují.*

A rodiče se třeba podílí na výpomoci s organizací třeba nějakých akcí ve škole?

Ř2: *„Rodiče se podílí. Úplně nejvíc bych řekla že je to na konci školního roku, kdy probíhá spaní ve škole, tak rodiče dětem organizují krásnou stezku odvahy vlastně úplně bez našeho zásahu, kdy my přijdeme a máme nachystanou stezku odvahy. Ale kdykoli potřebujeme například při přípravě na besídku chystají kostýmy, nacvičují s dětmi doma texty. Úplně v čemkoli potřebujeme pomoci. Teď jsme byli na hvězdy – rodiče s nimi přišli, ne že je jen přivedli, ale počkali tam s nimi, byli tam s nimi. Takže cokoliv potřebujeme. Na výlety jezdí jako posila, na různé přírodovědné akce, také jako posila. Někteří rodiče nám chystají i dekorace, výzdoby na různé aktivity.“*

Ř2: *„Jako největší hrozbu vnímáme blízkost velkého města-dopravní dostupnost. Z Bystřice do Slavkova nejezdí moc autobusových spojení, ale ze Slavkova do Bystřice ano. Rodiče často pracují ve městě, protože tady na obci pracovní místa nejsou a je tak pro ně jednoduché dítě zavést do školy v Bystřici. Mohou se také bát spojených tříd a nevidět tak pozitiva malotřídní školy.“*

Základní a Mateřská škola Slavkov pod Hostýnem, příspěvková organizace

Rozhovor s paní učitelkou:

- 1. Škola má prostorný školní pozemek. Jakým způsobem školní pozemky využíváte?**

U2: „Tak já, protože učím první třídu, pozemek a jeho zahradu využívám, když je hezké počasí co nejvíce. Chodíme se vyučovat skoro ve všech předmětech. V českém jazyce a v matematice zůstáváme ve škole. Ale tělesná výchova, pracovní činnosti, někdy i ve výtvarné výchově využíváme školní zahradu kdykoliv je to možné. Podle počasí. Dětem se na zahradě velice líbí, takže když máme hotovou práci a máme malinkou chvíličku mají tam prostor již na houpačky nebo je tam i pískoviště.“

- 2. Jelikož obec nemá příliš dopravních spojení, můžou mít dojíždějící žáci problémy s dopravou do školy a ze školy. Popřípadě řešit dopravu na zájmové kroužky mimo obec (Slavkov pod Hostýnem). Jak tento fakt vnímáte? Jaké je podle Vás vhodné řešení?**

U2: „Takže vnímám ho úplně stejně jako paní ředitelka. To ranní dovážení těch dětí. Děti jsou závislé na rodičích, kteří je zde přivezou a odpoledne, když děti jezdí do zájmových kroužků, tak využívají spojení, které je tady časté. Každou hodinu až každou půlhodinu. Takže s tím ranním přívozem dětí je to obtížné.“

- 3. V obci se nachází velmi vhodné prostory pro konání různých akcí (společenských i kulturních). Co je pro Vás ze strany obce a její vybavenosti nejvíc přínosné? Jak probíhá spolupráce s obcí?**

U2: „Takže zase to stejné. Využíváme tady kulturního domu, obec nám poskytuje to, že tam můžeme konat různé akce, nebo připravovat si besídky pro děti. Využíváme kulturního dům také při tělesné výchově. Také když je hezké počasí chodíme co nejvíce ven, ale za špatného počasí využíváme toho prostoru kulturního domu, kde vlastně nemůžeme hrát míčové hry, přesně jak říkala paní ředitelka. Hrajme většinou ty soutěživé hry, cvičení na nářadí.“

4. V budově školy se nenachází tělocvična. Činí Vám to nějaké problémy? Napadá Vás možnost, jak tělocvičnu ve škole zřídit?

U2: „Ty problémy jsou takové, jak jsme říkaly, že nemáme možnost, nejsou prostory na zřízení nové tělocvičny. Využíváme ten kulturní dům, vlastně je nám daný k dispozici kdykoliv kdy to potřebujeme.“

5. Může dojít k situaci, kdy by sál kulturního domu byl natolik vytížený, že by prostor nebylo možné využít pro výuku tělesné výchovy?

U2: „My máme přesně vytyčený čas, kdy ho můžeme využívat, vlastně využíváme ho k tělesné výchově kdykoli, kdy ho potřebujeme v tento čas musí jít ostatní akce stranou. Takže využíváme ho přesně podle toho zadání.“

6. Ve školním vzdělávacím programu je uvedeno, že škola disponuje jednou interaktivní tabulí a v dalších třídách dataprojektory. Jak už bylo zmíněno, tady už jsou interaktivní tabule v každé třídě. Jak třeba využíváte interaktivní tabuli vy?

U2: „My využíváme interaktivní tabuli docela často. Spíš využívám dataprojektoru. Děti mají práci s dataprojektorem a interaktivní tabuli velice rády, protože je to pro ně vlastně něco jiného než pracovat třeba jenom s učebnicí nebo s pracovním sešitem.“

Ř2: „My v podstatě máme i výukové programy, které když běží na počítači tak úplně stejně nám běží na té interaktivce. Některé školy mají interaktivku na které ty výukové programy neběží a musí si tvořit své, ale nám v podstatě to co běží na počítači, běží i na té interaktivce. Takže veškeré výukové programy, kterých máme z 50, tak nám všechny tam běží.“

U2: „Takže je to takové zpestření výuky.“

7. Ve škole funguje dětský klub a v letním období jsou pořádány příměstské tábory. Organizátorem je tedy škola. Máte něco k průběhu těch táborů nebo klubů?

U2: „Tak jak zmínila paní ředitelka, tak vlastně v letním období mají děti dva turnusy táborů. Je to vlastně vždycky po týdnu. Fungují na způsob tábora, tak že ráno přivedou rodiče ty děti do školy, mají tady nějaký program a kolem třetí hodiny odchází zase zpátky a jezdí, jak říkala paní ředitelka, na různé výlety. Ty výlety jsou různorodé, každý den mají jinou náplň.“

Máte třeba představu kolik zhruba dětí na tábor dochází?

Ř2: „Ano, nejméně bylo 12 a nejvíce bylo myslím některý rok 28. Takže je to opravdu... záleží i na tom, jak jde ta populační doba.“

U2: „No je o ten tábor velký zájem, vím že i děti... vlastně předškoláci toho využívají.“

Ř2: „Ano a těch 12 to bylo, myslím si, že to byly jarní prázdniny, takže tam byl ten požadavek menší, ale v to léto tam je požadavek velký.“

U2: „Paní pečovatelka to má vždycky pěkně nachystané, má to fakt jako takové luxusní. Děti tam chodí rády.“

8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Vaše škola se tedy účastnila. Jak tyto akce probíhaly?

U2: „Tak já vlastně nejsem pamětník jako paní ředitelka. Já tady nejsem tak dlouhou dobu, takže jsem zažila jenom jednu tu olympiádu a byla jsem v Kroměříži, takže tady tu místní už jsem ... už to nemůžu porovnat.“

Ř2: „To už nebyla ta správná.“

U2: „Takže byla jsem jenom na jedné, abych se přiznala popravdě. Ale atmosféra tam byla taková hezká, příznivá, ale jak povídá paní ředitelka, nemůžu to srovnávat s tou, co jako probíhala někdy dřív.“

9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Máte něco, co byste dodala k tomu průběhu? Nebo s kým ještě spolupracujete?

U2: „Já si myslím, že protože naše škola je vlastně ve vesnici, že rodiče mají k té škole tak jako blíž než v tom městě, že tady kdykoliv, když se pořádá nějaká, tak jako hodně rodičů se přidá a jako ta spolupráce je výborná Takže můžu říct jenom samá pozitiva teda.“

Základní škola Ludslavice, okres Kroměříž

Rozhovor s ředitelkou školy:

1. Vaše škola organizuje pro děti předškolního věku kroužek „Školáček“. Jak tento kroužek probíhá?

Ř3: *„No, tak cílem kroužku Školáček je vlastně adaptace předškoláků na školní prostředí, na pedagogické pracovníky a na činnosti připomínající tu vyučovací hodinu. A probíhá tak, že s dětmi se setkáváme v takových 10 lekcích... První část setkání, což je 5 lekcí, probíhá v listopadu a prosinci, a ta druhá část, ta má taky 5 lekcí a probíhá v únoru a březnu. Časová dotace toho kroužku je vlastně 45 minut. Já si děti vyzvedávám v MŠ, která je propojena se ZŠ. A pak pracujeme v učebně 1. ročníku, protože tam jsou tomu výškově uzpůsobené lavice a židle. Každá z lekcí je tematicky zaměřena, takže například uvolňovací cviky, matematické představy a podobně. V prvním období děti vypracovávají jeden pracovní list a převažují v něm relaxační aktivity, ve druhém období vypracovávají 2 pracovní listy a relaxačních aktivit je méně. Po ukončení každé lekce dostávají děti takový „domácí úkol“ jako zpětnou vazbu pro paní učitelky z MŠ i pro rodiče.“*

2. Ve vašem ŠVP je uvedeno, že novinkou ve škole bude společný výlet zaměstnanců školy, žáků i rodičů. Jak jste tento koncept výletu uchopili?

Ř3: *„Tak naplánovali jsme společný výlet do Rožnova pod Radhoštěm. Výlet byl tedy plánovaný vlakem a rodiče měli možnost se vyjádřit k aktivitám, které by chtěli absolvovat. Například: Návštěva města, dřevěného městečka, rozhledny a zábavního parku pro děti. Dle zájmu se pak paní učitelky rozdělily a každá si vzala na starosti jednu skupinku. Bohužel, výlet se nakonec neuskutečnil z důvodu nepříznivého počasí. Plánujeme jej ale zrealizovat, nejspíš v měsíci květnu.“*

3. Škola se nachází v klidné části obce. Nese to pro Vás nějaká pozitiva, tykající se výuky, nebo jiných aktivit?

Ř3: *„Na prvním místě vnímáme jako velké pozitivum především tu bezpečnost v okolí školy. Další pozitivum je to, že hojně využíváme sportovní areál, který máme v těsné blízkosti školy... ten je vlastně využíván v rámci tělesné výchovy anebo pro družinové“*

aktivitu. A taky můžeme mít otevřená okna bez obav z okolního ruchu nebo prachu, který by mohly způsobit dopravní prostředky. Takže to umístění je opravdu dobré.“

4. Kapacita školy je až 100 žáků, v ŠVP je však uvedeno, že prostory školy této kapacitě neodpovídají. Může tento fakt školu nějakým způsobem ovlivňovat? (Například co se týče naplnění kapacity školy).

Ř3: *„Kapacita školy je předimenzovaná, ono není v našich možnostech pojmout 100 žáků. Problém jsem viděla hlavně v období, kdy se hledaly prostory pro žáky z Ukrajiny. Protože na základě uvedené kapacity školy bych měla povinnost přijmout ke stávajícím 45 žákům dalších 55 žáků, což bylo nereálné. Momentálně se jedná o možnosti snížení kapacity školy.“*

5. Jak probíhá výuka ve venkovních prostorech a u kterých předmětů?

Ř3: *„V prostorách školní zahrady je dostatek laviček, k dispozici máme i sedací vaky a deky určené k tomuto účelu. Nejčastěji takto tedy vyučujeme hodiny prvouky nebo hodiny čtení, většinou ale až od druhého ročníku do pátého. No a klasicky se ve venkovních prostorech vyučují výchovy...tělesná výchova, pracovní činnosti, výtvarná výchova. Organizace pak už záleží na jednotlivých předmětech, náplni hodiny a také na paní učitelce, jak prostory využije.“*

6. Jak probíhá spolupráce s obcí? Které prostory je možno využít při konání kulturních či společenských akcí?

Ř3: *„Spolupráce s obcí je na velmi vysoké úrovni. Vedení obce je škole velmi nakloněno. Čeho si velmi vážíme. Jsme podporováni především finančně, a to i v případě, že se jedná o mimořádné situace. Například když je potřeba doplatek na výuku plavání, úhrada přepravy na školu v přírodě a další... V rámci oslav výročí založení obce teď plánujeme uspořádat „Den otevřených dveří“ ve škole. U příležitosti adventu pravidelně vystupujeme pro veřejnost s nacvičeným kulturním pásmem. Zastupitelé obce bývají přizváni k významným školním událostem jako je „Vítání prvňáčků“ nebo „Loučení pátáků“. Co se týká prostor, vzhledem k tomu, že obec nedisponuje většími prostory pro konání kulturních akcí, je možné pouze využití venkovního sportovního areálu.“*

7. Obec má dobrou dopravní dostupnost, dá se tedy předpokládat, že by se této příležitosti dalo využít. Jak by podle Vás bylo možné tuto skutečnost využít? Jak ji momentálně využíváte?

Ř3: *„Díky dobré dopravní obslužnosti navštěvujeme se žáky vybrané aktivity v okolních obcích. K těm patří například: návštěva „Zábavné fyziky“ nebo „Zábavné informatiky“ na základní škole v Holešově, nebo návštěva Dopravního hřiště v Kroměříži, návštěva sportovních soutěží v Holešově, reprezentace na „Konverzaci v anglickém jazyce“ v Rymicích atd. Využíváme ji tedy především pro účast na těchto programech a soutěžích.“*

8. Dříve spolupracovaly okolní malotřídní školy na sportovní „Olympiádě malotřídních škol“. Probíhá tato akce stále?

Ř3: *„Naše škola se této aktivity dříve účastnila, když se tedy ještě pořádala... ale bohužel, v období covidu se Olympiáda přerušila a momentálně spolupráce v této aktivitě nijak nepokračuje.“*

Účastnila se Vaše škola této olympiády? Je podle Vás možnost, že by se Olympiáda malotřídních škol v blízké době konala znovu?

Ř3: *„Pokud vím, tak olympiáda se na naší škole nekonala. Já jsem olympiádu nezažila, ale určitě bychom jako škola konání olympiády určitě uvítali, protože se prý jednalo o velmi zajímavou akci.“*

9. Škola spolupracuje s rodiči, mateřskou školou, různými zájmovými útvary nebo spolky/sdruženími. Jak tyto spolupráce probíhají? Existuje některá forma spolupráce, kterou byste označila za stěžejní?

Ř3: *„Za stěžejní považuji hlavně spolupráci s mateřskou školou Ludslavice. Mimo už zmiňovaného Školáčka máme pro děti ze školky připravenou ještě aktivitu „Zápis nanečisto“. Kdy děti ze školky vlastně přicházejí nahlédnout do vyučovacích hodin prvňáčků. Navštěvují také tělocvičnu naší základní školy. Naopak naši prvňáčci se účastní divadelních představení, které pořádá naše škola.“*

„Co se týče té spolupráce se spolky, tak spolupracujeme s myslivecký sdružením. Členové tohoto spolku pro nás dvakrát ročně pořádají aktivity jako: „Vánoční vycházka

za zvířátky“ a „Mysliveckou olympiádu“. My na oplátku za školu pak sbíráme kaštany, které spolku myslivců věnujeme. A v rámci spolupráce se „Spolkem žen“ zajišťujeme velikonoční výzdobu v obci.“

Chtěla byste ještě něco doplnit?

Ř3: *„Ještě co se týče školy obecně, tak vnímáme jako slabé stránky změny ve složení pedagogické sboru, který je momentálně nestálý... a to z různých důvodů. To je tedy jedna z těch slabších stránek naší školy.“*

Anotace

Jméno a příjmení:	Magda Závrbská
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	PhDr. Dominika Provázková Stolinská, Ph.D., MBA
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Spolupráce malotřídní školy s obcí
Název v angličtině:	Cooperation of the school with mixed-age classes with the community
Anotace práce:	<p>Cílem diplomové práce je zjistit, jakými způsoby vybrané malotřídní školy spolupracují s obcí, jaké strategie by mohly uplatnit, pro zlepšení spolupráce i pro zlepšení celkové image školy a jejího chodu. Dále pak vymezit formy spolupráce škol s obcí a jejich vliv na život v obci. Teoretická část práce je zaměřena na charakteristiku školského systému České republiky a na charakteristiku malotřídních škol v ČR i v zahraničí. Dále se pak zabýváme prostředím a klimatem malotřídních a venkovských škol a postavením malotřídní školy ve společnosti. V závěru teoretické části se zabýváme vlivem volnočasových aktivit na dítě a na formy spoluprací škol. Empirická část je zaměřena na vyhodnocení polostrukturovaných interview se zástupci vybraných škol a na navržení strategií na základě SWOT analýz.</p>
Klíčová slova	Malotřídní škola, spolupráce, obec, události, společnost, komunita, klima školy, SWOT analýza
Anotace práce v angličtině:	The aim of the diploma thesis is to investigate the ways in which schools with mixed-age classes collaborate with their respective municipalities, identify strategies that can be employed to enhance cooperation, and improve the overall image of the schools and their operations. The thesis also seeks to define the various forms of cooperation

	<p>between schools and municipalities and assess their impact on the local community. The theoretical part of the thesis will focus on the characteristics of the school system in the Czech Republic and on the characteristics of the schools with mixed-age classes in the Czech Republic and abroad. The subsequent section examines the environment and climate of schools with mixed-age classes and rural schools, as well as the role of the schools with mixed-age classes in the society. The theoretical part includes by exploring the impact of leisure activities on the school climate and forms of collaboration. The empirical component of the thesis involves evaluating semi-structured interview conducted with representatives from select schools and creating strategies based on SWOT analyses.</p>
Klíčová slova v angličtině:	School with mixed-age classes, cooperation, municipalities, activities, society, community, school climate, SWOT analyses
Přílohy vázané v práci:	26 s.
Rozsah práce:	87 s.
Jazyk práce:	Čeština